ВІСТІ
КОМБАТАНТА

4

ТОРОНТО – НЬЮ-ЙОРК 2005

ВІСТІ КОМБАТАНТА

Рік 2005 Торонто–Нью-Йорк. Ч. 4 (244)

ЗМІСТ

Закінчення на ст. 132

ВІСТІ КОМБАТАНТА

4

2005

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців Об'єднання кол. вояків УПА,Броди-Лев Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді

РЕДАКТОР: Роман Колісник

АДМІНІСТРАТОР: Іларій Кушніренко, тел. (416) 247-5039

VETERAN'S NEWS, quarterly published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soildiers of the 1st Ukrainian Division of the UNA.
In association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc.; Brody - Lev, Inc.; Ukrainian War Veterans' Association in Canada

VETERANS' NEWS
P.O. Box 279, Stn. "D", Toronto, ON
Canada M6P 3J9

Статті, підписані прізвищем чи ініціялами автора, не завжди відповідають поглядам редакції.
Редакція застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:
В Канаді річна передплата 35.00 дол. В США і інших країнах 35.00 ам. дол.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

УКРАЇНА
Гудзій Василь
вул. О. Великановича 9,
кв. 10
79034 Львів
тел. (322) 70-00-36

АНГЛІЯ
Mr. S. Wasylko
4 The Hollows, Silverdale
Nottingham, NG11 7FJ
ENGLAND
тел. (115) 981-8978

АВСТРАЛІЯ
Mr. Wasyl Stanko
3 Jean Ave.
Paradise, S.A. 5075
AUSTRALIA

Typesetting and layout by
Creative Touch COMMUNICATIONS

Printed by

TRIDENT Associates Printing
Українська Друкарня ТРИЗУБ
1-800-216-9136

Коментарі

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ, м. Київ

ПРЕЛЮДІЯ ДО ЗАВТРА, або ХТО КИМ ХОЧЕ СТАТИ ПІСЛЯ ВИБОРІВ

Чотири місяці до парляментських виборів в Україні–багато це чи мало?

Вкрай мало, якщо йдеться про формування якихось нових політичних сил, що мають амбіції виступити із закулісся в епіцентр політичної боротьби й претендувати на роль активних гравців, що змусили б усіх учасників перегонів рахуватися з ними. А таких політичних статистів і марґіналів в Україні надзвичайно багато (досить назвати тільки очолювані добре знаним Євгеном Марчуком Партію Свободи, Юрієм Бойком–Республіканську партію, Дмитром Корчинським–„Братство"–їх два-три десятки та ін.).

Ніякі адмінресурси, фінансові ін'єкції, піари їм не допоможуть. Хоч би що зробили вони–чи хтось зробив із ними,–усі ці третьорядні дійові особи (чи, точніше, кандидати в дійові особи) так і залишаться безнадійними аутсайдерами і статистами, які ніяк і нічим не зможуть уплинути на „битву ґігантів", тобто лідерів виборчих перегонів, і на розподіл місць у новообраному парляменті. Їм потрібні роки, щоб за сприятливого збігу обставин вирости й сформуватися в серйозні політичні сили, чий вплив відчувався б у загальноукраїнському житті.

Чотири місяці до виборів–це надзвичайно багато для тих, хто є незаперечними лідерами майбутніх виборів сьогодні (і, звичайно ж, залишиться в цій ролі завтра та післязавтра). Тут–ті ж обличчя. Добре знані вже впродовж цілого десятиріччя. Як мовиться, чужі тут не ходять. Хіба що лідери радикальної „Пори" додалися й шукають свого місця поміж політичних „важковаговиків".

Як сходиться на думці переважна більшість аналітиків, сенсацій чи несподіванок на нинішніх парляментських виборах не передбачається. Основна боротьба розгорнеться поміж недавніми членами коаліції „Сила народу" Блоком Юлії Тимошенко (БЮТ) та структурованими в нову партію „Народний Союз Наша Україна" (НСНУ) ющенківцями. В їхню „розбірку" прагнутиме на рівних утрутитися Януковичева Партія Реґіонів. І, якщо вона не перетвориться на Партію Реґіону (бо ж дуже вона тане на очах, особливо активно відходять від неї представники бізнесу, яким невигідно бути в опозиції), то

Януковичева сила таки втрутиться в суперництво вчорашніх союзників і може потіснити їх на скромніші цифрові показники. І причиною того може стати не сила реґіоналів (бо ж, як мовилося, вона в них тане на очах), а слабкість НСНУ та БЮТ. По-перше, й ті, й ті втратили помітну частину своїх прибічників і симпатиків після відомих подій, які розвели ці політичні структури „по своїх квартирах" і змусили їх виступати нарізно, та ще й зантагонізували їхні стосунки. По-друге, незграбні дії „помаранчевої" влади, яка асоціювалася з обома цими силами, також відібрали помітну частину електорату. Часто звучать розчаровані голоси людей з Майдану: ми розчарувалися і в Ющенку, і в Тимошенко, ми не підемо на ці вибори; або ж: ми не голосуватимемо ні за Ющенка, ні за Тимошенко. Щоправда, це не стало тенденцією такою масовою, яка б несла велику загрозу обом згадуваним політичним силам, однак вона вплине на кількість набраних ними голосів, „з'ївши" мінімум по один-два відсотки в кожної.

Реґіонали поглинуті тим, що вишукують варіянти найоптимальнішого позиціонування. З одного боку, вони ніби трохи наблизилися до влади, підписавши відомий пакт Ющенко-Янукович і тим трохи обмеживши свою свободу (принаймні на якийсь час) тотальної критики влади. А тільки це може бути найефективнішим методом їхнього виборчого сценарію. Реґіонали в критиці влади (партія Ющенка) й учорашньої влади (коаліція Тимошенко) мають перевершити Медведчуково-Кравчуково-Суркісову СДПУ(о) та „найпрогресивніших" у світі соціялістів Вітренко, яких у цьому перевершити неймовірно важко. Завдання реґіоналів ускладнюється й тим, що їхній Янукович усе ще не став (та й навряд чи стане!) публічним у повному розумінні цього слова політиком. Ну, не златоуст чоловік і бодай жодного натяку на харизму немає в нього; та щось і не видно в його „команді" іміджмейкерів, які б облагородили й вивищили його образ. Януковичів важкокопитний політичний Пегас ще якось сприймався під час президентської гонки–масам повторювали: Янукович–господарник і ще раз господарник, людина не слова, а діла й тільки діла, він не вміє говорити, а вміє працювати і т. ін. Тоді ще сяк-так це сприймалося, а нині така пісенька не нова і своїми словами та мелодією вона вже встигла набриднути. Треба б „команді" шукати щось нове, а вона, схоже, не шукає, сподіваючись, що все те спрацює вдруге, але навряд чи воно спрацює. Вже нині помітно, що появи Януковича на широку публіку і його дерев'яні (від елементарного невміння говорити й однакового незнання ні української, ні російської мови) промови жодною мірою не додають реґіоналам прихильників, а навіть навпаки. Про бізнес і реґіоналів уже згадувалося. То

справді не бізнес–або принаймні не чистий бізнес,–який прагне бути в опозиції до влади. Нормальний бізнес прагне нормальних умов свого існування, тобто співпраці з владою. Як це ми бачили, коли він співпрацював з президентом Кучмою та прем'єр-міністром Януковичем. Нині ж помітна та сама тенденція. Тільки замість Кучми і Януковича бачимо Ющенка і Єханурова. А зустріч Президента з вітчизняними олігархами була виразним для них сигналом: влада не переслідуватиме представників великого капіталу з метою політичної помсти. Це–великий козир Президента, і він своєчасно кинув його в гру.

Дуже цікавий склад очолюваної головою Верховної Ради Володимиром Литвином партії „народників"–„екс-аграрників", тобто народної, а ще вчора Аграрної партії. Вона росте буквально на очах. До неї вливаються ті, хто купив Партію Регіонів, Соціял-демократична партія України (об'єднана) СДПУ(о), Трудову партію, позафракційні депутати і т. ін. Скромна сіра політична коняга, якою була ще півтора року тому Аграрна парія, що здавалося вже цілковито приречена не мати майбутнього, перетворилася на справжнього політичного іноходця, що креше від нетерплячки копитом, вже готовий у будь-яку мить рвонутися зі старту парляментських перегонів. Пояснення цього разючого перетворення звичайно ж не в перейменуванні партії, яка назвавшися Народною, безцеремонно позичила голосний епітет в Української Народної партії Ю. Костенка. І не в тому, що екс-Аграрну очолив досвідчений та амбітний політичний гравець Володимир Литвин. Пояснення всього того–в Помаранчевій революції та в особливостях революційних подій в Україні. Неортодоксальні реґіонали почали масово кидати свою партію після поразки їхнього лідера Януковича на президентських виборах. А куди їм піти? До помаранчевих. Є кілька мотивів стримування від цього. Поперше, наразяться на різку критику свого електорату, який у них не помаранчевий. По-друге, чи прийняли б їх туди? Бо ж команда переможців, як побачила вся Україна, відразу ж почала чубитися, розподіляючи поміж себе всі помітні й непомітні ролі. І навіщо їй чужаки? До СДПУ(о) піти чи до „Трудової України"? Але ж вони після виборів також сповзли на політичну обочину, опинившися в ролі невдах та аутсайдерів. Тільки в Народну. По-перше, ніякої принципової різниці в ідеології, бо переважна більшість партій у нас відрізняється між собою хіба що іменами провідників. По-друге, там їх приймуть із розпростертими обіймами, оскільки реґіонали здебільшого люди далеко не бідні. По-третє, Народна має шанси подолати тривідсотковий бар'єр і пройти до парляменту. Отже, перебіжчики можуть сподіватися знову опинитися в солодкій ролі народних депутатів.

Отак і розрослася народна кількісно, зміцнилася фінансово. А її провідники одержали змогу хвалитися: „Дивіться, як зуміли ми наполегливими зусиллями розбудувати нашу партію! Отак ми й Україну розбудуємо!"

Очевидно, „народники" боротимуться за голоси електорату не з НСНУ й не БЮТом (тільки в одиничних випадках там можлива міґрація виборців)–і перші, й другі мають свої сегменти відданого їм електорату. „Народники" вестимуть запеклу боротьбу з „реґіоналами"–у них однотипний виборець, і ці дві партії „перетягуватимуть канат" одна на одну. Та ще змагатимуться з Соціялістичною партією Ол. Мороза, яка намагатиметься відхопити виборця в „народників". В СПУ, окрім виборця з лівими симпатіями (не такого вже й чисельного, бо основна маса лівих та люмпену відстоюватиме Симоненкову КПУ та парію Вітренко–прогресивних соціялістів). Тому вже нині бачимо таке напружене протистояння лідерів Народної партії і СПУ й такі активні атаки соціялістів на Литвина зі звинуваченнями його у справі Ґонґадзе. Це–прелюдія до загальної війни компроматів, яка по-справжньому розпочнеться вже в переддень виборів. Нині ж соціялісти пробують сили на Литвинові. І, здається, то–лиш розминка. Найголовніша зброя приберігається до тих днів, коли почнуть розгортатися основні події.

Аналітики прогнозують повернення в парлямент із, здавалося, вже остаточного небуття „прогресистки" Наталки Вітренко. Вона справді винахідливо повелася під час недавніх президентських виборів. Гастролюючи в Донецьку, Криму й на Одещині, зриваючи голос буцімто на захист Януковича і супроти Ющенка, вона рекла приблизно таке: „Знайте, що тільки партія прогресивних соціялістів захистить ваш вибір Януковича! Тільки прогресивні соціялісти зупинять Ющенка, американський імперіялізм, український націоналізм і всі інші лиха світу! Записуйтеся в партію прогресивних соціялістів!" Й у такий спосіб буквально з-під носа в Януковича викрадала його електорат і нарощувала ряди своєї парії. Результат–обнадійливі для „прогресистів" рейтинги й прогнози на те, що вони здолають тривідсотковий рубіж, а відтак життя українського парляменту значно пожвавиться ексцентрикою від Вітренко. Справжня політична клоунада. Український варіянт російського Жириновського. Тільки ще яскравіший. І помножений на українську специфіку.

Знову, як і в усіх попередніх виборах, неозброєним оком помітно, як тане електорат Симоненкової Комуністичної партії України (КПУ). Їхні здобутки щоразу скромнішають і виразно проглядають тенденції до зниження цифри, яка означає голоси виборців. Нині на-

віть найприхильніші (щоправда, їх зовсім небагато) до комуністів прогнози наводять імовірну для них цифру 4-4,5 відсотків. І це пояснюється–поміж усіх інших причин–ще й самовбивчим для партії Симоненка сюжетом–активною співпрацею у минулих президентських виборах із Віктором Януковичем. Звичайно, нічого нового у своїх програмах для виборця комуністи не запропонують–вони пафосно стрясатимуть повітря замшілими слоганами, гнівно тавруватимуть „антинародний Ющенків режим"та світовий імперіялізм на чолі зі США. Добре знайома стара пісенька. От тільки у виконанні Петра Симоненка вона звучить не так емоційно, як у „нашої Наташі" (так захоплено наш люмпен величає свого кумира Вітренко).

Зрештою, можна ще поворожити про те, чи пощастить прорватися до парляменту Медведчуковим есдекам, про те, до яких вонита й інші політичні невдахи з різних таборів–виборчих технологій вдаватимуться. Але це не так вже й важливо, бо це–аутсайдери, й вони цікаві хіба що самим собі. Нас же цікавить інше: хто плянує ким бути в новообраному парляменті. Відомі бонапартистські амбіції Юлії Тимошенко й Віктора Януковича, яким сняться прем'єрське крісло і всі ті повноваження цієї посади, які значно побільшуються після набуття чинності політреформи, що значно урізає реальну владу Президента держави, котрий змушений поділитися ними ще з прем'єром. І Тимошенко, і Янукович прагнутимуть показати тоді всім (а особливо ж Ющенкові!), хто ж у „домі господар!". О, це почуття звершення сатисфакції!

Але вибори несуть багато інтриг. І найголовніша з них, яка виразне проглядає вже сьогодні. Жодна з політичних сил не має жодного шансу стати одноосібним переможцем на виборах і формувати свій уряд. Власне, найцікавіше почнеться не на виборах, а після виборів. Тоді розпочнуться найрізноманітніші структурні конфігурації, народжуватимуться такі несподівані альянси, які ми сьогодні навіть і уявити не можемо. Знову відчують себе в ціні комуністи, які візьмуть собі в голову, буцімто саме вони–ота „золота акція", якої так не вистачає тій чи тій політичній силі, яка хоче переважити інших. Знову вичікуватимуть свого часу соціялісти, щоб вигідно (як під час Помаранчевої революції) вступити до коаліції, відхопивши побільше „портфелів".

Одне слово, не в виборах „рівняння з багатьма невідомими".

Там усе більш-менш зрозуміло і прогнозовано.

„Рівняння з багатьма невідомими"–після виборів. Важко уявити сьогодні аналітика, котрий візьметься вгадати, хто і ким буде в наступному парляменті. І–чи будуть ті, хто цього найбільше жадає?

1-ше ЛИСТОПАДА–ДЕНЬ РАДОСТИ ТА СМУТКУ

В житті народу, так само як і в житті окремої людини, бувають сумні та радісні дні. До радісних днів українського народу можна віднести 1-ше листопада 1918 року, коли Українська Національна Рада надзвичайним зверненням до українського населення проголосила у Львові, що „волею Українського Народу утворилася на українських землях колишньої Австро-Угорської монархії Українська держава", та, що „нинішнім днем Українська Національна Рада обняла владу в столичнім місті Львові і на цілій території Української Держав". Ця історична подія в галицькій землі, котра впродовж років була носієм і пробудником українського національного відродження, назавжди закарбувала незнищенну волю всього українського народу до державної самостійности. Вона також зміцнила ідеологічні позиції українських самостійників на східних землях України та, мабуть, найбільше спричинилася до проголошення в Києві, 22-го січня 1919 року, Акту Державної Соборности всіх українських земель.

З політичного огляду Листопадовий Зрив мав велике міжнародне значення. Він показав перед світом, що Галичина була, є і буде українською. Але сам Зрив був би пустою фразою, якби в обороні, проголошених ним ідеалів, не стали тисячі молодих людей, готових заради України йти на смерть і тортури.

Листопадовий Зрив не увінчався успіхом, бо не осягнув своєї безпосередньої мети, але він був успішним у тому, що скріпив і загартував українців Галичини в майбутній боротьбі з окупантами. Леґальні українські партії зводили нерівні бої за українські права в Польському сеймі. В той самий час колишні учасники Визвольних Змагань разом з молодим поколінням продовжували боротьбу революційними засобами під стягом ОУН та УПА.

Проблеми галицьких українців розглядалися в Лізі Націй, у парляментах інших країн так само, як і в Польському сеймі. Листопадовий Зрив показав чужинцям, що українці вміють обороняти свої права. Пам'ятаймо, що ті ідеали, за котрі боролися та вмирали лицарі української нації, не повинні впасти в Лету, вони повинні стати на сторожі Ураїнської Національної Держави, вони мають бути рушійною силою в розбудові цієї держави, не даючи можливости спочивати на лаврах здобутого.

До сумних днів треба вписати день 1-го листопада 1944 року, що став всенародним днем смутку і жалоби. Цього дня на Святоюрській Ґорі у Львові невловимий ангел смерти перетяв нитку страдального життя Митрополита Андрея Шептицького. Не стало людини глибокого віщого розуму, відданої любови до своєї пастви та церкви,

людини високого патріотизму, мецената української культури й опікуна української молоді. Смерть Митрополита стала ще однією подією, яка залишила глибокі рани в духовному життя українського народу, а її неґативні наслідки, здається, будемо відчувати ще довго.

Ярослав КОЛОДІЙ

Леся ХРАПЛИВА-ЩУР

„ЗА СТРІЛЕЦЬКИЙ ЗВИЧАЙ"...

У сірому плині діяспорних буднів із їх необхідними щоденними справами, часом нараз повертаєшся особливо живо в минуле й далеке, вже й сильно присипане порохом років. Бачиш його немов справді, з такими подробицями, ніби усе це збулося щойно вчора. Це звичайно–річниці пропам'ятних подій, дати, яких наслідки протягнулися на необчислимо довго, може аж до сьогодні...

Львів. Недалекі від нього Брюховичі. Весна 1943 року. Рокове свято пластунського патрона, святого Юрія-Переможця. Зібралися пластуни й пластунки шкіл Львова. Щоправда не в одностроях, що так притягають, зачаровують молодечу уяву... Однострої заборонені німецькою владою. Зрештою і сам Пласт заборонений, як „міжнароднє" організація. Ото ж ми всі одягнені „на цивілля": ми, дівчата, хоч би у скромних білих блюзочках. Ми–„Виховна Спільнота Української Молоді", так знає нас сувора чужинецька влада. Але ми пластуни, пластуни, такі, як були наші основники і правзори на сокільських таборах, як були наші леґендарні основники, Іван Чмола, Петро Франко, і такі, як ось стоять живі перед нашими лавами, як незрівняний авторитет для нас усіх–Цьопа Паліїв... Та може саме тому, що не можемо гордитися пластовою лелійкою на грудях, відзнаками наших здобутих ступенів та вмілостей на пластових сорочках–тому ми саме в цю хвилину–ще справжніші пластуни... „Бог і Україна"–ми всі в цьому кличі. Однострій там–чи й ні.

Шумить задумано тихий брюховицький ліс, а ми звершуємо свій урочистий обряд: пращаємо наших друзів-пластунів, „передових", студентів, а то й наших однолітків-гімназистів, які відходять від нас: вступають до Дивізії „Галичина".

Комендант Свята, Ярослав Гаврих, (сьогодні вже покійний) який теж очевидно „йде", ставить нас грімким наказом „на струнко". І ми струнчимося, лучимося в одну нерозривну лаву. Фізично й духово. Найбільше ті наші „іменинники" які вже завтра осягнуть свою мрію. Ту, що її наспівувала кожному над колискою мати: підуть воювати за Україну... Як колись Січові Стрільці... Направду, так

само: Стрільці ж, за молодих літ їх батьків, теж організувалися тільки як леґіон цісарсько-королівської австро-угорської армії. А проте стали опісля опорою, найданійнішими частинами армії відродженої Української держави. Хто ж не мріяв про те, щоб повтрити їх чин?... І сьогодні на важкий, непевний воєнний шлях, супроводить наших хлопців, між ними і свого сина Юрка, живий ще стрілецький бард, Роман Купчинський, новою піснею: „Машерують добровольці, як колись ішли стрільці"... Сучасна пісня перегукується понад час цілого покоління із колишньою:

„Машерують стрільці-добровольці
У кривавий тан,
Визволяти братів-українців
З московських кайдан"...

О так, ці хлопці свідомі, чому й навіщо вони йдуть! Москалів вони пізнали, від раннього дитинства, із казок-споминів з кожного числа їх журналиків, „Дзвіночка" і „Світа дитини", із навчання ісорії (теж не зовсім „леґального" предмету за Польщі, але ж учителі-українці про те вже вміли якось подбати!). А підтвердили доцільність їх добровільного вибору, остаточно переконливо ще й „перші совєти": Лонцького, Замарстинів... Хто ж не знав?! Змалку ж кожен з них мріяв, щоб і собі включитися у похід до здійснення народньої мети. Як батько-інвалід Визвольних Змагань, як дядько, що пішов „за Збруч" і тільки трембіта по ньому затужила, як старший брат, що його знайшли у такий недавній кривавий червень... рідна ж мати ледве впізнала... Ждали нетерпеливо кожною клітиною підростаючої юної свідомости, і от діждалися...

Прощання... Пласт обдаровує руками пластових провідниць кожного з них зокрема медаликом із Богоматір'ю. Нехай Вона стереже їх, як колись Січова Покрова–козаків.

Шум задуманого лісу супроводить так вдало кожний крок містерії: оптимістичні, підбадьорюючі промови, пісні... І те, чого словами не вискажеш... Починається щось нове, небувале... „Тільки зброя дасть нам волю" ...Аби лиш швидше цю зброю в руки!

А в нас, їх дівчат, вірних галичанок, серця ж не камінні... Будуть, ой будуть летіти листи до Нойгаммеру, до Дембіци, пластовим друзям, будуть зорганізовані святочні подарунки „невідомому дивізійникові", на кого там котрий попаде... Треба сказати їм на похвалу, що й дівчата „личко, як мак", як колись їх прославляли... деякі теж пішли. Та не на поле слави: збиралися у медсестри, щоб попасти під чужу руку, змушені носити чужих ранених по найбільш загроже-

них літунськими нападами, летовищах... Та тоді було сьогодні, все ще виглядало таке очевидно просте й радісне...

Справді: таких хвилин вдруге не переживеш...

Скінчилося свято. Розійшлися хлопці, розпромінені...

І тільки на дні свідомості думка, яку кожний старався загнати у найтемніший закуток: але ж і німців знаємо, вспіли добре вже пізнати ...ось на Стрілецькій площі не висихає кров закладників... А там ще ждуть не свої мазепинки, не наша вища команда, навіть тризуба носити не дали, не вклали в назву Дивізії „Українська"... Кажуть: випечуть нам на руці свій знак... Але за потішення у такому настрої неважко: у проводі Дивізії таки ж колишні вояки українських армій... Не дадуть потонути в чужому морі... Тай кожному ясно, що німці вже ось-ось, дай їм Боже... А тоді–тоді ми! Ну що ж: хіба навіть наші ближчі предки–найвизначніші навіть діячі УВО, не вступали до чужих армій, щоб за всяку ціну здобути військовий вишкіл? Носили осоружні роґативки і... підготовлялися до свого діла... І ще й як підготовлялися!

І пішли юні ідеалісти із Брюхович, сповнені запалу та надій. Шістдесят два роки тому.

Пішли–та не всі повернулися. Ой, далеко не всі! Хто остався під Бродами, хто на Словаччині, хто у Словенії, хто не дожив дальше табору полонених у Ріміні, хто спочиває в Англії, чи хто знає в якій ще чужій землі... А хто таки не покидав заповітньої мрії, перейшов (з немалими німецькими боєприпасами) „у ліс" до УПА, продовжувати задумане діло, або „згинути у боротьбі за нього"... Кого ще закинуло аж у якийсь там Кірґістан, чи на зелений Клин, на досмертну тугу... А ті, хто попав на волю, далеко від рідної землі–ті хоч мали нагоду оправдати свої молодечі задуми. Колишні дивізійники по всьому дослівно вільному світі ставали найдинамічнішими рушіями неоднієї ділянки українського діяспорного життя. В тому зокрема і відродженого та поширеного на всі українські поселення світу–їх Пласту. Обплели всі країни сіткою станиць Братства Вояків Першої Української Дивізії, не забували про покривджених друзів, про вшанування могил поляглих... Зберегли новітню „тую стрілецьку славу" численними науковими та літературними працями, Василя Вериги, Юрія Тиса-Крохмалюка, Богдана Бори, Олега Лисяка... А що вже вартий от хоч би хор колишніх дивізійників „Бурлака" із канадського Торонто, які послідовно плекали десятками років культ української вояцької історичної пісні, поки врешті повернули її у звільнену Батьківщину!

Діяспора вміла оцінити своїх героїв, дàрма, що не переможців.

Так і стоїть перед очима пластова ватра у далекій Америці, на оселі „Вовча Тропа" поблизу Нью-Йорка, присвячена котрій-то вже річниці битви під Бродами... Знов, як колись у Брюховичах, довгі лави пластунів, може вже й їх дітей, ба, і внуків, із пластовими лелійками на грудях, у повних, згідно з їх пластовими осягами, одностроях. І поміж дивізійними, усім знайомими піснями лунає самодіяльний, простий пластунський вірш:

„І зорею ранком сходить
Для майбутніх перемог,
Мов молитва, слово „БРОДИ"
Щоб прийняв їх жертву Бог"...

„Їх жертву Бо-ог" ... –підхоплюють святковим речитативом усі кругом ватри... Відлунює далеко голос затихлий чужий ліс...

А сьогодні якраз і сталося те, за що вони пішли, на смерть, на муки по совєтських концтаборах, на скитання... за отой „стрілецький звичай". А могли й вони так багато причинитися до відбудови Держави... Молоді, активні, розумні, у всіх же ділянках. Як хоч би такий незвичайно многонадійний молодий історик, як пластун Павло Грицак. Чудом врятувавшися із большевицького полонузаслання у вільний світ, розпочав блискучу наукову кар'єру, щоб померти незабаром через невилічимі наслідки невільничих знущань над ним, які тільки ще вспів описати у своїх споминах... Та чи ж він один!?

І оце маємо Українську Державу, вільну, соборну, відому у всьому світі іменем найпередовішого борця за людську свободу, навіть очищувану поступово від пороків довголітнього рабства, від видимих і невидимих внутрішніх ворогів.

Чи не час би пошанувати на державному рівні усіх, хто боровся і згинув за Неї?... А от, як гірко бачити, що своїх належних прав не можуть досягнути навіть воїни УПА. А щодо ветеранів Дивізії, які доживають у недостатках скорбного віку на звільненій своїй землі, віку повного погорди і понижень, зі сторони тих, хто й до сьогодні випиває тріюмфально „сто грамів" української горілки з нагоди перемоги?... Горді, що так переможно боролися „не за Україну, а за її ката" гнані в плечі смершівськими наганами... Тугий вузол історії: пішов після трирічного панування один кат–повернувся на цілого ще півстоліття той, що історично вже три сотні літ. І до сьогодні так багато своїх же громадян того недобачає... Що й говорити, коли навіть наш, спільно виболений і всенародньо обраний Президент не може знайти для них слова признання!?..

А що вони, оці світлоокі юнаки з-під Брюхович тай з усієї України (а були ж між ними і ці зі Сходу!)...? У часи найважчої повоєнної ситуації, коли весь цивілізований світ поздоровляв насліпо перемогу свого справжнього ворога, коли з нами, українцями, ніхто не числився... А вони, тоді, побиті й полонені, оправдували свій чин (за що й перед ким!?–нерозв'язане питання...), що пробували вони „хоч вхопитися за колеса тачанки історичних подій, якщо неможливо було всісти на неї", як писали вони у своєму таборовому виданні.

Але ж сьогодні Україна–вільна країна українського народу. Наша власна влада щонайменше старається прислухатися до голосу кожного громадянина, як можемо це з полегшею ствердити. Поволі блідне примара Переяслава, повертаються до належної пошани гекатомби жертв Батуринської різні, мільйони винищених свідомо голодами... Чи не час подумати громадянству про те, щоб покористуватись своїми новоздобутими правами, рішучим і масовим голосом справедливости вплинути й на нашу владу, щоб направити і цю одну з останніх великих історичних кривд?! Хоч супроти доброго імени поляглих борців та останніх ще живих „могікан", дивізійників, вірних синів „стрілецької ідеї"!? Щоб очистити їх блаженну лицарську пам'ять для майбутніх державних поколінь!

ЯСНЕ БАЧЕННЯ ВПЕРЕД
Мирослав Малецький

Мені часто згадується той епізод. Голова Братства кол. вояків 1-ої УД УНА Мирослав Малецький виступає на врочистостях з приводу чергового випуску у Київському військовому ліцеї імені Івана Богуна.

Він говорить про те, скільки прекрасних життів покладено в багатовіковій боротьбі за незалежність України. Про складні уроки історії, які зводяться до таких висновків: справжній патріотизм і самовідданість стають незрозумілою для ворога зброєю і приносять перемогу в боротьбі.

Він говорить про кодекс офіцерської честі–і його уважно-уважно слухають юнаки в парадних мундирах, які невдовзі прийдуть в українську армію поповненням офіцерського корпусу. Це–вже зовсім інший елемент; адже сьогодніші випускники виросли й сформувалися в умовах незалежної Української держави, їх не зачепила ідеологічна радіяція комуністичної імперії.

Він говорить про те, як мріяли про українську Незалежність юнаки його покоління і з цією незгасною вірою несли свої життя на жертовник історії. Говорить про Українську дивізію й про патріотичну українську діяспору...

Потім Мирослав Малецький вручає стипендії Братства ветеранів дивізії „Галичина" найкращим ліцеїстам. Кожен із них промовляє: „Служу українському народові!" І я бачу, як зволожуються від напливу почуттів очі цього вже немолодого чоловіка, що йому судилося стільки побачити на своєму віку...

Він сходить із трибуни донизу. А звідти йому подає руку такий же, як і він, сивий чоловік із зіркою Героя Радянського Союзу на грудях. Він каже панові Малецькому, що згоден із його промовою: тільки український патріотизм дозволить розбудувати нашу армію

і нашу державу. Я стою поряд із ним, чую цю розмову і шкодую, що не маю фотоапарата. Це справді історичний момент: українці, що воювали в Другій світовій війні один проти одного, стоять поряд і обговорюють, як виховувати нове покоління українських офіцерів. Чи ж не про це ми мріємо: щоб примирилися ветерани Радянської армії з ветеранами УПА та дивізії „Галичина", щоб українська ідея сконсолідувала їх. І ось такий обнадійливий епізод. Потім у розмовах із паном Малецьким ми не раз поверталися до нього, і ветеран Української дивізії казав, що був цим дуже розчулений і вбачає в цьому важливий історичний зміст. Хай це відбувається поки що на індивідуальному рівні, але це–вже багатообіцяючий початок складного процесу національного примирення тих, хто може показати приклад усім українцям у світі.

Про те ж говорилося і при каві у кабінеті начальника ліцею генерал-майора Леоніда Кравчука, який люб'язно запросив гостя з Торонто та його дружину пані Кароліну до себе. І хоч пан Малецький розпрощався з військом майже півстоліття тому, це була розмова двох військових. Вони не розводилися велемовно на абстрактні теми, вони говорили конкретно, з практичними рецептами. У цивільних те було б інакше.

Зайшла мова про те, що на території ліцею (колишнього суворовського училища) стоїть пам'ятник Суворову, а от полковник Іван Богун присутній тут лише в назві закладу. Ґенерал Кравчук розповів: він сам шукає кошти для пам'ятника Богуну, оскільки держава їх ніяк не виділяє. І пан Малецький одразу ж поклав початок фонду на спорудження пам'ятника–вніс від імені Братства кол. вояків дивізії „Галичина" дві тисячі американських долярів, ще раз потвердивши, що військові–це передовсім люди діла.

Я не раз думав над його довгим життям, у яке рішуче втручалася історія. На його життєвій долі справді лежить яскравий її відблиск. З ним відбувалося те, що відбувалося з нашим народом. Він прагнув до того, до чого прагнули найясніші українські уми–з юних літ мріяв про незалежну державу. Це й надавало змісту його життю.

Мирослав Малецький народився в Бортятині побіля Судової Вишні. Було це 1918 року, коли ще в розпалі була боротьба за незалежну Україну. Згодом це стане історією і її через якийсь десяток літ уважно вивчатиме гімназист Малецький.

Коли йому тільки добігало до чотирьох років, він осиротів. Малецькі попрощалися з Бортнятином і виїхали до Медики неподалік од Перемишля–там жила материна родина. Закінчивши тут початкову школу, Мирослав пішов до української гімназії в

Перемишлі.

Він любив цей княжий град, у якому минала його молодість, що її ми завжди згадуємо з ностальгією, бо ніколи нікому й нізащо її не повернути назад. Саме молодість дає–або не дає–людині прекрасні ідеали, на які вона може рівняти себе. Саме в Перемишлі–і саме тоді, коли він закінчив гімназію,–Малецький вступив у ряди ОУН і на ціле життя поєднав себе з українським визвольним рухом.

Він навчався на правничому факультеті Варшавського університету. Міг стати юристом. Але події в світі впливали на долі мільйонів людей, затягуючи їх у свій вир. Европа йшла до війни. Перед її початком польська влада ув'язнила студента Мирослава Малецького. І тільки після захоплення Польщі німецькими військами він зміг вийти з тюрми.

Прагнув завершити вищу освіту. Виїхав до Відня на студії економічного факультету. Але знову втрутилася війна. Вже не до навчання було. До того ж Малецькому прагнулося самому взяти участь у тих подіях, які наближалися.

Група молодих українських патріотів пішла в щойно зорганізований леґіон „Ролянд". Далі–похідні групи на Схід. Підпілля. Ризик. Але розповідає про це спокійно, анітрохи не героїзуючи себе, навіть навпаки, подеколи–з гіркою самоіронією.

Я не раз був його ґідом по Києву і, коли ми опинялися в тому чи в тому його старому районі, він раптом казав: „Отут сорок першого року була явочна квартира..." або „Тут я був у сорок першому..." А то якось я зустрів подружжя Малецьких на летовищі й привіз до людей, у яких найняв їм мешкання. Гостинні господарі накрили стіл, щоб уже при обіді знайомитися з квартиронаймачами. У приязній атмосфері застілля минуло пару годин. А потім пан Малецький раптом вигукнув, розглядаючи давній знімок на стіні: „Які бувають схожі люди!.. Он та жінка дуже нагадує мені одну знайому в Києві 1941 року... Вона була вдовою репресованого..."

Господиня пояснила панові Мирославу: то–її сестра, а її чоловіка, відомого письменника, знищив у тридцяті роки комуністичний режим...

Усе ще не допускаючи думки про такий збіг, Малецький сказав ім'я тої особи, з якою тоді перетиналися його шляхи,–Тамара.

„Так, це моя сестра, бо вона–теж Тамара",–відповіла господарка.

Ми всі приголомшено мовчали. Де Торонто, де Київ, де той сорок перший рік, війна, як примхливо звиваються крізь простір і час людські долі,–і тут раптом такий збіг. Мов комети з різних кінців

неба засвітили одна до одної з відстані десятиліть.

Господарка розповіла про те, яке життя довелося прожити жінці, котра була дружиною „ворога народу", як боялося її суспільство, як раптом, після арешту її чоловіка, жінку перестали помічати на вулиці колишні приятелі і знайомі. То-теж важливі психологічні подробиці до книги історії, без яких годі й зрозуміти щось у логіці її подій. Сестра довго клопоталася, щоб реабілітувати її чоловіка. І вже в хрущовську „відлигу" прийшли папери, в яких зазначено: реабілітований. Мовляв, розстріляний помилково. Сестра не дожила до незалежної України, але можна тільки уявляти, якою щасливою почувалася б вона... Ту історію пан Малецький часто згадує, її добре знають і його приятелі. І, певно, не один із них задумався над цим життєвим сюжетом. Бо можна сказати, що то, власне, і є одна з формул життя. В ній зустрілися добро і зло, близьке й далеке, особисте й загальнонародне, історія переплелася з географією.

Я намагався уявити собі молодого Мирослава Малецького. Знаючи деякі випадки з його тодішніх днів і знаючи його характер, прикидав собі, як і що він міг вчинити в тій чи тій ситуації. А потім прочитав такі влучні слова про Малецького, які написав його колеґа по співредакторству журналу „Вісті комбатанта"світлої пам'яті Іван Кедрин: „Але і він (Малецький.–М. С.) мав буйну молодість, хоч політичні умовини диктували патріотичній українській молоді скеровувати свою „буйність" на бунтарські ризиковані стежки. Був в'язнем польських тюрем, був членом ОУН, був членом „похідних груп" і добровольцем-старшиною у Дивізії з очима не на користування молодістю для своєї приємности, а для України".

Українські уми знали: потрібно створити національну військову формацію. Для цього можна використати поточний момент, коли Німеччина, для якої настали складніші часи на фронтах, погодилася на формування частин за національним принципом (Російська „освободітельная" армія, білоруські чи калмицькі батальйони).

Доводиться пошкодувати, що Мирослав Малецький не написав спогадів про дивізійні дні. Про тих патріотів, що, полишивши гімназії й університети, одягли дивізійні мундири зі сподіванням збройно стати за українські інтереси. Недаремно вони відчували себе духовними спадкоємцями українських січових стрільців. Про поля смерті, на яких назавжди лишилися ті, кому куля поставила дочасну крапку, перекресливши життя. Про трагедію під Бродами, поразку, відступ. І про табір полонених, про дальшу долю дивізійників, яких намагалися зробити гітлерівськими коляборантами, але авторитетні юридичні експерти відмели всі звинувачення. Дивізійники одержали

офіційний дозвіл оселитися в країнах західного світу.

Сотник Малецький тривалий час жив в Арґентині. Там розкрився його талант громадського діяча. Разом з кількома однодумцями заснував Українсько-Арґентинський інститут, став головним редактором його видання „Вільна Україна" (еспанською мовою). Після арґентинського десятиріччя, 1957 року, подружжя Малецьких переселяється до Торонто, що є своєрідною столицею всього українства Північної Америки. Тут став спершу головою Крайової управи Братства 1-ої Дивізії УНА, потім очолював Головну його управу, а водночас редаґував часопис „Вісті комбатанта". З його сторінок перед читачем і постав яскравий публіцист Мирослав Малецький, що облюбував вільний жанр коментаря на теми дня. Уже згадуваний Іван Кедрин писав майже чверть століття тому: „Д-р Малецький заторкує власне у своїх „коментарях" актуальну проблематику. Висловлює думки ориґінальні, інші знову контроверсійні–і в цьому їхня вартість. Багато його „коментарів" мають тривку вартість–вони й надалі актуальні. Деякі вартісні тим, що заторкують людські, національні і громадські справи, які ніколи не старіються".

Коли 1981 року частина коментарів Мирослава Малецького вийшла окремою книжкою (прошу зауважити її промовисту назву: „Без ілюзій"), то Кедрин так характеризує їх: „Прикметою цієї книжки є, власне, не тільки різнорідність її тематики, але той спокійний, безпристрасний і скромний тон, що характеризують стиль усіх писань автора". І той, хто читав коментарі у „Вістях комбатанта", не може погодитися з цими спостереженнями; Малецький–справді спостережливий, освічений та інтеліґентний публіцист. Він уміє з'ясувати суть проблеми й назвати речі своїми іменами.

Я пишаюся тим, що був причетним до появи друком в Україні його публіцистичної книжки з також прикметною назвою: „Пріоритети" (1996 р.). Реґулярно читаючи його коментарі у „Вістях комбатанта", я все аґітував пана Малецького: треба впорядкувати їх і видати в Україні. Він довго віднікувався, але я мав спільників із його приятелів, і ми гуртом його переконали: книжка буде корисною в Україні. І „Пріоритети" виразно потвердили: Малецький–автор справді унікальний; автор із високою культурою мислення. Пишучи на теми дня, він щоразу дивився в майбутнє, неодмінно вдаючись до прогнозів. Точність цих прогнозів інколи просто вражає. Він один із небагатьох українських публіцистів у діяспорі, хто наголошував: ще за нашого життя радянська імперія розвалиться, і вони зможуть безперешкодно приїхати в Україну. Цілком резонно писав один із захоплених рецензентів „Пріоритетів": „Малецький у

своїх тодішніх коментарях не зрозпачений, не похмуро-песимістичний, а спокійно-діловитий, зосереджений на важливих питаннях політичного й духовного життя української еміґрації. Ясне бачення вперед, тверезий аналіз реальності, помножені на добре знання закономірностей та парадоксів історії,–такого автора справді цікаво читати допитливому читачеві, який хоче дорозумітися: чого чекати українцям під небом двадцятого сторіччя, яка наша історична доля поміж доль інших народів. Енерґійність, образна сила й гранична чіткість вислову–питомі ознаки цієї розумної публіцистики..."

Ми втратили одного з тих, хто був справжнім патріотом.

Світла пам'ять Мирославу Малецькому.

Михайло Слабошпицький

КОРОТКА БІОГРАФІЯ Д-РА СОТ. МИРОСЛАВА МАЛЕЦЬКОГО

Мирослав Малецький народився 8 липня 1918 р. в Бортятині, Львівська обл., в родині пароха о. Івана й Ірини Сєнкевич.

Коли йому було 4 роки, батько помер і мати з двома дітьми–Мирославом і Марією–переїхали до Медики, біля Перемишля, до її батька. Там мати одружилася вдруге з Антоном Ґулою, кооперативним діячем і директором Союзу Українських Кооператив у Перемишлі, і в цій родині народилося четверо дітей: Степан, Дарія, Богдан і Ірина.

До початкової школи ходив у Медиці, а 1929 р. вступив до державної гімназії з українською мовою навчання в Перемишлі. В 1937 р. закінчив її матурою з відзначенням.

В гімназії вступив до ОУН.

Від 1937 р. навчався у Варшавському університеті на правничому факультеті.

23 березня 1939 р. арештовано усіх делеґатів (приблизно 160) на VI-у Конґресі Союзу Українських Студентських Організацій Польщі у Львові, між ними Мирослава. Коли у вересні німці зблизилися до Львова, студентів звільнено.

Німеччина і Радянський Союз поділили Польщу. Границею стала ріка Сян, Перемишль і Медика попали під більшовиків. Мирослав іде на еміґрацію і вступає до університету у Відні. Студіює економіку і політичні науки.

1941 р. Німеччина напала на Совєтський Союз. Німці з українськими діячами організують леґіони „Ролянд" і „Нахтіґаль". Мирослав вступає до леґіону „Ролянд", який був скоро розв'язаний. Згодом іде підпільними групами на схід–через Львів, Вінницю,

Житомир–до Києва.

Повернувшись до Львова, треба було вирішити: йти до УПА чи до дивізії „Галичина"? Микола Лебідь–провідник УПА порадив йти до дивізії й старатися втримувати контакт з УПА.

Перейшовши вишкіл, Мирослав став командиром 7-ої сотні 30-го полку, з якою брав участь в боях під Бродами, де був тяжко ранений. Виздоровівши воював на Словаччині і Австрії. Був у штабі генерала Павла Шандрука, командувача Української Національної Армії. Попав у американський полон.

Після звільнення в 1946-47 рр. здобув докторат політичних наук (Dr. Rer. Pol.) в Українському Вільному Університеті.

У 1947 р. одружився з інж. Кароліною Павловською зі Самбірщини, що мешкала в таборі в Зальцбурґу. По році з дружиною і маленькою донею Дарією виїхав до Арґентини, до Буенос-Айрес. Тут зі своїми однодумцями заснував Українсько-Арґентинський Інформаційний Інститут і став головним редактором цього видання в еспанській мові „Вільна Україна". Народились ще дві доні–Христя і Ліда.

1957 року приїхав до Торонта. Тут народився син Андрій. В Торонті став спершу головою Крайової, а потім Головної Управи Братства кол. вояків 1-ої УД УНА. Головний делеґатський з'їзд Братства в 2001 р. обрав його Почесним членом.Був обраний головою світової Ради українських комбатантських організацій 1983-1988 рр. Понад 25 років був головним редактором „Вістей комбатанта" і до кожного числа писав коментар на тему дня. В 1981 р. вибрані коментарі вийшли книжкою „Без ілюзій". 1996 р. у Києві вийшла друга книжка „Пріоритети".

Весь час був провідним членом Середовища Української Головної Визвольної Ради, часто вибираним на головуючого зборів.

Після проголошення незалежности України Мирослав з дружиною відвідував Україну 9 разів.

Помер у Торонті 13 серпня 2005 року.

Відзначення

Медаля за участь у битві під Бродами–Капітула відзнак 1-ої УД УНА.

Золотий хрест за особливі заслуги–Братство кол. вояків 1-ої УД УНА

Австрійський срібний хрест Bundesverdienst Kreuz.

Австрійська золота медаля Verdienstmedaile.

Пропам'ятний Шевченківський Медальйон–Комітет Українців Канади.

Грамота і медаля Комісії Століття Української Канади.

У ПАМ'ЯТЬ ПОБРАТИМА МИРОСЛАВА МАЛЕЦЬКОГО

Важко говорити про Друга, з яким в'язала мене поверх шістдесятилітня дружба,–вжити слів, якими його представити.

Мирослав жив згідно складених ним присяг ОУН, Дивізії „Галичина".

Він був спокійної вдачі, жартівливий, розважав товариство цікавими розповідями, а коли заходила потреба, керувався здоровим розсудком. Цими прикметами він здобув собі респект, повагу і довір'я друзів та спільноти.

Він був оптимістом, наводив приклади з історії, що всі імперії переставали існувати, і таке саме буде із Совєтською. Коли так і сталося 1991 року, Мирослав з великим ентузіязмом взявся допомагати у відновленні та закріпленні Української Держави. Він закликав Братські клітини та індивідуальних дивізійників включатися в цю працю. Не щадив критики, коли заходила потреба, що віддзеркалювали його передовиці у „Вістях комбатанта", які довгі роки редаґував.

Він клав великий наголос на особисті контанти з Україною, приїжджих визначних особистостей гостив у себе. Між ними був полк. Роман Костюк, голова київської Спілки Офіцерів України (СОУ), великий патріот і невтомний працівник на національній ниві. Тоді СОУ почала приймати в члени дивізійних офіцерів. З ним Мирослав нав'язав дуже тісні взаємини, які причинилися до поширення контактів з військовиками. На жаль, Роман Костюк передчасно помер.

Між багатьма, яких Він радо гостив, слід згадати письменника, журналіста і великого громадського діяча Михайла Слабошпицького, з яким роки спілкування закріпилися тісною приязню, в орбіті якої найшлися дивізійники. Слабошпицького статті друкуються в Україні і в нашому журналі, він бере участь у конференціях та круглих столах–він став приятелем дивізійників!

Незабутньою була візита голови Верховної Ради Івана Плюща з делеґацією на нашому З'їзді на „Верховині" в Ґлен Спей, США, в надзвичайно щирій атмосфері, до якої у великій мірі причинився Мирослав.

1992 року Мирослав і його дружина вперше відвідують Україну, згодом майже кожного року, затіснюються його особисті зв'язки, так з військовиками, як і, на той час, дуже активними письменниками. Тоді вдалося приєднати до сталої співпраці визначних журналістів і науковців. Журнал „Червона Калина" у Львові поміщує

статті про Дивізію.

Мирослав Малецький під час свого головування в Головній управі Братства нав'язав тісну співпрацю з майором Вольфом-Дітріхом Гайке, начальником оперативного відділу Дивізії. Його спомини переложено й Братство видало їх в 1970 році. За заходами Малецького їх видано німецькою, а згодом і англійською мовами. Вони обидва стали щирими друзями, і спільно з ветеранами Німеччини, Великобританії та інших країн, відвідували військові цвинтарі, де поховані вояки Дивізії, у Фельдбаху й околиці.

У 1995 році, на відзначення з нагоди 50-ліття закінчення Другої світової війни та творення Української Національної Армії до Фельдбаху з'їхалося понад сто ветеранів Української дивізії, між ними 45 з України, які були гостями міської ради й австрійських ветеранів. В офіційних виступах Мирослав промовляв німецькою мовою, а на прощальному обіді вітав українського військового аташе, який, вітаючи нас, вручив Йому пам'ятну медаль.

Під кінець відвідин о. Дзерович з Відня запропонував відправити панахиду на могилі похованих червоноармійців. Очевидно, думка „контроверсійна", тому участь була добровільна. Що цю думку прийнято загально, заважив авторитет Мирослава, і ми виконали наш християнський обов'язок–помолились за душі наших братів, байдуже з яких армій. Це була перша спроба „примирення", на жаль, тільки між живими і вбитими, що треба завдячувати отцеві Дзеровичеві та Мирославові.

Щирий друг Андрій Коморовський
Торонто, 17 серпня 2005 р.
У сумний день похорону.

Мирослав Малецький командував 7-ою сотнею 30-го полку від весни 1944 року і за його гідну поставу він здобув пошану німецької команди в батальйоні та любов українських вояків в сотні. У бойових діях під Бродами командир вражав відвагою та виїмковою холоднокровністю, яка надзвичайно позитивно впливала на психіку вояків його сотні.

Був важко ранений у битві біля села Колтів. Вояки винесли свого командира в тяжких боях до запілля.

Таким завжди буду пам'ятати мого колишнього командира та всім–хто ще цікавиться Дивізією і її діями,–так завжди буду про мого сотенного д-ра Мирослава Малецького і дорогого побратима Славка розказувати.

Орест „Ґо-Ґо" Слупчинський

Мирослав Малецький був для всіх вояків Дивізії „Галичина" взірцевим старшиною, котрий допоміг нам у криваві воєнні часи вдержати рівновагу духа та вдержати нашу національну гідність у складних обставинах чужої армії. Він був для нас провідником, на котрого ми гляділи за вказівками як вдержати балянс наших національних інтересів у дійсності вимог поставлених нам чужинецькою командою Дивізії.

У повоєнний час він був для ветеранів Дивізії „Галичина" провідником, опікуном та ініціятором організованого життя та нашого журналу „Вісті комбатанта". З-під його пера приходили до нас світоглядові есеї та статті, політичні аналізи, котрі допомагали нам знайти дорогу в чужих країнах нашого поселення. Його писання причинилися значно в обороні нашого доброго імені перед атаками наших недругів.

Він залишив серед нас Свій тривалий слід і Його брак будемо дошкульно відчувати.

За Управу Братства „Броди-Лев"

Роман Гавриляк — ***Юрій Ференцевич***
Секретар — *Голова*

З приводу смерти довголітнього Голови Головної Управи Братства, сл. п. д-ра Мирослава Малецького, просимо прийняти наші щирі вислови співчуття всім побратимам, які мали честь з Покійним співпрацювати.

Покійний був кількакратним учасником наших щорічних поминок на могилах поляглих у Фельдбаху й довколишніх цвинтарях, востаннє у 1995 році.

Із смертю Покійного відійшов у вічність щирий патріот, вельми заслужений вояк-ветеран, довголітній редактор журналу „Вісті комбатанта".

Своєю зрівноваженою й дружньою вдачею він з'єднував собі пошану і симпатії вояцтва–і таким залишиться Він в нашій пам'яті.

Наші співчуття просимо теж передати родині Покійного.

Крайова управа Братства
кол. вояків 1-ої УД УНА в Німеччині

Богдан Шарко — **Олександер Світлик**
Голова — *Заступник Голови*

З'ЇЗД ШУХЕВИЧОВОГО РОДУ

10-12 липня 2005 року у с. Тишківці Городенківського району, що на Івано-Франківщині, з'їхалася династія Шухевичів на Всесвітній з'їзд цієї славетної родини. У Тишківці в середині позаминулого століття греко-католицький священик, письменик, перекладач Осип Шухевич започаткував славний родовід Шухевичів.

Біля пам'ятника Р. Шухевичу в Тишківцях під час з'їзду 10 липня 2005 р. На передньому плані зліва: сидять Таня Шухевич (Канада), Юрій Шухевич–син Головнокомандувача (Львів), Любомира Бабій (Коломия), д-р Богдан Шухевич (Канада).

На урочистості з'їхалося приблизно 60 осіб з родини Шухевичів: відома родина з США Володимира Старосольського, з Канади ветерани 1-ої УД УНА д-р Богдан Шухевич і дружина Таня, з Англії, Бельгії тощо. Зі Львова прибув син Головнокомандувача УПА Романа Шухевича–Юрій. Прибули також представники і від посвоячених з ними родин–Кисілевських, Трильовських, Романківських, Туркевичів, Кушнірів та інших, які прославили цей рід і подарували світові відомих письменників, пастирів, учених, правників, військових діячів.

Із делеґацій, які зареєструвалися, було до тисячі присутніх, а всього у святкуваннях взяло участь понад три тисячі осіб.

Програма з'їзду пердбачала і міжнародну конференцію „Рід Шухевичів в історико-культурній спадщині України" з участю науковців зі Львова, Тернополя, Івано-Франківська тощо. Хочеться окремо відзначити виступ кандидата історичних наук Львова Богдана Якимовича. Тема його доповіді–„Роман Шухевич–стратег та тактик УПА"

Учасники тематичної конференції виступили з ініціятивою створити організаційний комітет із видання повної книги про рід Шухевичів, посмертно присвоїти Головнокомандувачу УПА Романові Шухевичу звання Героя України і нарешті–надати воякам ОУН-УПА статус ветеранів війни.

На з'їзді було презентовано доповнену книжку П. Арсенича „Рід Шухевичів" та супервидання (кольоровий буклет із 95 світлин) „Тишківці запрошують", автором якого є історик Богдан Купчинський.

У 20-ту РІЧНИЦЮ СМЕРТИ ВОЛОДИМИРА КУБІЙОВИЧА

В листопаді 2005 р. минає 20 років з дня смерти Володимира Кубійовича–незвичайної постаті нашої складної історії. В його особі, як у дзеркалі, знайшли відображення усі віхи новітньої історії України. Праця в наукових закладах, трагічні сторінки Другої світової війни, повоєнне життя в еміґрації та багато інших подій на його життєвому шляху. В. Кубійович залишив для нас „Енциклопедію українознавства"–фундаментальне багатотомне видання. Видання унікальне, особливо, якщо врахувати, в яких умовах воно створювалося. Енциклопедії укладають великі видавництва з досконалою поліграфічною технікою, належним науковим і технічним апаратом і не менш належним бюджетом. Нічого подібного Кубійович не мав. Але сміливість, щоб заходитися коло такого видання, розраховуючи тільки на добровільну допомогу співробітників, розкиданих по всьому світу, і на бюджет з добровільних пожертв.

В. Кубійович народився 23 вересня 1900 року у місті Новий Санч на Лемківщині в родині дрібного урядовця. Рід Кубійовичів походив з Городенківщини на Прикарпатті, а мати була з польського роду. Закінчивши гімназію, з патріотичних міркувань йде добровольцем до Української Галицької Армії.

Після звільнення з УГА у 1919 р. вступає до Краківського університету, де студіює географію та історію. Темою дипломної роботи була Атропогеографія Ґорґанів, а через чотири роки він захищає дисертацію з демографії радянської України і стає наймолодшим доцентом у Польщі, викладачем Краківського університету. Коло його наукових зацікавлень–географія, демографія, картографія, етнографія України, зокрема Карпат. Особливо відомими стали його праці „Атляс України і сумежних країн" (1937) та „Географія України і суміжних земель" (1938), підготована за участю інших фахівців.

З початком Другої світової війни наступили події, що круто повернули не лише долю В. Кубійовича, а й усього українського народу. На західних землях колишньої польської держави німці створили так звану Генеральну Ґубернію, до складу якої увійшли й українські землі Лемківщини, Посяння, Холмщини і Підляшшя. Крім місцевого населення етнічних українців, сюди прибуло близько 30 тис. біженців з

окупованої совєтами Галичини, Волині та Буковини.

В листопаді 1939 р. в Кракові було створено Українське Національне Об'єднання, яке в червні 1940 р. було реформовано в Український Центральний Комітет на чолі з В. Кубійовичем. З Комітетом було пов'язане українське видавництво, яке постало наприкінці 1939 р. і протягом 1940-1945 рр. випустило в світ тисячі книг, періодичних видань та іншої друкованої продукції. Незабаром, за ініціятивою УЦК, почали відкриватися українські школи, створюватися кооперативи, молодіжні організзації в усіх місцевостях, де тільки жили українці. Діяльність УЦК не лише допомагала українцям компенсувати ті втрати, яких вони зазнали за роки польського гноблення, а й часто полегшувала тяжкі випробування війни та німецької окупації. Протягом усієї війни це була єдина організація, що могла, хоч і дуже обмеженою мірою, боронити соціяльно-економічні інтереси українців у Ґенеральному Губернаторстві. Одночасно за лаштунками цієї леґальної політики існувала і діяла в українському суспільстві ОУН.

Ще однією сторінкою в діяльності УЦК та В. Кубійовича була підтримка дивізії „Галичина", сподіваючись повторити леґенду Українських Січових Стрільців, які з невеликого леґіону у складі австрійської армії стали кістяком Української Галицької Армії, вважаючи, що Сталін, здолавши Німеччину, може зіткнутися зі своїми західними союзниками, а тоді, крім партизанської УПА, потрібна буде сучасна добре вишколена і озброєна реґулярна українська військова формація.

У перші повоєнні роки В. Кубійович енерґійно береться за відновлення Наукового Товариства ім. Т. Шевченка на еміґрації, оскільки в Україні воно було ліквідоване совєтськими властями, а більшість його членів опинилася на чужині. Влітку 1947 р. НТШ відновило свою діяльність у Мюнхені. Але у зв'язку з від'їздом більшості його членів з Німеччини, осідок НТШ було перенесено до Сарселя під Парижем. Власне, тут, виявився талант В. Кубійовича–організатора, заслуга котрого, не так у тому, що він відновив НТШ, як в іншому: в ідеї негайно знайти для нього конкретне діло, при якому воно не зачав'яділо б. Цим ділом стала „Енциколопедія українознавства".

З 1948 р. розпочалася робота над її створенням. Велика, копітка, щоденна праця, що тривала сорок років.

Варто звернути увагу, що ЕУ з'явилася без будь-яких державних субсидій, лише завдяки жертвенності української громади.

На базі ЕУ у 1963-1971 рр. був випущений англійською мовою великий двотомний енциклопедичний довідник про Україну. Майже одночасно розпочато видання англомовної словникової „Енциклопедії українознавства" у п'яти томах. На жаль, в роботі над підготовкою останнього видання В. Кубійович участі вже не бере. Навіть десятого тому своєї ЕУ йому не довелося побачити.

Володимир Кубійович помер 2 листопада 1985 року.

Ярослав КОЛОДІЙ

СУСПІЛЬНА СЛУЖБА КОМБАТАНТІВ В ЗСА

Social Service of Ukrainian War Veterans

Ukrainian Educational & Cultural Center

700 Cedar Road, Rm-122A, Jenkintown, PA 19046

(215) 663-9519

Суспільна Служба Комбатантів (ССК) у ЗСА, в складі слідуючих Організацій на терені ЗСА: Братство Українських Січових Стрільців, Об'єднання був. Вояків Українців в Америці, Братство кол. Вояків 1-ої УД УНА в ЗСА й Об'єднання кол. Вояків УПА в Америці й Канаді, висловлює заслужену подяку всім жертводавцям, організаціям і збірщикам за їхній труд і пожертви під час кожнорічної „Листопадової Збірки" на фонд українським воєнним інвалідам.

Це бувші воїни УПА і 1-ої УД УНА та їхні вдови в Україні і в Польщі. Їм ніхто, крім нас, не помагав і не помагає, вони вдячні Вам навіть за найменшу допомогу, яку одержують від Вас через ССК.

Редакціям української еміграційної преси складаємо подяку за безплатне поміщування наших оголошень.

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ І НОВИМ РОКОМ
БАЖАЄМО
ЖЕРТВОДАВЦЯМ, ЗБІРЩИКАМ,
ОРГАНІЗАЦІЯМ,

КОЛИШНІМ ВОЯКАМ І ЇХ РОДИНАМ
ТА ВСІЙ УКРАЇНСЬКІЙ СПІЛЬНОТІ
ВЕСЕЛИХ СВЯТ І ЩАСЛИВОГО
НОВОГО РОКУ

За Управу Суспільної Служби Комбатантів у ЗСА

Зенон Завадович – секретар ***Стефан Романко – діловод***

УКРАЇНЦІ ЕДМОНТОНУ ВІТАЛИ АТЛЕТІВ УКРАЇНИ

Світові змагання бувших майстрів легкої атлетики–це одні з найбільших спортових змагань світу. Вони відбулися в Едмонтоні 20–31 липня 2005 р. В них брали участь бувші чемпіони світу віком 45+ років, у деяких категоріях вік змагунів був занижений до 25 років. Україну репрезентувало у цих змаганнях 83 бувших чемпіонів різного роду спорту. Майже всі вони–це бувші офіцери радянської армії або спортових клюбів України, які виступали перед тим, як змагуни СРСР.

Українці Едмонтону вітали атлетів України прийняттям в Домі Української Молоді. З привітами виступили голова Провінційної Ради КУК, член провінційного уряду Алберти Давид Брода і кількох представників складових організацій місцевого відділу КУК, між якими був колишній дивізійник, голова Корпорації Дому Української Молоді, Петро Дацьків.

Найбільш чисельною командою у цих змаганнях була команда копаного м'яча. Капітаном команди був б. полковник радянського летунства, заступник мера міста Харкова Олександер Нечипоренко. Він був командиром батерії ядерних ракет, які знаходилися на річці Амурі, біля монгольського кордону й були націлені на США. Його заступником був також б. офіцер совєтської армії Войтенко Олександер, член кабінету міністрів України.

У склад команди входили колишні професійні змагуни спортових команд Києва, Харкова, Донецька, Запоріжжя та інших міст України. Ця команда здобула перше місце, виграла усі (4) змагання, забила 18 ґолів, а противники стрілили їм тільки 1 ґоля. Гравці були нагороджені золотими медалями, між ними був я. Вони прийняли мене у склад своєї команди, як офіційного опікуна і перекладача.

Роман Кучер

Інші змагуни, які здобули медалі: Валерій Лобаносов (категорія 63 роки) встановив 5 рекордів у піднесенні ваги до 93 кг; Володимир Филипенко (категорія 41-45 роки): 3 золоті медалі в плаванні;

Вадим Куценко (категорія 60-64 роки) у плаванні: 1 золота і 3 срібні медалі; Євген Ткаченко (категорія 35-39 роки): золота медаль у стрибку у височину; Валентина Крепкіна (категорія 30-35 роки) здобула медалі в потрійному і у довжину стрибках.

В домі Кучерів.
Зліва: Богданка і Михайло Кучери, Олександер Нечипоренко, Олександер Войтенко.

По закінченні змагань я їздив зі гравцями копаного м'яча на дводенний відпочинок до Джаспер Лодж у Скалистих горах. Там О. Нечипоренко і О. Войтенко мали нагоду прочитати спомин мойого батька „За Україну за Її Волю" і по повороті до Едмонтону на їхне прохання познайомив їх з моїми родичами, спеціяльно з батьком-дивізійником.

Роман Кучер

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!
Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

Приятелям, Знайомим, Побратимам Дивізійникам,
всім Ветеранам, які боролися за волю України
бажають
МИХАЙЛО і БОГДАНКА КУЧЕРІ
з ДІТЬМИ і ВНУКАМИ

Радісних Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

Головній, Крайовим і Станичним Управам та членам Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА й усім патріотичним ветеранським організаціям

бажає

КРАЙОВА УПРАВА
ГАЛИЦЬКОГО БРАТСТВА
КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

бажає

ДРУЗЯМ ПО ЗБРОЇ, РІДНИМ, ПРИЯТЕЛЯМ ТА ЗНАЙОМИМ

КРАЙОВА УПРАВА БРАТСТВА
КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА В АВСТРАЛІЇ

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

бажає

друзям по зброї, рідним, приятелям та знайомим

КРАЙОВА УПРАВА
БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в АРҐЕНТИНІ

НА МЕЖІ ДЕҐРАДАЦІЇ

Стратегічним оборонним бюлетенем, який було схвалено у 2004 р. РНБО України і введено в дію Указом Президента, передбачено створення в нашій країні до 2015 р. контрактної армії. Сьогоднішнє керівництво збройних сил називає нову дату–2009 рік, як останній, коли буде здійснено загальний призов. Однак не всі військові фахівці поділяють такі оптимістичні настрої щодо строків створення контрактної армії, яка є найдорожчою формою утримання збройних сил у світі. Свою думку щодо цієї проблеми висловив генерал-лейтенант Збройних Сил України Валерій Мунтіян, доктор економічних наук, професор.

Однією з найактуальніших проблем сьогодення є реформування збройних сил. Але, на моє особисте переконання, українська армія з цим процесом уже запізнилася. Бо реформи–це лише зміна форми структурних компонентів збройних сил. Сьогодні ж вони, з одного боку, через хронічне недофінансування, а з іншого–у зв'язку зі зміною викликів та загроз національним інтересам нашої держави набули таких гіпертрофованих форм, що питання про реформування армії вже не повинно навіть стояти. Це лише зволікання часу і марна витрата коштів.

Сьогодні, на мій погляд, треба говорити про трансформацію воєнної організації держави та її основної системи, здійснення глибинних докорінних перетворень на всіх ланках управління шляхом застосування системного підходу до сфери національної безпеки й оборони України. При теперішньому стані збройних сил країни перехід до професійної армії можна порівняти з косметичним ремонтом будинку, в якому ось-ось зруйнується фундамент. Контрактна армія–це лише один зі складових елементів обрису збройних сил. Він далеко не визначальний і належить до системи комплектування, проходження військової служби і підготовки кадрів. Таких систем за загальноприйнятою клясифікацією нараховується десять, а їх елементів–не одна сотня. Тому яку б увагу не приділяли процесу переходу армії на контрактну основу, без комплексного та якісного забезпечення розвитку систем управління ЗС, розвідки, технічного оснащення (у першу чергу, сучасними системами ураження та захисту), бойової та мобілізаційної готовності, підготовки і накопичення мобілізаційних резервів тощо збройні сили не зможуть виконати функції, покладені на них Конституцією.

Здійснити все це неможливо без необхідного економічного забезпечення. Адже саме економічний фактор виступає матеріяльною основою їх реалізації. Нині ми підійшли до тієї межі, коли держава

просто зобов'язана виділити потрібні ресурси для збройних сил, аби вони найближчим часом з фактора безпеки не перетворились у загрозу для суспільства. Деякі прояви цього, зокрема, низку трагічних інцидентів на складах боєприпасів, ми вже спостерігаємо.

Хочу нагадати, що оборона України базується на тому, що в разі небезпеки органи державної влади та всі ланки воєнної організації країни повинні мати можливість перевести національну економіку з мирного на воєнний стан та забезпечити відсіч аґресії, ліквідувати збройний конфлікт. На превеликий жаль, протягом усіх років незалежности такої готовності здатности ні державні, ні військові структури України не демонстрували. Спираючись на матеріяли відктритих публікацій, можна констатувати, що в Україні чітко не визначено оптимальний склад та структуру збройних сил, не забезпечена на належному рівні їх боєздатність, бойова та мобілізаційна готовності. Вони не забезпечені на рівні вимог сьогодення кадрами, озброєнням, військовою технікою, необхідними матеріялами та фінансовими ресурсами. Потрібно звернути увагу й на те, що все це відбувається при швидких темпах фізичного і морального зношення техніки, озброєння та обладнання, падінні престижу військової служби та недостатній увазі щодо підготовки молоді до служби в армії. Така ситуація призводить до того, що держава крок за кроком втрачає свій оборонний та експортний потенціял. Виникає небезпека, що країна зовсім скоро може опинитись на межі деґрадації і збройних сил, і воєнної органазації держави в цілому.

Щоб цього не сталося, потрібно невідкладно вжити кардинальних заходів. Перш за все, усвідомити системну сутність безпеки та оборони держави, забезпечити оборонні видатки на мінімальному рівні, тобто не менше 3% від валового внутрішного продукту (ВВП), як це передбачено статею другою закону „Про оборону України". Проте фактично протягом минулих років виділялось лише 50% від визначеної законом їх нижньої межі. Під керівництвом колишнього міністра оборони України Євгена Марчука були розроблені та затверджені постановою Кабміну „Прогнозні показники видатків із загального фонду державного бюджету на потреби МО України на період до 2015 року". Нинішнє керівництво міністерства оборони через Кабмін скасувало дану постанову. А даремно. Якби були виконані її вимоги, міноборони отримало б у 2005 р. 1,8% від ВВП за загальним фондом, а не 1,04%, що на 44% менше мінімальної потреби. Це, до речі, найнижчий показник видатків на армію за всі роки незалежности України (у співставних показниках).

Відповідно до стратегічного оборонного бюлетеню, 2005 рік мав стати роком, з якого збройні сили почали б ліквідовувати так званий „бюджет проїдання". Це коли більше 75% оборонного бюджету йде на

утримання армії, а не на її модернізацію, відновлення і розвиток. В Україні ця цифра становила 85-90%! Та на разі поточний рік став ще гіршим від попередніх.

Тепер поставимо запитання: а чи мала держава можливість задовольнити потреби збройних сил на рівні мінімально необхідних? Вважаю, що мала, тому що ВВП 2004 року, порівняно з попереднім, зріс майже на 90 млрд. грн., доходи державного бюджету–на 23,4%, державний борг скоротився на 23,5%, темпи приросту обсягів промисловості підвищилися до 12%, зросли доходи населення. А що ж отримали збройні сили? На жаль, знову „бюджет проїдання".Таким чином, у результаті прийнятих змін до держбюджету-2005 міноборони недоотримало значну частку ресурсів, без урахування пенсійного забезпечення військових пенсіонерів.

Більше того, значно зменшилися видатки за основними бюджетними програмами: на реформування і розвиток ЗС України на 2,4%; прикладні дослідження у сфері військової оборони держави–48%; утилізацію звичайних видів боєприпасів непридатних для подальшого зберігання та використання–28%; забезпечення живучості та вибухопожежобезпеки арсеналів, баз і складів озброєння, ракет і боєприпасів–30,4%; будівництво (придбання) житла для військовослужбовців (за загальним фондом)–30%.

Викликає тривогу ситуація, яка може виникнути у 2006 р. У постановах Кабміну та Верховної Ради України „Про схвалення основних напрямів бюджетної політики на 2006 рік" немає пунктів, де б йшла мова про збільшення витрат на оборонні потреби та оборонні програми. А як же забезпечувати обороназдатність держави? У цих документах йдеться лише про „гармонію реформування ЗСУ із забезпеченням соціяльного захисту військовослужбовців".Чи має Україна можливість при такому фінансуванні оборонної сфери утримувати контрактну армію, адже підготовка контрактника буде обходитись бюджету в 2-4 рази дорожче, ніж призовника? Навіть найбагатші країни світу не можуть собі такого дозволити. Наприклад, Німеччина, яка посідає третє місце в світі за економічним потенціялом, формує армію за змішаним принципом. Щироко не розголошується той факт, що сьогодні в США теж відбувається реформування збройних сил. Керівництво Пентаґону піднімає перед Конґресом питання про відмову від принципу формування армії лише за контрактом і перехід до змішаної системи. Такі висновки диктує досвід останніх збройних конфліктів, в яких брала і бере участь країна. Наведу таку цифру: під час операції „Буря в пустелі" близько 80% особового складу континґенту США становили саме призовники-резервісти. Ми ж зараз беремо за основу ту структуру і форму контрактної армії, яка була розроблена американцями 30 років тому, але не враховуємо виклики завтрашнього дня,

нехтуємо можливостями, історією, традиціями нашої країни.

Наступна проблема: хто буде готувати мобілізаційні резерви, якщо українська армія стане контрактною? Існують певні закономірності щодо співвідношення реґулярної армії і мобілізаційного ресурсу, а також чисельної потреби військ у разі конфлікту. У клясичному варіянті воно становить 1:5. Тобто, якщо армія нараховує, наприклад, 200 тис. військовослужбовців, то у разі конфлікту для оборони країни можна розгорнути збройні сили чисельністю до одного мільйона. Що стосується України, то навіть у разі реґіонального чи локального воєнного конфлікту для оборони держави треба розгорнути мінімум 800-тисячну армію. Якщо ж ми скоротимо військо до 100 тис. військовослужбовців, хоча плянами передбачається і до 75 тис., то у разі виникнення загрози нападу чи небезпеки державній незалежності зможемо мобілізувати лише 500 тис військовослужбовців, що значно менше мінімальної потреби для оборони.

Крім того, і 100 тис. військовослужбовців (як і варіянт із 75 тис. осіб)–це загальна кількість, в яку включені навчальні, забезпечуючі структури та частини скороченого складу. Тобто реальна цифра кількости особового складу бойових частин постійної готовности буде ще меншою. Згідно з теорією будівництва ЗС, для створення запасу підготовлених до необхідної кількости рядового та сержантського складу необхідно, щоб співвідношення з'єднань, військових частин постійної бойової готовности і скороченого складу становило 1:3. При такій пропорції можна підготувати людські мобілізаційні ресурси за 8-10 років. Але якщо дане співвідношення буде 1:5, то вирішити це завдання можливо лише за 15 років. Таким чином, при запропонованих сьогодні розрахунках армія буде просто не здатна захистити країну. Тому тим, хто збирається скоротити чисельність війська за 5 років до 100 тис., треба обґрунтувати і довести, що обороноздатність країни від цього не постраждає. На жаль, таких арґументів поки що немає.

Світова практика військового будівництва свідчить, що для підготовки резервістів на належному рівні необхідно встановити термін служби сержантського і рядового складу в запасі не більше 7 років. Це обумовлено різними факторами, як-то великою міґрацією населення, випадками порушення правил постановки на військовий облік, ухиленням від служби та ін. Наступне, що треба врахувати, це те, що кожних 7-10 років відбувається суттєва модернізація, а протягом 20-25 років повна зміна систем озброєння. Що стосується офіцерів, то термін їх служби в запасі має бути не більше 15 років. При цьому постає питання, чому при скороченні армії ми звертаємо увагу лише на чисельність особового складу і при цьому не говоримо, за рахунок яких якісних змін та засобів буде компенсовано скорочення? Чому не враховуємо, що кожен рік за рахунок фізичного та морального зносу, а

також революції у військовій справі бойовий потенціял збройних сил зменшується на 9%.

То скажіть, будь ласка, як забезпечити обороноздатність у ситуації, коли зростають виклики загрози національним інтересам нашої держави, загострюється геополітична та геоекономічна ситуація у світі, а при цьому відбувається падіння бойового потенціялу, не витримуються необхідні рівні боєготовности та боєздатності ЗС.

Крім того, оборонні видатки виділяються удвічі менші від мінімальної потреби, зате скорочуються в два рази терміни строкової служби та переходу на контрактну армію. Заплановано також скорочення майже вдвічі чисельності військовослужбовців. І все це подасться суспільству як „реформування".

Зараз ситуація у світі змінюється, і війна може виникнути за спірну територію, запаси прісної води та інші природні ресурси, а також з релігійних чи етнічних протиріч. Не слід забувати, що відбувається кримінальна революція і зростають масштаби тероризму. Виникає чимало запитань: хто, як і чим за таких умов буде забезпечувати оборону країни, захищати її територіяльну цілісність та недоторканість?

Нині нд цими важливими питаннями потрібно замислитися тим, хто займається стратегічним плянуванням і здійсненням реформування армії, щоб у разі небезпеки ми не опинилися в ситуації, коли контрактна армія не буде здатна захистити країну і її народ. Керівництво держави повинно негайно звернути увагу на проблеми, пов'язані з реформуванням збройних сил. А починати потрібно з розробки Стратегії національної безпеки і оборони України та її основної складової–Стратегії воєнної безпеки, яких сьогодні, на жаль, все ще немає. Варто звернути увагу ще на одну загрозу, коли під прикриттям гасла цивільного демократичного контролю насправді відбувається „віртуальна гра", яка створює умови для підміни духовних цінностей, вихолощення патріотичного та високопрофесійного кадрового потенціялу ЗС, комерціялізації всіх ланок воєнної організації держави.

Великою помилкою є передача певних функцій господарської діяльности міноборони комерційним структурам без проведення повної та об'єктивної інвентаризації військового майна та переходу на єдиний бухгалтерський облік. Це неминуче призведе до відтоку ресурсів із оборонної сфери та ще більшої тінізації економіки. На мій погляд, те, що нині відбувається зі збройними силами, це не реформування, а шлях до деґрадації.

*Записав **Олександр ТИХИЙ***
(„Камуфляж")

Христос Родився!

Радісних Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року

Членам Братства
й Дивізійним Родинам,
колишнім воякам усіх українських армій і формацій
та всій українській спільноті в Діяспорі і Україні

бажає

КРАЙОВА УПРАВА
БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА в ЗСА

РАДІСНИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

Вільному українському Народові, українським церковним Ієрархам, Проводам українських організацій, Членам Головної, Краєвих і Станичних Управ Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, Братству „Броди-Лев", Редакції і Адміністрації „Вістей Комбатанта", всій дивізійній Братії та їх Родинам, Комбатантам усіх українських збройних формацій та всій українській спільноті

бажають

УПРАВА і ЧЛЕНИ

Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА
в Едмонтоні, Альберта, Канада

За Управу:

Богдан Небожук
секретар

Михайло Блавацький
голова

Олена ДУБ

ВРЯТУВАТИ ПРОСТОГО УКРАЇНЦЯ

(Скорочено)

В одному анекдоті йдеться про те, що якщо всі китайці станусь на стільці та синхронно стрибнуть на підлогу, то Земля зійде з орбіти. Це, звісно, жарти, та як відомо, в кожному жарті є частка правди. А якщо зважати, що нас на Землі вже понад шість мільярдів, то сміятися вже не дуже хочеться. Адже ресурси людства не безмежні. Багато країн світу живе в злиднях, а довкілля, попри зусилля „великих політиків", бруднішає та бруднішає.

Одинадцятого липня світ відзначав Міжнародний день народонаселення. Перше, що спадає на думку, коли чуєш цей термін–демографія. Хоча насправді демографія–лише дзеркало життя населення земної кулі, певний показник його якості та кількості.

За терміном „народонаселення" стоять такі проблеми сучасності, як: охорона довкілля, міґрація, урбанізація, репродуктивне здоров'я, бідність, епідемія ВІЛ/СНІДу, охорона здоров'я, плянування сім'ї та увага до молоді й навіть рівності жінок та чоловіків.

Хоч-не-хоч–все це взаємопов'язане. Без першого не може повноцінно існувати друге і т. д.

А над усім цим–велика-велика Політика. Саме першочерговість політичних цілей та (як у випадку з Україною) відсутність політичної волі найчастіше стають головними причинами різноманітних криз у світі. Одне слово, бідні біднішають, а багаті багатшають. Водночас мало хто замислюється над тим, що незабаром мешкатиме лише в переповнених мегаполісах.

36 мільйонів до 2026 року

А втім, України останнє не надто стосується. Як стверджують вітчизняні демографи, збільшення одноразової допомоги в разі народження дитини не допомагає вирішити проблеми зменешення населення в нашій державі. На їхню думку, крім цієї допомоги, потрібно широкомасштабне покращення рівня життя людей.

„Демографічна криза–це передовсім коротке життя. Річ не в тім, що нас стає менше. Менше стає населення в більшості країн Европи. Річ у тім, що ми живемо мало і живемо погано,"–стверджує заступник директора Інституту демографії Елла Лібанова.

Інститут демографії цю проблему досліджує безперервно. На сьогодні науковці довели, що кризу швидко подолати нам не вдасться.

Потенціял демографічного зростання вичерпаний. А процес вимирання інерційний, тому триватиме щонайменше двадцять років. За найсумнішими прогнозами, 2026 року українців буде 36 мільйонів.

Сьогодні нас дещо більше–47.

То що ж робити, щоб переломити цю сумну тенденцію? За відповіддю ми звернулися до спеціялістів.

Державної політики в довгостроковому стратегічному масштабі щодо цього питання в Україні немає. І допоки в нашій державі триватиме банальна боротьба за владу й власність, доти про якусь стратегічну лінію щодо глибинних та основоположних питань розвитку країни, її економічного та соціяльного зростання, демографічного „виробництва" не йтиметься.

Що стосується народонаселення, то це дуже специфічне, дуже важливе питання, але не завжди актуальне з огляду на політичну електоральну кон'юктуру. Не секрет, що в політичних програмах наших партій демографічне питання й питання народонаселення займають дуже мало місця.

Передусім, в українців сьогодні немає впевненості у завтрашньому дні. Якщо їхні зарплати низькі, якщо є безробіття, якщо люди шукають роботи за кордоном і при цьому фактично втрачають сім'ю–це все призводить до руйнування інституту сім'ї взагалі.

Можна говорити нині і про таке явище в Україні, як деурбанізація. Вона характерна, зокрема, для Західної України. Це означає, що зменшується кількість міського населення, також зменшується вплив міст на довколишні села. Хоча кількість сільського населення при цьому також скорочується.

Старіння населення–це теж проблема. Є такий критерій ООН: пропонують вважати націю постарілою, якщо частка людей похилого віку перевищує 7%. В Україні через це виникає низка соціяльних та економічних негараздів. Орієнтація йде не на дітей, а на осіб похилого віку.

Демографічна криза в Україні

До 2050 року населення України може скоротитися на 15,5 млн. осіб. Такий прогноз зробили експерти ООН, які стверджують, що темпи скорочення населення в нашій країні є найвищими у світі. Подібна динаміка спостерігається також і в Росії.

1. 1913 р. – 35,2 млн. Українці були розділені між Російською і Австро-Угорською імперіями. Враховане населення на території сучасної України.

2. 1914-26 рр. – 29,5 млн. Скорочення населення майже на 6 млн. внаслідок Першої світової війни, більшовицької революції, громадянської війни, голоду 1921-22 рр.

3. 1933 р. – 31,3 млн. Незначне зростання. Жертви голодомору 1932-33 рр. (бл. 3,5 млн.) компенсувалися початком індустріялізації України. Початок політичних репресій.

4. 1939 р. – 40,5 млн. Приєднання західної України до УРСР.

5. 1939-41 рр. – 40,3 млн. Унаслідом репресій 1939-41 рр. на Західній Україні було знищено чи депортовано бл. 210 тис. Кульмінація сталінських репресій у великих містах центрально-східної України.

6. 1941-45 рр. – 32,3 млн. Друга світова війна на території України. Загальна кількість жертв серед українців оцінюється майже 8 млн.– мирне населення, вояки радянської і німецької армій, партизани УПА.

7. 1946-47 рр. – 31,7 млн. Штучно спровокований голод 1946-47 рр. охопив центральну, східну і південну частини України.

8. 1944-53 рр. – 31,4 млн. Продовження репресій на Західній Україні, партизанська діяльність УПА, депортація кримських татар.

9. 1959 р. – 41,9 млн. Різке зростання кількості населення пояснюється повоєнним притоком населення з інших республік СРСР, розвиток Донбасу і Криму.

10. 1970-1989 рр. – 51,1 млн. Продовжується природне (народжуваність) і штучне (міґрація) збільшення населення. Перебудова–початок активних міґраційних процесів між республіками.

11. 1989-1992 рр. – 52,2 млн. Активна іміґрація в Україну з інших республік СРСР (СНД). Повертаються кримські татари.

12. 1992-2001 рр. – 48,5 млн. Масова еміґрація на Захід, стрімке скорочення тривалості життя.

13. 2002-2005 рр. – 47,3 млн. Природне скорочення населення, масова трудова еміґрація, скорочення тривалості життя.

Майбутнє України:

14. 2015 р. – 44,4 млн. 15. 2025 р. – 40,8 млн. 16. 2050 р. – 31,7 млн.

Джерела: UNFPA, Державний комітет статистики України, „Дзеркало тижня".

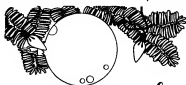
Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року!

Українському вояцтву, їх родинам, усій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

пересилає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в Ст. Кетеринс, Канада

Христос Родився!

З нагоди Різдва Христового та щасливого Нового 2006 Року

найщиріші побажання українському народові в Україні і поза нею, українським церковним Ієрархам, проводам українських організацій, а зокрема проводам комбатантських організацій та всьому братському членству

бажає

КРАЙОВА УПРАВА
БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА в КАНАДІ

Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року!

Українському вояцтву, їх родинам, усій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

пересилає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ
1-ої УД УНА
в Калґари, Канада

„КИЇВ НА КОЛИСКУ ХРИСТИЯНСТВА ВИБРАВ САМ ГОСПОДЬ"

З доповіді Патріярха Любомира на урочистій Літургії, 21 серпня 2005 р.

На підставі рішення Блаженнішого Любомира (Гузара), Глави Української Греко-Католицької Церкви, та згідно з каноном 57 Кодексу Канонів Східних Церков, після затвердження Синоду Єпископів УГКЦ, що відбувся в Києві 5-12 жовтня 2004 року, а це рішення поблагословив святої пам'яті Святіший Отець Іван Павло ІІ, осідок Верховного Архиєпископа УГКЦ з 21 серпня 2005 року перенесено в м. Київ, столицю України. Від цього дня титул Глави УГКЦ змінено з „Верховний Архиєпископ Львівський" на „Веховний Архиєпископ Києво-Галицький". Діяльність Верховного Архиєпископа Києво-Галицького в новому осідку розпочалася з урочистої Архиєрейської Літургії на місці будівництва Патріяршого собору Воскресіння Христового в Києві.

Розмова з ректором Українського Католицького Університету о. д-ром Борисом Ґудзяком із приводу перенесення осідку глави УГКЦ зі Львова до Києва

Яке значення переїзду Глави УКГЦ до Києва?

о. Ґудзяк: Оцінка переїзду глави УКГЦ до Києва значною мірою залежить від бачення Греко-Католицької Церкви взагалі. У Російській імперії і тих державних утвореннях, які унаслідували її імпріялістичну ідеологію, УГКЦ вважалася дуже небезпечним явищем. Тому було зроблено колосальні зусилля, щоби це явище марґіналізувати, а то і вигасити. Цей імідж УГКЦ, який плекався століттями, ще не вповні відмер. Разом із тим об'єктивний спостерігач може добачати в Греко-Католицькій Церкві унікальний феномен живучости віри і культурної та національної життєдайности. У цьому контексті переїзд Глави УГКЦ до Києва набирає надзвичайно позитивного значення.

У часі Помаранчевої революції Київ став місцем зустрічі всіх людей доброї волі. Київський майдан подолав намагання політичних чинників роз'єднати український народ. Це вказує на важливість бути разом, бо тільки в цьому бутті поряд ми будемо краще бачити й розуміти одне одного. Хочеться вірити, що якщо у справах політичних схід і захід України порозумілися, то таке взаєморозуміння і бажання до співпраці може розвинутися на церковному полі.

Чи йдеться тут про розширення впливу УКГЦ?

о. Ґудзяк: Греко-Католицька Церква позбавляється свого маргінального становища, коли її можна було зводити лише до одного ре-

ґіону. З іншого боку, я не думаю, що Греко-Католицька Церква може чи то на стратегічному, чи на практичному рівні мати наміри якоїсь всеукраїнської гегемонії. Жодна релігія і жодна конфесія сьогодні не можуть опанувати українське суспільство. Християнство вже не буде явищем, яке характерне для цілого суспільства. Думаю, що практикуючих християн ще довго буде дуже мало. Проте надзвичайно важливим є автентичність їхнього свідчення не лише в суто духовному плані, але також і в культурному, суспільному та політичному.

Який досвід УКГЦ з цього огляду є особливо важливим?

о. Ґудзяк: Не секрет, що греко-католики відіграли дуже важливу ролю у Помаранчевій революції; це є аксіома, що принаймні від XIX століття, головною інституційною устоєю українства була Греко-Католицька Церква та її провід. А може, найважливіше, що УКГЦ була єдиною великою соціяльною структурою в Радянському Союзі, яка не підкорилась терору; це була чисельно найбільша організована структура спротиву. Тоталітаризм минув, а Греко-Католицька Церква залишилася. Вона перемогла найбільші загрози XX століття. З усією своєю кволістю, недоліками та грішністю, вона таки не пішла на фундаментальний компроміс з атеїстичним режимом. Саме ця така автентично-релігійна позиція допомогла проводові УГКЦ не підтримувати того чи іншого кандидата в передвиборчому процесі; тобто Церква залишилася вільною, або, що є важливіше, вона залишилася вірною передовсім Христові і Євангелію і не піддавалася якимось легким чи вимушеним маніпуляціям.

Сьогодні українське суспільство дуже потребує такої волі і такої вірности, такого свідчення УГКЦ, її проводу, її вірних. Вона має стати каталізатором для певних оздоровлюючих процесів у суспільстві та церковному житті в Україні. Якщо сьогодні всі конфесії, причому не християнські, можуть мати свої центри в Києві, то ця Церква, яка не скорилася в комуністичний час, яка в модерну епоху є носієм української культури, мови, національної свідомости, яка лишилася незалежною і провадила населення до вартостей у час передвиборчого нагнітання і яка має пряме наслідство Київських митрополитів від часу Володимирового Хрещення,–ця Церква мусить мати свій осідок у Києві.

Сьогодні часто можна почути думку, що Львів із переїздом Блаженнішого до Києва втрачає свого духовного Батька, Главу Церкви, і тим самим втрачає щось, що дуже властиве для цього галицького центру. На Вашу думку, що Львів все-таки здобуває в цьому історичному акті?

о. Ґудзяк: Львів не може покладатися завжди тільки на героїв і на

великих митрополитів. Він має стати зрілою християнською спільнотою. Якщо Львів буде пасивно дивитися й оплакувати від'їзд такої, погодьмося, непересічної особистости, як Патріярх Любомир, то це неодмінно спричинить велику втрату. Однак я думаю, що ця подія дає великий шанс для Львова–можливість виробити притаманну для себе місію. Над цим треба дуже уважно подумати й молитися, і просити Божого просвітлення, щоб зрозуміти, що це точно означає. Думаю, що Львів трошки застоявся чи засидівся за останні роки. Він задовільнився статусом центру національного та духовного відродження. Маючи свою Церкву, свого галицького Митрополита, він спинався на провідну позицію в національному відродженні,–позицію, на яку він не до кінця був спроможний. Натомість, якщо він може, так би мови-ти, чутися добре в ролі такого реґіонального осередку, який має променювати своїми ідеями, акціями без претензій на провід у всеукраїнському масштабі, то він зміг би бути самим собою. Тут знов є прикладом сам Господь Ісус Христос. Він не проявив якоїсь влади, чи сили, але Він до кінця представив певні вартості. Львів сьогодні має саме таке Христове покликання–свідчити про певні вартості, щоби вони променювали на цілу Україну, і не переживати про механізми, позиції, якусь владу, завдяки якій ці вартості будуть прийняті. Дуже важливо, щоби Львів зблизився й обійняв без гордині, по-братньому інші галицькі центри, щоб простягнув миролюбну і шанобливу десницю до Закарпаття. Церковне життя Львова має стати приміром. Хай це буде мала лабораторія церковного життя: катехизація, парохіяльне життя, праця з молоддю, апостолят серед військовослужбовців, праця із силовими структурами. Нехай відновлюється спроба культурного синтезу–розвитку культури та втілення в ній глибинних християнських вартостей, нехай, зрештою, у Львові християнська етика запанує у львівській політиці та соціяльно-економічному житті. Нехай кожна наша парохія щотижня годує 50 голодних. Це буде променювати не лише на східну Україну, але також і на Західну Европу, яка втрачає свою християнську тотожність.

Я би тут провів паралель з Оксфордом в Англії. Це маленьке університетське містечко, розміщене навіддалік від столиці, в інтелектуальному плані променює на весь світ уже понад сімсот років. Львів, який має 116 тис. студентів, має зосередитися на цій культурній, духовній ролі і таким чином реалізувати цю місію.

Розмовляв Д. П.
(„Патріярхат")

Христос Родився! *Славіть Його!*

Із світлим празником Різдва Христового і Нового Року вітаємо Головну Управу Братства, Краєві Управи, Станиці та всю нашу Дивізійну Братію та бажаємо радісних свят Різдва Христового та щасливого Нового Року.

СТАНИЦЯ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Дітройт, Міш., США

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО
ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

всьому українському воянству, їх родинам, усій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

бажає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

в Рочестері, Н.Й., США

Христос Родився! *Славіть Його!*

Із світлим празником Різдва Христового і Нового Року вітаємо Головну Управу Братства, Краєві Управи, Станиці та всю нашу Дивізійну Братію та бажаємо радісних свят Різдва Христового та щасливого Нового Року.

СТАНИЦЯ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Клівленд, США

Христос Родився!

Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року всьому українському воянству, їх родинам, усій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

бажає

СТАНИЦЯ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

в Тандер Бей, Канада

Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року

Українському воянству, їх родинам, українській спільноті пересилають

ДРУЗІ ДИВІЗІЙНИКИ зі Саскатуну, Канада

Євген ІВАНКІВ
Чікаго, США

ТУТ ІДЕТЬСЯ НЕ ПРО КИЇВ...

21 серпня 2005 р. відбулися у Києві величаві, а водночас і бурхливі події у зв'язку з перенесенням центру УГКЦ зі Львова до Києва. Протестували члени Української Православної Церкви Московського патріярхату (УПЦ МП), Прогресивні соціялістичні партії та різні московські шовіністи, які дуже бояться посилення католицького „прозелітизму" та українізації „їхнього" Києва. Голова УГКЦ Блаженніший Любомир вияснював, що це не є перенесення, а радше повернення центру УГКЦ до Києва, бо це Київський Митрополит Михайло Рогоза прийняв в 1596 році унію з Римом. Є теж спроби ідентифікувати УГКЦ з церквою св. Володимира Великого, бо, мовляв, тоді не було ще церковного роздору між Сходом і Заходом. Але для такої ідентифікації немає підстав, бо Церква св. Володимира Великого, як і цілий Православний Схід, не була юрисдикційно залежною від Риму.

Всі ці сенсації, конфлікти і протести з обох сторін дуже баламутять загальну світову опінію відносно справжньої ситуації в нашій УГКЦ. Поширилася загальна опінія, що наш церковний провід постановив раптом, після відвідин України папою Іваном Павлом II, перенести свій центр зі Львова до Києва. І що Ватикан вповні піддержує це наше рішення, незважаючи на обурення і протести Московського патріярхату, хоч, як відомо, приязні відносини з Московським патріярхатом є дуже важливим пріоритетом ватиканської „остполітики". Не є теж таємницею, що Ватикан не трактував відроджену УГКЦ в Україні, як повноправну, окрему помісну одиницю, але радше, як якийсь обрядовий варіянт Римо-Католицької Церкви, підрядну причіпку до цієї Церкви, якої завданням є помагати Латинській Церкві в її експансії в Україні.

І раптом якесь особливе відзначення цієї занедбаної, понижуваної і дискримінованої Церкви–перенесення її центру зі Львова до столиці України, до Золотоверхого Києва, незважаючи на всі протести „могутніх світу цього". Що сталося? Чому така велика переміна в настанові Ватикану? Ціла ця справа дуже таємнича. Є багато питань, на які немає задовільних відповідей. Це вивищення нашої церкви, перенесення її центру до Києва повинно б іти в парі із затвердженням Українського Греко-Католицького Патріярхату. Але так воно не сталося! Чому такий великий поспіх з цим перенесенням, хоч будова Собору і резиденції ще не завершена і голова

УГКЦ мусітиме мешкати ще довший час у винайміленій квартирі, на 7-му поверсі багатоквартирного будинку. Кому так дуже спішно? Нам, чи, може, Ватиканові і польським римо-католикам, щоб створити у Львові новий римо-католицький центр, очолений польським кардиналом і митрополитом, а ми матимемо тільки архиєпископа.

Тут ідеться, отже, не про Київ, але про Львів, який має стати „Четвертим Римом", чи, навіть, „Другим Ватиканом" в центрально-східній Европі". Є велика небезпека, що Український Католицький Університет у Львові, який діє не в українському церковно-національному дусі, але в загально-католицькому, універсальному, стане тепер важливим науково-пропаґандивним засобом поширювання римо-католицького універсалізму в Україні. Всі ці сенсації і контроверсії у зв'язку з перенесенням центру УГКЦ зі Львова до Києва відвертають тільки нашу увагу від справжніх плянів Ватикану щодо Львова і спонукують нас радіти цією „великою історичною подією" переходу нашого церковного проводу до Києва.

У світі усіх тих чужих плянів і подій можна з певністю ствердити, що перехід до Києва ніяк не змінить нашої УГКЦ на краще: що вона не стане більше українською, патріотичною, не створить своєї власної ідеології і церковної політики, не почне тісніше співпрацювати з православними українцями. Тільки буде дальше слухняно виконувати всі доручення Ватикану, часто не для нашого добра. Цей перехід до Кива буде теж доброю нагодою для зміни офіційної назви нашої Церкви (так дуже невигідної для декого), щоб перейменувати нашу Українську Греко-Католицьку Церкву на „Київську Католицьку Церкву", менше українську і більше католицьку.

Нашим завданням є енерґійно протидіяти тим негідним церковним маніпуляціям і старатися зберегти національну і традиційно церковну українськість Львова і Галичини, з осідком Галицьких Митрополитів у Львові, на Свято-Юрській Горі. Так! Глибоко віримо, що незабаром Київ стане справжнім центром цієї нової Соборної Української Національної Церкви, очоленої єдиним Київським Патріярхом, яка буде справжнім відродженням Церкви св. Володимира Великого.

(„Гомін України")

* * *

„Якщо ми хочемо, щоб нас поважали, ми повинні навчитися поважати самі себе".

Павло Загребельний, письменник

**Веселих Свят Різдва
Христового та
Щасливого Нового 2006**

**ГОЛОВНІЙ УПРАВІ-КРАЙОВИМ УПРАВАМ
І ВСІМ ПОБРАТИМАМ-ЧЛЕНАМ БРАТСТВА
КОЛ. ВОЯКІВ 1.УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ УНА
В УКРАЇНІ І В УСІХ СТОРОНАХ СВІТУ ТА**

**ВСІМ ВЕТЕРАНАМ, ЯКІ БОРОЛИСЯ
ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ**

ВІНШУЮТЬ ЩИРО

УПРАВА І ЧЛЕНСТВО СТАНИЦІ НЬЮ-ЙОРК

ВАТИКАН І ГРЕКО-КАТОЛИКИ

4 липня прийшла несподівана вістка: Папський нунцій у Москві, Архиєпископ Антоніо Менніні повідомив, що Ватикан не плянує створювати Російської Католицької Церкви візантійського (православного) обряду на терені Російської Федерації. Ватикан не буде створювати спеціяльного екзархату, тобто не пришле єпископа для вірних.

Цей лист нунція потвердив вислід червневих переговорів, які вів з Російською Православною Церквою кардинал Вальтер Каспер. Кардинал Каспер запевняв Московського патріярха, що „Святий престіл рішуче проти творення паралельних єрархічних греко-католицьких структур у Росії" і що „В Росії є греко-католики, але пастирську опіку їм надаватимуть єпископи латинського обряду". Отож, греко-католики (уніяти), які живуть у Російськой Федерації, будуть підпорядковані безпосередньо латинському єпископові, яким сьогодні є Йосиф Верт. Одним словом, Ватикан позбавив півтора мільйона греко-католиків у Росії елементарного права мати свою Церкву.

Усіх етнічних росіян-греко-католиків в Росії є не більше, як 200 осіб (це за російськими джерелами), а всі інші, близько півтора мільйона–це етнічні українці, що проживають в Сибіру, на Півночі та на Далекому Сході. Це потомки українців зі західних областей України, яких заслали туди царський та совєтський уряди. А католиків латинського обряду в Росії є не більше, як 300 тисяч!

Адміністрація єпископа Йосифа Верта заявила, що в Західному Сибіру, де вірних є 400 тисяч, покищо вдалося зареєструвати лише 3 греко-католицькі парафії! А в цілій Російській Федерації зареєстровано аж 5(п'ять) греко-католицьких парафій–це на півтора мільйона вірних! В Сургуті, Нижньовартовську, Ханте-Мансійську, Колимі, Копейську влада відмовляється зареєструвати парафії, вигадуючи будь-які причини.

Більше того, священиків з України не допускають до Російської Федерації. Досі вдалось, за словами представника єпископа Верта, привезти з України тільки двох священиків. Це в державі, яка стверджує, що в ній панує повна релігійна толеранція! Права Української Греко-Католицької Церкви (як і інших Церков) повинні захищатися російським законодавством.

Півтора мільйона наших братів і сестер залишені напризволяще, точніше–на повільне златинщення. Як на це зареаґує провід нашої Церкви? Чи стоятиме знов осторонь і чекатиме, що

скаже Ватикан? Якщо ми є Помісною, Патріяршою Церквою, ми мусимо діяти, як Патріярша Церква, навіть проти волі ватиканських бюрократів. Знаємо, що коли обговорювалось на засіданні папської курії питання патріярхального статусу УКГЦ, то проти нього голосували три кардинали: Каспер, Дауд і Рацінґер (теперішній Папа Бенедикт). Чи можемо чогось доброго очікувати? Більшість патріярхатів творилася самочинно, щойно за якийсь час їх визнавали інші патріярхи. Час і нам діяти, дивлячись тільки на проблеми нашої Церкви та народу, серед якого вона служить Богові. Призначити єпископів всюди, в тому числі і для наших братів і сестер у Росії, має синод наших єпископів, а не Ватикан.

Вчора Росія запропонувала наших братів і сестер у сибіри, а сьогодні вмішується в церковні справи в Україні, Естонії... та в інших державах, намагаючись вберегти панівне становище російськомовного населення і Російської Православної Церкви. Чи ж не повинен уряд України скласти відповідний протест Росії і стати на захист українців у Росії?

д-р Юрій-Мирослав Левицький,
(„Свобода")

Радісних Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

Всеукраїнському Об'єднанню Ветеранів,
Спілці офіцерів України,
всім українським патріотичним ветеранським організаціям, Крайовим і Станичним Управам
та Членам Братства
кол. Вояків 1-ої Української
Дивізії УНА

бажає

ГОЛОВНА УПРАВА БРАТСТВА
КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Христос Родився!

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

всьому українському вояцтву, їх родинам,
усій українській діяспорі та в Україні
та побратимам нашої Станиці

бажає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
Нюарк, Н. Дж.

Христос Родився!

Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року
всьому українському вояцтву, їх родинам, усій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

бажає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в Гамільтоні, Канада

До історії Другої світової війни

ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА: ВИСНОВКИ І УРОКИ
(Погляд ветерана-фронтовика)

Друга світова війна–найважливіша подія XX століття, як за масштабами, так і наслідками, які народи й досі відчувають. В Україні вона торкнулася буквально кожної родини–якщо не смертю рідних, то скаліченими долями, тому пам'ять про неї назавжди залишається з нами.

Прийнято вважати (і це зрозуміло), що Друга світова війна закінчилася у травні 1945 року. Насправді ж після перемоги над Німеччиною сотні тисяч українців з 9 серпня 1945 р. брали участь у радянсько-японській війні, яка закінчилася капітуляцією Японії перед США, Великобританією та СРСР 2 вересня 1945 року.

У Радянському Союзі, всупереч реаліям, були створені стереотипи і міти, які й досі використовуються не лише в Російській Федерації, але й, на жаль, в незалежній Україні.

60 років нам співали героїчні та переможні дифірамби про німецько-радянську війну–по термінології в СРСР–Велику Вітчизняну війну, все частіше заміняючи термін „радянський", давно не вживаний за кордоном, на рідний–„російський".

Переможців не судять, проте потрібен хай „громадський суд історії Другої світової війни", на якому, як на крайньому рубежі можливостей, могли б бути прийняті до уваги не лише звитяжні мемуари маршалів і генералів, а й живе слово свідків цих історичних подій–солдатів-ветеранів Другої світової. Ми хочемо відійти, залишивши своїм нащадкам правдиве зображення історичних подій, свідками яких ми були, бо тільки в такому разі історія буде школою життя прийдешніх поколінь.

Отже, мої погляди зводяться до наступного:

1. За наслідками Першої світової війни кайзерівська Німеччина і царська Росія втратили значні території. На хвилі ностальгії і реваншу виникли передумови для Другої світової війни.

2. У виникненні Другої світової війни винуватцями є Німеччина в особі Гітлера та СРСР (фактично Росія) в особі Сталіна, які домовилися про поділ Европи на німецьку і радянську „сфери впливу" приблизно по лінії німецько-російського кордону станом на 1941 рік. Відповідно до Пакту Молотова-Ріббентропа СРСР отримував Фінляндію (не вдалося реалізувати із-за героїчного опору фінського народу у радянсько-фінляндській війні, у якій біля 100 тисяч українців загинули в снігах Карелії, зокрема 44 дивізія ім. Щорса із Києва), Естонію, Латвію, Литву, західнобілоруські та західноукраїнські етнічні землі, що

входили до складу Польської держави, Північну Буковину та Бессарабію, що входили до складу Румунської держави. Німеччина отримувала решту польських земель; згодом окупувала Францію, Бельгію, Нідерланди, Данію, Норвегію, Юґославію та Грецію.

3. Німеччина, вчинивши разом із СРСР „четвертий поділ Польщі", розпочала проти неї 1 вересня 1939 р. війну, що вилилося у початок Другої світової війни.

Пакт Молотова-Ріббентропа дав „зелене світло" на здійснення німецької експансії на Схід–доктрині "Drang nach Osten". Немає сумніву в тому, що без Пакту про ненапад Гітлер не наважився б напасти на Польщу, а антигітлерівська коаліція у складі СРСР, Англії і Франції, до якої врешт решт дійшло після нападу на Радянський Союз, була б ґарантом миру.

4. СРСР, анулюючи Договір про дружбу і взаємодопомогу з Польською державою, 17 вересня 1939 р. напав на Польщу зі сходу, видаючи цей акт як вимушений розвиток подій з метою захисту братніх українського і білоруського народів. Фактично 17 вересня 1939 р. є днем вступу СРСР у Другу світову війну, при тому на боці Німеччини.

5. Для реалізації претенсій на світове панування Німеччина 22 червня 1941 р. всупереч Пакту про ненапад напала на СРСР. Так розпочалася найкровопролитніша війна в історії людства–німецько-радянська війна, яка в радянській, а тепер у російській, історіографії продовжує іменуватися Великою Вітчизняною війною, хоча вона велася не стільки у вітчизні-Росії, як поза її межами.

Сподівання кремлівського керівництва на те, що Німеччина вийде із війни з Великою Британією знесиленою і в Німеччині виникне революційна ситуація, не справдилося.

Уклавши союз із Гітлером, Сталін зробив фатальну помилку, за яку радянський народ розплатився життям понад 20 мільйонів своїх громадян, в тому числі біля 8 мільйонів українців.

6. Побачене радянськими солдатами і офіцерами у Німеччині та інших країнах Заходу породило вільнодумство, зневіру до радянського соціялістичного ладу і комуністичної ідеології, що суттєво вплинуло на подальший розвиток подій в СРСР.

7. Акт про беззастережну капітуляцію Німеччини на всіх фронтах і перед усіма союзниками був підписаний в м. Рейме (Північно-Східна Франція) 7 травня 1945 р. У Берліні 9 травня 1945 р. було лише повторне підписання акта про капітуляцію перед СРСР.

Про закінчення війни повідомлено окремо: 8 травня у Лондоні і Вашинґтоні, 9 травня–у Москві. Звідси окреме святкування Дня перемоги.

8. Враховуючи величезні людські жертви, доцільно 9 травня відзначати як День скорботи за загиблими у Другій світовій війні–на фронтах Европи і Азії, у концентраційних таборах Німеччини і таборах

ГУЛАҐу в СРСР, у боротьбі з окупантами на рідній землі.

9. СРСР не мав ні військових, ні моральних підстав розпочинати 9 серпня 1945 року війну проти Японії, яка не наважувалася напасти на СРСР у найважчий для нього час, коли німецькі війська стояли вже під Москвою, і коли влітку 1945 року Японія реально стояла на грані капітуляції, особливо після атомного бомбардування Гіросіми (6 серпня) і Наґасакі (8 серпня). Усе диктувалося бажанням Кремля бути спільником у перемозі над Японією, що фактично було реваншем за програш Росії у російсько-японській війні 1905 року, повернувши втрачені тоді території, намаганням впливати на події на Далекому Сході.

10. Поразка у війні Німеччини стала для неї приводом докорінно змінити своє ставлення до сусідів, відмовитися від будь-якої експансії і реваншу, зосередитися на побудові демократичного суспільства добробуту і процвітання.

Радянський Союз, натомість, використав військову перемогу над Німеччиною, а згодом і над Японією, для посилення тоталітарного режиму в СРСР, зокрема, для боротьби з протистоянням радянській владі в Західній Україні і в Прибалтійських країнах, для насильного нав'язування свого суспільного устрою підкореним народам Европи, для експорту революції у країни Азії, Африки, Південної Америки.

11. І Німеччина, і Японія, незважаючи на поразку у війні, за порівняно короткий час піднялися до висот світових економічних потуг.

СРСР, натомість, не витримав протиборства із західними державами, соціялістична система господарювання не здала іспиту на життєздатність, послаблення режиму в період т. зв. перебудови показало, що радянська система не може співіснувати з паростками свободи. Як результат, на початку дев'яностих років минулого століття радянська система зазнала краху спочатку в Центральній Европі, а в 1991 році розпався СРСР. У межах СРСР виникли національні незалежні держави, в тому числі 24 серпня 1991 року незалежність проголосила Україна.

12. Україна як незалежна держава повинна мати власне ставлення до подій Другої світової війни, історію якої треба писати у Києві, а не копіювати із нав'язаної Москвою.

13. Українська РСР не була суб'єктом Другої світової війни, оскільки не мала незалежних політичних і військових структур.

Питання війни і миру вирішували виключно у Москві, тому Українська РСР була лише об'єктом цієї війни, оскільки війна двічі прокотилася вогненим валом її землями, мільйони українців були „гарматним м'ясом" у всіх війнах Другої світової війни, які вели великі держави світу, тодішні імперії за власні інтереси, за переділ світу між собою. Звичайно, їм, цим імперіям, дуже вигідно поділяти відповідальність і зобов'язання разом з підкореними народами імперії. Не вигідно лише, як бачимо на прикладі Російської Федерації, ділитися золотим

запасом, алмазним фондом, закордонною власністю тощо. Усе це свята-святих Росії, а війна хай буде спільною. Україні треба, врешті-решт, відмовитися від ролі спільника у воєнних союзах з Росією.

14. Треба однозначно усвідомити, що лише незалежна Україна може проводити політику в національних інтересах. Не маючи загарбницьких намірів на чужі землі, незалежна Українська держава уникала б союзів із аґресивними державами.

15. Щоб не бути „гарматним м'ясом" в руках „великих гравців", Україні потрібна сучасна національна, українська за духом і формою, україномовна в офіційному спілкуванні армія. Її виховання повинно базуватися на зразках Українського Війська Княжої доби, Козаччини, визвольних змагань 1917-1921 та воєнних і післявоєнних років.

16. Безпека України може бути забезпечена лише входженням в дійсно оборонну співдружність народів–НАТО. Тільки, забезпечивши незалежність держави від зазіхань ворожих сил, можна буде утверджувати стандарти життя в Европейському Союзі, а не лише на сході, куди нас насильно штовхають.

17. Фактично, українці були втягнуті у війну вже 15 березня 1939 р., коли Карпатська Січ захищала від угорського агресора новостворену державу–Карпатську Україну, а у подальшому українці брали безпосередньо участь у всіх війнах, починаючи з 1 вересня 1939 року по 2 вересня 1945 року.

18. Усі безпосередні учасники цих війн є ветеранами війни у прямому значенні цього терміну як „учасник війни у минулому".

В Україні стосунки між ветеранами війни і державою визначає Закон України „Про статус ветеранів війни, ґарантії їх соціяльного захисту". Аналіз цього Закону показує, що він за духом і змістом є прорадянський, оскільки його суб'єктами є виключно учасники збройних формувань колишнього СРСР і працівники тилу радянських установ. Закон повинен охоплювати всіх громадян України, незалежно від того, на якому боці вони воювали.

19. Україні необхідно подолати роздрібленість політичних партій, які стоять на позиціях незалежности. Україні потрібна потужна політична партія, здатна протистояти деструктивним антиукраїнським силам, і це може бути „Українська партія незалежності і національного відродження".

20. Українські церкви поділяються підпорядкованістю керівним центрам, проте їхньою спільною рисою є обряд. Саме обряд повинен лягти в основу об'єднаної національної церкви–„Української помісної церкви візантійського обряду".

Василь ШПАРИК, ветеран-фронтовик,
член ради Всеукраїнського об'єднання ветеранів,

Володимир ТРЕМБІЦЬКИЙ

ВТРАТИ УКРАЇНЦІВ В 2-ій СВІТОВІЙ ВІЙНІ

Закінчення з попереднього числа.

*В таблиці „Орієнтаційний огляд" (ч.3, 2005, ст. 41) слід змінити у підзаголовку та в 1-ій колонці „1933 р." на **„1941 р."**. Теж у таблиці на ст. 40: Коли „в 1933 році" було населення 41,470.000, має бути **„в 1941 році"**.*

Широка інформація на цю тему появилась в українській пресі з приводу відзначення 50-ліття від закінчення війни СРСР з Німеччиною. На підставі цих інформацій, особливо, третього з черги міністра оборони України Валерія Шмарова, в його промові в Києві 9 травня 1995 року: Україна з морською фльотою та летунством мала потенціял в 5,5 млн. війська, тобто з мирного часу 4,7 млн., а в мобілізаційному процесі–5,3 млн., до яких додано т. зв. „тилову армію" в „батальйоновому званні" 1,8 млн. Вона виконувала оборонну службу по містах із завданням приготовляти земляні насипи чи рови. В цілості мілітарний потенціял України становив 9,1 млн. В 1943-44 почалась генеральна офензива СРСР проти німців, які мали в Україні (за генералами Рундштетом, Ґудеряном та Кляйном) 150 дивізій.

До літа 1942 року попало в німецький полон біля 3 млн.; фізично знищено в таборах 1,5 млн. За згодою альянтів в 1945 році повернено 1,5 млн. „на родіну" і репатріовано в Сибір з покаранням за те, що „добровільно піддались ворогові". Цю втрату заміщено 1,5 млн. російських армій, які з-під Сталінграду почали займати Донбас та південь України в Приазовії. Другий фронт російських військ ішов з півночі, з-під Курська та Вороніжа в напрямі Києва, Дніпропетровська й Чорного моря.

В Україні в 1943-44 роках наступали 4 т. зв. „українські фронти" в напрямі: Берліна, Праги, Відня, Бухареста, Будапешта. На 12 різних фронтах втрати України, за міністром оборони В. Шмаровим, були 2,7 млн. та 3 млн. полонених. Не згадав Шмаров, що 1,5 млн. цих полонених в Німеччині в 1945 році видані альянтами совєтській стороні, ані творення з цих полонених нових антисовєтських воєнних формацій, щоб спасти своє життя. Україна втратила біля 5,7 млн., й коли додати 5,1 млн. в боях, то максимальний потенціял збройних сил виносив 9,3 млн. в 1941 році.

9 травня 1995 р. на військових парадах показалося 4,4 млн. ветеранів, тобто приблизно половини 9,3 млн. Очевидно, між ними були й росіяни.

Цей факт зворушив вже в 1944 році український генералітет, про що сказали мені два наші генерали, які якимсь чудом в 1950-их роках прибули до своїх родин у США. У виїмкових обставинах я зустрівся з цими високими старшинами в Публічній бібліотеці в Нью-Йорку, щоб

дістати цінні інформації про капітуляцію. Ніби генералами було поставлено делікатно запитання Сталіну: „Яка користь Україні з виграної війни при таких страшних втратах, коли постає якась нова Европа?" Сталін,–сказано мені,–придумав ідею вступу 15 Республік СРСР в Організацію Об'єднаних Націй.

Президія ООН розуміла хитрість Сталіна, що стало конфронтацією до ідеї визнання вкладу і втрат України та Білорусі у війні проти нацистського Райху. Інші республіки СРСР не діяли у воєнних операціях в Европі. Інший статус мали Балтійські республіки. Захід оскаржував СРСР у їх насильницькій інкорпорації до СРСР в 1939-40 роках. Україна мала зрозуміння і так 26-го квітня прийнято УРСР як державу в юридичному понятті, тобто з міжнародною суб'єктивністю але... ще з респектом до нового становища України в системі СРСР з правноконституційними змінами самого СРСР та в Конституції України.

1-го лютого 1944 року змінено та додано нові закони СРСР за §18-им та 60-им П "Д" та в Конституції УРСР за §18 б і 19 П "ч".

Україні дано особливий привілей стати суб'єктом міжнародного права в закордонній політиці, з правом вступати в безпосередні зносини з іноземними державами, укладати угоди та обмінюватись дипломатичними і консульськими представниками, приймати вірчі грамоти – та „згідно із конституційними законами Організації Об'єднаних Націй з юридичними статтями ч. 3 і 4" з привілеєм „члена-основника" серед 27 держав.

В результаті такої міжнародної ситуації сім-особова делеґація УРСР була офіційно присутня на сесії Організації Об'єднаних Націй в Сан-Франціско 26 квітня 1945 року. Виступав голова делеґації Дмитро Мануїльський* знаменитою французькою мовою (маючи диплом із Паризької високої школи). Головна тема промови представити жахливу трагедію України у війні та переконати дипломатів, що Україні належиться членство ООН, хоч вона ще залишалась колоніяльним сателітом Росії (СРСР). Ось уривок з промови Д. Мануїльського:

*В заяві уряду УРСР, адресованій 26 квітня 1945 р. конференції в Сан-Франціско, говорилось про кровну зацікавленість УРСР в гарантуванні миру та безпеки народів. „Природно,–підкреслювалося в заяві,–що український народ, який зазнав таких величезних жертв у цій війні й віддав усі свої матеріяльні ресурси** справі розгрому ворога, життєво зацікавлений в тому, щоб його зусилля, а також інших народів, що борються із спільним ворогом, закінчились тривалим миром і привели після переможного закінчення війни до*

** У 1918 році Дм. Мануїльський був заступником посла Хр. Раковського до уряду Гетьмана П. Скоропадського.*

*** із втратою 66 млрд. долярів через воєнні події.*

створення умов, які гарантують український народ та інші миролюбні нації від нових випробувань війни".

Теперішні міністри закордонних справ А. Зленко та Удовенко дали дуже цікаві спостереження щодо 40-річного членства УРСР в ООН. ООН була для дипломатів України школою бачити світову дійсність через свою присутність на постійних конференціях. Незважаючи на всегранну контролю совєтської амбасади в Нью-Йорку Москвою, серед членів Представництва України в ООН відчувалась тривога „за присутність України" в такій важливій установі, як ООН з широким вікном обсервувати й вчитись, зроджувалося бажання бути собою. Бо Постійне Представництво України в ООН в Нью-Йорку від березня 1958 р. складалося з сім осіб. Надія здійснилась 24 серпня 1991 року: в Києві знято прапор колоніяльний, піднімаючи блакитно-жовтий прапор–історичний від 1918 року.

Бібліографія:

1. Л. Волошин: „Яку ж ціну заплатив Совєтський Союз за перемогу в так званій Вітчизняній Війні". *Шлях Перемоги*, ч. 36, Київ–Мюнхен, 17.IX. 1995.
2. З. Служинська: „Демографічні втрати України в Другій світовій війні", *Визвольний Шлях*, ч. 6 (567), червень, Лондон, 1995.
3. Michel Wines "World War II – Veterans Now Angry at Ally". *New York Times – International*, May 7, 1999.
4. "Der Zweite Welkrieg 1941-1945" *Bookhaus Encyclopedia*, Bd. 201, (1974), Seite 195-203.
5. А. М. Корецький, М. К. Михайловський: „Українська РСР на міжнародній арені". *УРЕ*, т. 17, Київ, 1965, ст. 626-636.

Порівняння території і населення між УНР і УРСР

Можемо подати втрати населення і території Української Народної Республіки у 1919 р. після злуки УНР з ЗУНР 22 січня. Статистичні зіставлення наших найважливіших знавців-статистиків, д-ра Ст. Рудницького, Мирона Кордуби, які допомогли своїми публікаціями проф. Станиславові Дністрянському та авторам меморандумів українських дипломатичних делегацій на Паризькій мировій конференції влітку 1919 р. статистично довести територіяльне та людностеве значення України в колі великих держав нової вже Европи. Це було зроблено на основі переписів населення з 1914 року в Східній Европі, з метою встановлення незаперечности даних. Однак, не було можливо, за словами проф. Дм. Дорошенка, проф. А. Шульгина чи М. Лозинського (ЗУНР), науково опрацювати нові статистичні дані нашої держави на січень 1919 року. Була можливість неточности перед західним політичним світом з його ворожою поставою Україні.

Маючи статистичні праці Ст. Рудницького, М. Кордуби, Ігоря Федіва, було мені можливо в 1970-их роках опрацювати новий огляд Укра-

їни на час 1918 та початок 1919 року, тобто в час мирного існування Української держави перед новою великою війною з Росією та, окремо, з Польщею за західну частину УНР в 1919-20-их роках.

Нове обличчя України я представив з урахуванням п'ятилітнього періоду з 2 чи 2,5% приросту та зменшенням населення втратами на фронтах з Центральними Державами 1914-1917 років. Цей матеріял надруковано в Ювілейному Альманаху Союзу Українців Католиків Америки в 100-ліття Української Католицької Церкви в ЗСА, виданому в 1984 році, на 24 сторінках. У студії подано ряд статистичних таблиць.

Весь простір Української Народної республіки мав 600 тис. км^2 з населенням кругло 47 млн. – 12,824.000 меншин.

В 1946 році Українська Держава могла мати 72 млн. людности (61,700.000 українців та 11,300.000 меншин). Весь північний прикордонний простір 94 тис. км^2 був Росією відібраним та прилучений до РСФСР, до Білорусі та за Ризьким договором в 1921 році признаний до Польщі. Якщо б об'єднати 94 тис. км^2 з територією сучасної України 603,500 км^2, то Україна мала б майже 700 тис. км^2–була б великою державою.

Бібліографія

1. Мирон Кордуба: „Територія і населення України" 1918 (Видання „Вісника Політики, Літератури й Життя"). Відень, 1919, ст. 3-24.
2. Петро Франко: „Огляд території України" (після д-ра С. Рудницького), Відень, 1921, ст. 4-16.
3. Ігор Федів: „Україна в числах", журнал „Воля", т. II, ч. 1, ст. 8-17, т. II, ст. 105-111, Відень, 1919.
4. Дмитро Дорошенко: „Історія України 1917-1923 роки", 2-ге видання, В-во „Булава", Нью-Йорк, т. II, ст. 207, 211, 223-228.
5. S. Rudnytskyi: "Ukraina Land und Volk" (eine gemeinschaftliche Landeskunde). Verlag des Bundes für Befreiung der Ukraine. Wien, 1916, ss. 143-159.
6. Stanislas Dnistrianskyi: L'Ukraine et la Conference de la Paix. (les Questions Ukrainiennes, N 5), Paris, 1919, pp. 79-113.
7. Memoire sur l' Independence de l' Ukraine Presente a la Conference de la Paix par la Delegation de la Republique Ukrainienne, Paris, 1919, pp. 17-23. La Galicie (les Questions Ukrainiennes N 4), Paris, 1919, pp. 1-6.
8. Aleksa Deruga: "Polityka Wschodnia Polski wobec ziem Litwy, Bialorusi i Ukrainy. (1919-1919)", Polska Akademia Nauk, Zaklad Historij Stosunkow Polsko-Radzieckich, Wyd. "Ksiega i Wiedza", Warszawa, 1969, str. 63, 77, 185.
9. В. Трембіцький: "Територіяльне оформлення Української Держави в 1917-1919 роках", Альманах-Календар Союзу Українців Католиків Америки – в 100-ліття У. К. Ц. в ЗСА, В-во „Америка", Філядельфія, 1984, ст. 147-172.

Д-р Володимир Трембіцький

Юрій ТИС-КРОХМАЛЮК

ГІТЛЕР І УКРАЇНСЬКА ДИВІЗІЯ

В українській літературі про 2-у світову війну часто читаємо, що Гітлер нічого не знав про існування Української дивізії, як він сказав під час нарад 23 березня 1945 року. Це взято з контексту, бо Гітлер згодом на тому засіданні каже, що „говориться постійно про Галицьку дивізію". Отже, ані він, ані офіцери його штабу не знали, що Галицьку дивізію, за згодою райхсфюрера Гіммлера, перейменовано на Українську дивізію в листопаді 1944 року, коли вона стаціонувала у Словаччині. Помилково теж офіцер Ґеллер каже Гітлерові, що Галицька дивізія ч. 30 дислокована в Словаччині, а українська має ч. 14.

Редакція

Стенографічні протоколи ситуаційних нарад у головній квартирі Гітлера віднайдено тільки у фраґментах і надруковано у кількох німецьких виданнях п. н. „Lageberprechungen in Führerhauptquartier".

Наради мали відношення до військової ситуації на фронтах, але Гітлер у деяких випадках відбігав від теми, обговорюючи менш важливі аспекти війни і політики, висловлюючи свої думки на актуальні питання. Українські справи були темою кількох нарад, зосібна в аналізі питання про українські військові відділи. Стенографічні протоколи віддзеркалюють наставлення Гітлера і його політичного та військового штабу до української проблеми, зосібна теж до 1-ої УД УНА. Для нас погляди німців мають джерельне значення, зосібна в опрацьовувані історії другої світової війни в Україні, а в тім і 1-ої УД.

Дотичні фраґменти протоколів подано у дослівному перекладі.

ЮТК

8 червня 1943

Питання пропаґанди до совєтських вояків, які, після переходу на німецьку сторону, мали б воювати у російських відділах, Гітлер ставився до такої розв'язки неґативно.

Гітлер: ...Ми маємо трагічну науку ще у [першій] світовій війні,–я недавно про це згадував,–з поляками, де ця справа почалася з польських леґіонів, які здавалися вповні невинною розв'язкою. І нагло усе поширилося...

Далі Гітлер говорить, що в часах кризи мало хто думає ясно і спирається на фантоми, якими є у цьому випадку допомога різнонаціональних військових відділів.

Велика частина людей, які попадають у небезпеку, не бачить подій такими, якими вони справді є... Уже в цьому я бачу небезпеку, як у нас щось подібного щораз-то більше поширюється. Маємо багато таких

людей. У конторі Розенберґа (міністерство східних областей) сидить їх багато. Маємо їх, на жаль, і в армії. Це колишні балтійські шляхтичі та інші балтійські німці. Але є теж колишні українські еміґранти, які зажили вже в Німеччині та частина їх, на жаль, дістала громадянство, отож вони сприйняли цілком зрозуміло німецьку акцію визволення з великою радістю. Але позаду бачать вони не наші національно зумовлені цілі, але позаду бачать свої власні цілі... Мені теж казали, це я дістав з військових кіл, воно було незгідне з правдою, мене, на жаль, зле поінформували, що я дістану 500.000 людей. Кожна думаюча людина сказала б негайно: ви не дістанете 500.000 людей до боротьби проти Росії, але поляки створять армію, щоб у догідному часі виступити проти Німеччини і Австрії і звільнити Польщу. Бо кожна нація думає про себе і про ніщо більше... теж у Клюґе це бриніло кілька разів: нам стало б багато легше, коли розбудуємо російську армію. До цього можу тільки сказати: ми ніколи не будемо розбудовувати російської армії, бо вона є першорядним фантомом. Заки це зробимо, є більш просто, взяти росіян на роботи до Німеччини.

...Одне є вирішене: щоб нагло не появилася у нас ментальність, як одного дня нам не піде добре, тоді ми мусимо збудувати українську державу, і все буде впорядку, дістанемо мільйон вояків. Ми не дістанемо нічого, ні одного вояка! Це такий же фантом, як тоді. Ми зробимо найбільшу дурницю. В першій мірі, ми втратимо нашу воєнну ціль. Я мав нараду з Кохом і Розенберґом і ствердив, що між ними є великі розбіжності... Ще 1921 року я мав з Розенберґом дискусію і сказав йому: Розенберґ, запам'ятайте собі одне, революцію роблять люди, які є внутрі держави, а не ззовні. Тоді прийшов український гетьман, так він себе представив. Я сказав: Розенберґ, що ви собі обіцюєте від тої людини?

–Він зорганізує революцію!

Тоді сказав я: Тоді він мусів би бути в Росії. Люди, які роблять революцію, мусять бути в державі. Це так само, якби я був у Швайцарії і казав: я організую зі Швайцарії революцію в Німеччині. Це просто дитинство. Як ви собі це представляєте? Тоді він сказав: Ленін. Це не зробив Ленін, це ми розбили Росію, і привезли Леніна до тієї розбитої Росії; тоді він міг бути всередині... Отже, недавно були оба експоненти у мене, один із світоглядних питань і великої політики, а другий від ординарних питань–Кох. Кох сказав Розенберґові у лице: товаришу Розенберґ, це дуже просте, що ви мені говорите; але одне ви мусите признати: політику, яку ви хочете робити, отже, розбудову високих шкіл, розбудову національних комітетів і т. д. я можу тоді провести, коли тим людям дам поле діяльности. Бо коли не дам поля діяльности, то ціла оця праця, яку ви робите, є нічим іншим, як громадженням революційної енергії, яка одного разу мусить виладуватися проти нас.

Далі Кох говорить про господарські труднощі його українського „володіння" і про вимоги війська до нього у справах постачання.

Скажіть мені, товаришу Розенберґ, що я маю робити? Маю сказати Баке: Мені жалко, товаришу Баке, але я мушу розбудувати порядну чисту українську державу. Я не можу вам тому дати 5, 7 мільйонів тонн збіжжя, я дам вам тільки два мільйони, бо я маю завдання розбудувати тут державу. Тоді Розенберґ не міг нічого відповісти.

Далі Гітлер переповідає, що Кох не має ремісників, бо в Україні ремісниками були євреї, а зате має тисячі вимог від райху. Далі повторяє слова Коха до Розенберґа.

Ви хочете тепер розбудувати високі і середні школи, щоб ми тут мали українську державу, яка колись має воювати проти Росії. Я не в стані залатати чоботи робітникові, який тут мусить працювати. Не можу, бо не маю ремісників. Нема євреїв. Що є важливіше: щоб я навчив українців латати чоботи, чи щоб я посилав їх до високих шкіл, аби ви будували українську державу? Між іншим, закинули Кохові, що в його районі появилися партизани. Кох сказав: Як ви можете мені ставити такий закид? Покажіть мені один військовий терен, де нема партизанів! Які в мене поліційні з'єднання? Дайте мені досить поліції, тоді усуну партизанів. Заберіть з одного району війська, а побачите, чи є які партизани. Я не маю партизанів в урожайних областях, а тільки у північних теренах, де завжди були банди. Військо й так мусить проводити постійні акції проти партизаів уже 50 кілометрів за фронтом. Я є сотні кілометрів за фронтом і не маю людей. З ким маю це зробити?.. Я не можу опрацьовувати майбутніх цілей, як мені пропонують розбудовувати незалежні держави, автономні держави. Ми зачали з так званою прилученою державою а ля Польща, а скінчимо з незалежною. Це ясне, це кінець любови...

Кайтель: ...Я можу одверто сказати. Знаю від Кюхлера і Клюґе. Вони вірять, що відтяжать тилові терени від неспокоїв, створюючи так звані національні з'єднання (landeseigene Verbände) і озброюючи їх.

Гітлер: Цайцлер каже таке: без сумніву існують такі з'єднання, які сьогодні не можна усунути, бо їх треба б заступити чимсь іншим.

Цайтцлер: Ми маємо усього 78 батальйонів, 1 полк і 122 сотні. Це все. З 76 батальйонів є 47 при фельдмаршалі в Остлянді, Україні і при командирові резерв. Отже, спереду є не багато, і до цього дуже вони роздріблені, доки є на фронті. Далі є ще категорія 60.000 людей. Це є сторожеві відділи. Вони є в цілком малих відділах.

Гітлер: Їх потребуємо. Без них не обійдемося.

Цайтцлер: А добровольців є около 220.000...

Кайтель: У добровольцях я не бачу ні політичного, ні пропаґандивного, ні іншого питання. У національних з'єднаннях є справа більш

небезпечна, бо їх об'єднується у більші частини.

Цайтцлер: Є тільки один полк. Інші це батальйони. Це теж не є небезпечним.

Гітлер: Вирішальним є, в моїх очах, не існування тих відділів, а те, щоб ми не піддавалися оманам про віру в те, що можна взагалі [щось позитивного] очікувати... одного дня прийдуть знову військові, як прийшли 1916, і скажуть: тепер час на політику створення української держави, як тоді створено польську...

Кайтель: Я поставив це питання ще раз виразно Розенберґові: Що ви задумуєте з національними допомоговими комітетами? Ми використовуємо їх пропаґандивно для акції перебіжчиків. Відповідь: З'єднання тих охочих до помочі–він їх називає,–і приналежних до російських, українських, кавказьких, татарських і т. д. боєвих груп, під означенням російське, українське визвольне військо. Це не є для пропаґандивного використовування, це є об'єднання; саме те, чого не хоче фюрер.

Гітлер: Розбудова вже є небезпечною. Розбудову треба якнебудь спинити. Бо в тій розбудові нема границь. Я можу це так бачити, інший інакше.

Кайтель: Генерал східних військ є за розбудовою.

Цайтцлер: Ні, ні, я тримаю його вже у віжках. У ніякому випадку, батальйони найбільше.

Кайтель: Далі: притягати їх у фронтові бої та вживати еміґрантів або провідників колишньої інтеліґенції має бути найгостріше заборонено. Це тоді сказано виразно. Таких людей не можна впускати. Ми їх викинули. Я сам перевів таку акцію у групі армій „Середина". Там справді шляхом перекладачів еміґранти дісталися у провідні становища і ми їх усунули.

Гітлер: Я взагалі не потребую Власова на наших тилах. Він може діяти тільки на протилежному боці.

Цайтцлер: Тільки на протилежному боці своїм ім'ям, світлинами.

Гітлер: Це не може вислизнутися як 1916. Це не може бути. Ми не можемо передати то з'єднання третьому, який дістане їх в руки і скаже: Нині ви йдете разом, а завтра ні. Одного дня дістанемо щось в ролі страйкового гасла. Це піде цілим фронтом і тоді вони будуть зорганізовані і почнуть ставити вимоги силою.

Гітлер: Можливо, скличемо частину командуючих генералів і я їм це особисто скажу.

Кайтель: Це було б дуже добре. Я бачив: це малий самообман. Хочемо мати відтяження, а не знаємо, яку вош ми собі впустили у кожух.

27 січня 1945

Ґудеріян: Власов хотів передати певні зізнання.

Гітлер: Власов є ніщо.

Ґерінґ: Вони не повинні швендатися в німецьких одностроях. Всюди видно молодих людей. Це дразнить народ. А коли їх зачіпити, показується, що це люди Власова.

Гітлер: Я був проти того, щоб їх одягати в німецькі однострої. Це наше рідне військо, яке має свої думки...

Ґерінґ: Люди Власова є так зненавиджені там, що їх карають, як зловлять до неволі.

Гітлер: Не кажіть цього, вони однак перебігають.

Ґерінґ: Це одне, що вони можуть робити: перебігти. Нічого більше не вміють.

Вечірня ситуація 23 березня 1945

(Дискусія про доповнення різних з'єднань)

Гітлер: Так і не знати, що всюди вештається. Тепер я чую перший раз, на моє здивування, що нагло появилася якась українська СС-дивізія. Про цю українську дивізію я взагалі нічого не знав.

Ґелер: Вона існує вже довго.

Гітлер: Але на наших нарадах про неї ніколи не згадувалося. Або може пригадуєте собі?

Ґелер: Ні, я не пригадую собі.

Гітлер: Можливо, давно-давно мені звітували про це, я не пригадую. Як сильною є українська дивізія?

Ґелер: Я це провірю.

Гітлер: Або це з'єднання є певне, або непевне. Я не можу тепер в Німеччині зформувати з'єднання, я не маю зброї. Це є ідіотизм, коли я укрїнській дивізії, яка не є певною, даю зброю. Тоді краще заберу від неї зброю і зформую німецьку дивізію. Припускаю, що вона знаменито озброєна, так добре озброєна, як ніодна німецька дивізія, які ми нині формуємо.

Бурґдорф: Це так само з латвійською 20-ою. Вона там вдолі теж зразу розлетілася.

де Майцієр: Латвійська воює тепер нагорі в Курляндії, і саме дуже добре. Там удолі була естонська.

Бурґдорф: Так, естонська зразу розвалилася. Треба собі це теж уявити психологічно. Трохи забагато вимагалося від людей.

Гітлер: За що мають вони взагалі ще воювати? Вони далеко від батьківщини.

Бурґдорф: Якщо у нас є вже ціла маса малодушних людей, то не можна вимагати більше від тих людей...

Гітлер: А що є взагалі з так званою галицькою дивізією, чи вона тотожня з українською дивізією?

Борман: Я цього не можу сказати.

Гітлер: Говориться постійно про галицьку дивізію. Чи вона те саме що українська? Якщо вона складається з австрійських русинів, тоді не можна нічого кращого зробити, як відібрати їй зброю. Австрійські русини були пацифістами. Вони були ягнятами, а не вояками. Вони були вже в австрійській армії жалюгідними. Усе це–самообман. Чи ця українська дивізія є ідентична з галицькою?

Ґелер: Ні, галицька є 30-та*, українська є 14. Ця 30-та поповнюється, я думаю, у Словаччині.

Гітлер: Де вона воювала?

Ґелер: В рамцях 1-ої панцерної у боях біля Львова була на фронті. Вона тоді, думаю, в рамцях XIII корпусу була окружена і частинно вийшла. Від того часу, як мені відомо, не була більше у боях.

Гітлер: І весь час поповнюється! Має зброю?

Ґелер: Про це я мушу довідатися.

Гітлер: Ми не можемо собі дозволити на такі жарти, у той час, коли я не можу обладнати інші дивізії, бо не маю зброї. Це смішне.

Ґелер: Українська дивізія має 11.000 боєвого стану, вцілості 14.000.

Гітлер: Як це? Має більше, як повинна мати?

Ґелер: Правдоподібно, мають так багато рекрутів понад стан, яких включили і вбудували.

Гітлер: А озброєння?

Ґелер: Велику частину зброї вона віддала тоді до 18-ої СС.

Гітлер: Якщо вона є боєздатна тепер, то напевно має знову зброю. Я не кажу, що з тими чужинцями нічого не можна зробити. Щось можна зробити. Але на це треба часу. Коли б мати їх 6 або 10 років і їх терени у власних руках, як стара монархія, тоді цілком природньо вони були б добрими вояками. Але коли ми їх маємо, а терени лежать десь там, то пощо вони мають взагалі ще воювати? Вони піддаватимуться кожній пропаґанді. Припускаю, що в ній ще дуже численний німецький персонал.

Ґелер читає звіт.

Ґелер: Вони мають таку зброю: 2.100 пістолетів, 610 кулеметів, 9.000 рушниць, 70 рушниць з оптичним прицілом, 63 машинові рушниці-43, 434 легких машинових карабінів, 58 вантажних авт, 4 важкі...

Гітлер: Тим можна обладнати майже дві дивізії!

Ґелер: 22 метачі вогню, середню протипанцерну гармату, одинадцять 7,5 піхотних гармат легких, 3 важкі, дев'ять 3,7 потилетунських, 37 польових гавбиць, 6 важких гавбиць.

Гітлер: Я мушу знати, яку вона має вартість. Я хочу негайно завтра

* *Дивізія ч. 30 носила назву „російська ч. 2".*

говорити про це з райхсфюрером. Він і так є в Берліні. Тепер треба цілком сумлінно провірити, що можна сподіватися від такого з'єднання. Коли нічого не можна сподіватися, тоді це не має сенсу. Ми не можемо дозволити собі на люксус тримати такі з'єднання.

* * *

Наведені фрагменти протоколів вказують на питоме наставлення Гітлера до національних справ інших народів. Такі погляди не є притаманні тільки націонал-соціялізмові, але теж іншим націям з імперіяльними цілями. Є це постійне явище в історії, і тим самим в майбутніх часах повториться знову.

Як виходить з нарад, Гітлер знав давніше про „галицьку" дивізію, а сам звітодавець не міг пояснити докладніше питання 1-ої УД УНА. Це вказує на повний хаос, який панував на вершинах німецького проводу в останніх місяцях війни.

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

українському воящтву, їх родинам, усій українській спільноті
та побратимам нашої Станиці

пересилає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА
КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в Монтреалі, Канада

Христос Родився! *Славіть Його!*

Із світлим празником Різдва Христового і Нового Року вітаємо Головну Управу Братства, Краєві Управи, Станиці та всю нашу Дивізійну Братію та бажаємо радісних свят Різдва Христового та щасливого Нового Року.

СТАНИЦЯ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
Гартфорд, Конн., США

НАЙЩИРІШІ ПОБАЖАННЯ

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

українському Вояцтву, їхнім Родинам та Побратимам нашої Станиці

пересилає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в Чікаґо, ЗСА

Олександер ДУБИНА

ХТО ПЕРЕМОЖЕ В ЧЕТВЕРТІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

Дещо надумана проблема останнім часом несподівано актуалізувалася в деяких колах американських інтелектуалів.

Донедавна поняття „світова війна" асоціювалося з безпосереднім збройним протиборством наймогутніших держав і коаліцій. Фронти Першої та Другої світових війн були чітко окреслені. Наслідки закріплені в багатосторонніх міжнародних договорах. Після завершення Другої світової війни 1945 року нічого подібного у всесвітніх масштабах начебто не відбувалося. Та останнім часом з'явилася розлога стаття одного з провідних американських політологів Нормана Подгоретця „Як виграти 2004 року війну IV?". У вересневому 2004 року числі часопису "Commentary", де пан Подгоретць шеф-редактор, опубліковано його дослідження під назвою „Світова війна IV: Як вона почалась, що вона означає, і чому ми повинні перемогти". У лютневому номері "Commentary" за поточний рік вийшла ще одна стаття політолога „Війна проти світової війни IV". Тема й сам термін „IV світової" набули неабиякої популярності. Так, наприкінці січня під егідою "Front Page Magazine" (США) відбувся симпозіум відомих фахівців на тему: „Україна і Четверта світова війна".

Перш ніж розглядати концепцію Четвертої світової, варто сказати кілька слів про історію її походження та авторів.

Отже, десь на рубежі 70-80-х років минулого століття навколо шеф-редактора журналу Американського єврейського комітету "Commentary" Нормана Подгоретця утворилася невеличка, проте згуртована команда аналітиків, яка стала згодом своєрідним камертоном зовнішньої політики адміністрації президента Рейгана. Роль зв'язуючої ланки між Білим домом і подгоретцівцями відігравала тодішня „залізна леді" американської зовнішньої політики, представник США в ООН у 1981-86 роках, Джин Кіркпатрик. Свого часу, 1980 року, вона стала одним із авторів програмного документа республіканської адміністрації „Нова міжамериканська політика на 80-і роки". Той документ розпочинався так: „Нормою у міжнародних справах слід вважати війну, а не мир... Сполучені Штати повинні оволодіти ініціятивою, інакше вони загинуть. Третя світова війна майже закінчилася".

Крім „залізної" Джин представником "Commentary" у тодішніх владних структурах США був Елліот Абрамс, котрий обіймав посаду помічника держсекретаря у справах Західної півкулі. У червні 2001 року президент Буш призначив Абрамса директором з питань демократії, прав людини і міжнародних операцій в Раді національної

безпеки США. Таким чином команда Подгорецтя знов представлена у вищих ешелонах влади й істотно впливає на формування та реалізацію зовнішньо-політичного курсу Вашинґтона.

У своїй минулорічній статті Норман Подгорецть окреслив хронологічні рамки Третьої та Четвертої світових воєн. Згідно з його схемою, Третю світову війну проголосив президент США Трумен 1947 року, коли заявив, що політикою Сполучених Штатів повинна бути „підтримка вільних народів, які чинять спротив підкоренню з боку озброєних меншин або зовнішньому тиску". Цей вислів, що згодом отримав дефініцію „доктрина Трумена", був спрямований на те, щоб запобігти приходу до влади комуністів у Греції та Туреччині. Незабаром доктрина набула глобального змісту й протягом десятиріч визначала суть протистояння двох суперпотуг: США і СРСР. Цей період отримав назву „холодна війна". Як стверджує Н. Подгорецть, термін був „випадково запущений в обіг радянськими пропаґандистами". Та, насправді, пріоритет належить американському журналісту Волтеру Ліппману, який 1947 року опублікував книжку саме з такою назвою. Під „холодною війною" Ліппман розумів відносини між Радянським Союзом і його созниками у Другій світовій війні–Сполученими Штатами, Великою Британією і Францією.

Характерною ознакою Третьої (холодної) світової війни стало те, що головні супротивники жодного разу не зустрілися на полі бою віч-на-віч. Так, у 1950-ті роки радянські люди із захопленням співали на кухнях пісню про корейську війну: „Китайский пилот над Тайванем сбивает второй самолёт.." Те саме повторювалося і під час близькосхідної кризи 60-70-х років минулого століття.

У середині 1970-х здавалося, що СРСР перехопив ініціятиву й мав усі підстави для того, щоб визначати хід світової історії. Прихід до влади лівих в Лаосі та Камбоджі. Революція в Португалії 1974 року й розпад останньої світової колоніяльної імперії, з якої вийшли колишні португальські колонії–найважливішими з яких були Анґола й Мозамбік, що одразу стали вірними сателітами Москви. Потім–революція 1978 року в Афганістані, який став „ліпшим другом" СРСР. Наступного року–хоча й не прорадянська, але антиамериканська ісламська революція в Ірані.

Здавалося що ще трішечки й „світовий імперіялізм" сконає. Та не сталося, як гадалося. СРСР, надаючи „братерську" допомогу всім своїм численним ставленикам, перенапружив сили в боротьбі за світове панування й сам розвалився з катастрофічною швидкістю наприкінці 1991 року. Відомий американський історик і соціолог Френсіс Фукуяма поквапився проголосити „кінець історії", позаяк із загибеллю комунізму зник єдиний серйозний суперник західної політичної системи. Історія глобального протиборства начебто завершилася. Та якщо то й

був „кінець" то тільки самісінький початок його.

Сполученим Штатам стало самотньо в монополярному світі. Та новий грізний ворог не забарився з викликом. Згідно з концепцією Н. Подгорецтя Четверта світова війна розпочалася у „чорний вівторок" 11 вересня 2001 року нападом міжнародного тероризму на США. Через дев'ять днів президент Буш, виступаючи в Конґресі США, офіційно проголосив, що Сполучені Штати знаходяться у стані війни. Та якщо супротивники у попередніх світових війнах були чітко визначені, то головний „ворог людства" у нинішній світовій війні розпливчастий. Його ніде немає, та водночас він присутній скрізь. Найодіознішим терористом визнали Осаму бін Ладена, голову сумнозвісної Аль-Каїди. Проте жодних конкретних доказів причетності несамовитого Усами та його організації до подій 11 вересня досі не знайшли. Не знайшли й „терориста № 1" хоча заради цієї мети довелося окупувати цілу країну–Афганістан. Але й цього виявилося недостатньо. Окупували ще й Ірак. Привід для початку війни шукали недовго. Звинуватили „кривавого тирана" Саддама Гусейна в тому, що він має зброю масового знищення і готовий застосувати її проти „демократичних народів". Втім, зброї масового знищення в Іраку не відшукали, так само як не знайшли зв'язків Гусейна з бін Ладеном.

А тим часом, коли американські вояки боролися зі світовим тероризмом на території Афганістану та Іраку, президент Буш закладав ідеологічну базу таких дій. Свою зовнішньо-політичну доктрину він розвинув у трьох виступах: згаданій вище промові 20 вересня 2001 року, в щорічному зверненні до конґресу 29 січня 2002 року, виступі в престижній військовій академії у Вест-Пойнті 1 червня 2002 року.

Головними доктринами є: 1) США будуть переслідувати терористів на території інших держав; 2) США каратимуть не тільки терористів, а й країни, що дають їм притулок і допомагають їм; 3) США боротимуться з тероризмом не тільки поліцейськими методами, а й військовими; 4) США мають право на превентивні збройні акції.

До 11 вересня 2001 року в адміністрації США не було єдиної думки щодо поводження на міжнародній арені в умовах монополярного світу. Однак події „чорного вівтірка" змінили співвідношення сил у команді Буша. Вже за кілька днів після терактів заступник міністра оборони Пол Вулфовіц порадив Джорджу Бушу звести рахунки із Саддамом Гусейном. Цьому якийсь час протистояв поміркований держсекретар Коллін Пауелл. Але його опір, зрештою, було зламано. А на початку другого президентського терміну Дж. Буша недостатньо войовничого Пауелла на посаді голови зовнішньополітичного відомства було замінено на Кондоліззу Райс. Узяла гору позиція соратників Буша з числа рішуче налаштованих неоконсерваторів. Інтелектуальним лідером цієї групи є Пол Вулфовіц. Серед завдань групи–„революційне пере-

творення світу відповідно до уявлень Сполучених Штатів". Так формулює завдання член ради із зовнішньої політики–одного із основних американських „мозкових трестів"–Чарльз Купчан. Саме він зібрав групу політиків, із якої 1997 року утворено аналітичний центр, назва якого говорить сама за себе: „Проєкт для Нового Американського Століття" (PNAC). Серед засновників центру–сьогоднішній міністер оборони, який розробив плян нападу США на Ірак, Дональд Рамсфелд, а також віце-президент Дік Чейні.

В основу зовнішньої політики США ліг документ, розроблений PNAC у вересні 2000 року–„Реконструкція оборони Сполучених Штатів: стратегія, сили і ресурси нового століття". Його лейтмотив–ідея про те, що „основним завданням (XXI сторіччя) є збереження і зміцнення" американської переваги, а для виконання поставлених завдань пропонується забезпечити захист американських інтересів у „ключових областях Европи, Східної Азії та Близького Сходу". А збройні сили США, розгорнуті за межами держави, названі „кавалерією нових американських кордонів".

Тепер головним театром воєнних дій Четвертої світової війни є Ірак. І він, безсумнівно, лишатимеся тим кривавим театром, доки звідти не піде останній американський „кавалерист".

У своїй останній статті Подгоретць дещо змінює акценти: замість досить розпливчастого „світового тероризму" він говорить про „радикальний іслам" (див.: "Commentary", February 2005, p. 23). Згідно з його думкою, ісламісти всіляко протидіють намаганням американців запровадити демократію в Іраку. „Тільки так місцеві повстанці сподіваються відновити владу, яку вони втратили, коли ми повалили Саддама; тільки так можуть іранці, сирійці та саудівські аравійці, які допомагають іноземним джихалістам або фінансують їх, уникнути того, щоб стати наступними режимами, що успадкують долю Саддама згідно з логікою доктрини Буша". „Деспоти, які гноблять ці країни, усі добре знають, що американська невдача в Іраку відкине застосування воєнної сили проти них"–розмірковує Поргоретць. І далі радить, як діяти: просуватися на відповідній швидкості „від Іраку до Північної Кореї та Ірану". Задля досягнення цієї мети Подгоретць закликає американський народ приготуватися до Четвертої світові війни протягом 30-40 років.

(„Україна")

* * *

Після виведення військового континґенту Україна залишиться в Іраку у вигляді військового персоналу, це 50 людей, які будуть разом з представниками НАТО забезпечувати підготовку іракських сил. Верховна Рада України підтвердила свою постанову від 3 грудня 2004 р. „Про відкликання миротворчого континґенту України в республіці Ірак".

СВЯЩЕННИЙ СОЮЗ КРОЛИКА Й УДАВА

У серпні 2005 відбулися в районі Владивостоку перші в історії 8-денні спільні маневри Росії та Китаю, в яких взяло участь 10 тис. вояків. Велика більшість війська була китайська, зате Росія дала високу техніку літаками, кораблями, танками тощо. Хоч обидва „партнери" запевняють, що ці маневри не мали на меті протистояти глобальній мілітарній силі США, проте нема сумніву, що вони саме проводилися з цією метою. Бо як заявив китайський генерал Лянґ Ґуанґлі, маневри проводяться, щоб „забезпечити мир в нашому реґіоні та в цілому світі".

Америка не післала своїх обсерваторів, але з цікавістю слідкувала за вправами".

Росія і Китай мають спільний кордон довжиною 4,3 тис. км. Обидві держави є членами Шанґгайської організації співпраці, до котрої належать чотири колишні радянські республіки.

Росія є найбільшим постачальником зброї Китаю, який тепер має збройні сили чисельністю 2,32 млн., а 206 млн. китайців вважаються здібними до військової служби.

Які вигляди Росії з такого „союзника", прогнозує Андрєй Піонтковскій у статті, яку друкуємо внизу.

Редакція

У другій чверті XIX століття Священний союз російського й австрійського імператорів і пруського короля намагався підморозити Европу, відгородивши її від помаранчевої чуми того часу–демократичних і національно-визвольних революцій. (Перша буржуазна революція відбулась, як відомо, в Голляндії, й очолювали її оранжисти. Про це досі нагадують помаранчеві футболки чудової голляндської збірної).

Провідну ролю у цьому союзі грав абсолютний монарх наймогутнішої европейської військової держави на континенті Ніколай І. Зачарований ролею жандарма Европи, яка йому лестила, він реґулярно посилав „тьми й тьми" своїх кріпосних рабів, одягнених у солдатські шинелі, топтати паростки революцій у своїх сусідів на околицях власної імперії.

Скінчилося все це дуже погано. Росія за своїми імперськими іграми проспала промислову модернізацію і, зазнавши принизливої поразки в Кримській війні, почала тривале сходження зі світового олімпу. Ніко-

лай, як припускають деякі історики, наклав на себе руки.

Минуло рівно 150 років. Російський правитель у Кремлі так само наляканий помаранчевими революціями, як і його далекий попередник у Зимовому палаці. Лише відбуваються вони вже не в Угорщині чи Саксонії, а в Україні та Грузії. Топтати, як і раніше, дуже хочеться. Але зникли кудись за 150 років „тьми й тьми". А баби російські нових народжувати не квапляться.

Зате китайські народили стільки, що на всю Росію вистачить. Нехай не Жандармом Европи але бодай піджандарменям Середньої Азії вдасться ще послужити невдасі жандармському майорові.

Усе збіглося фатального літа 2005 року для останнього Священного Союзу останнього російського імператора. Гнійна ненависть до заходу, який дратує нашу комплексуючу еліту самим фактом свого існування, потреба для тієї ж еліти вирішувати завдання відтворення себе у Владовласності; соціяльна близькість до приречених диктаторів Середньої Азії та бажання шляхом ставки на них зберегти бодай якусь позірність „близького зарубіжжя".

А з іншого боку–холодний прагматичний розрахунок Китаю, який уже розпочав вирішувати історичне завдання економічного та демографічного поглинання Росії. Шанґайські ігри цікавлять Китай не самі по собі. Набагато важливіше для нього досягнути проміжної стратеґічної мети–втягнувши Росію в жорстко артикульований антиамериканський блок, перерізати її політичні зв'язки із Заходом і тим самим полегшити завдяння її плавного поглинання.

Конфронтація із Заходом і курс на „стратеґічне партнерство" та фактичну військову коаліцію з Китаєм ведуть не лише до марґіналізації Росії, а й до підпорядкування її стратеґічним інтересам Китаю та до втрати контролю над Далеким Сходом і Сибіром–спершу de facto а згодом і de jure.

„Великим шансоном для Росії" назвав це в газеті „Ведомости" (13 липня) Алєксандр Дуґін, один із наших провідних азіопів, закоханий в естетику СС і дарувальник порад вищим сановникам держави. З гордістю за вітчизняну історію він якось заявив у своєму доленосному маніфесті „Евразія ueber Alles": „У XVI столітті Москва прийняла естафету евразійського імперобудівництва від татар".

Що ж, азіопи Московії старанно пронесли цю естафету через світи та століття. Але якщо вони, як і пан Дуґін, чесні та послідовні азіопи і справді думають, що Евразія ueber Alles, то мають розуміти: естафету імперобудівництва не тільки приймають, а й передають що п'ять століть (це цілком пристойний термін), і що у XXI столітті цю естафету час передавати історично більш перспективному імперобудівничому–Серединній Імперії. Що, мабуть, вони й збираються зробити, тим паче,

так хочеться бодай із китайського обозу, але погрозити сухеньким кулачком Америці.

Священний Азіопський Союз імператорів Пу і Ху–це союз кролика й удава. Він неминуче й дуже швидко приведе до повної хуізації маленького Пу й нас усіх разом із ним.

Ми просто не помітили, як, запекло намагаючись зібрати обривки „нашого близького зарубіжжя", самі вже перетворилися на близьке зарубіжжя Китаю.

Андрєй Піонтковскій–
директор Центру стратегічних досліджень, мешкає в Москві.
Переклад за публікацією www.grani.ru 25.07.05

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

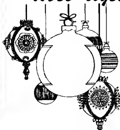

Всім нашим передплатникам, авторам, дописувачам, Головним Управам і Членству Комбатантських Організацій

бажають

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІСТРАЦІЯ „ВІСТЕЙ КОМБАТАНТА"

Веселих Свят
Різдва Христового
та щасливого Нового Року

бажають

друзям по зброї,
приятелям та
знайомим

Управа і члени станиці
БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
у ВІННІПЕҐУ

Минуле

Володимир СИРОТЕНКО (ВЕРБИЦЬКИЙ), *Львів*

ЯК СТВОРЮВАВСЯ ГИМН „ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА"

Великою несподіванкою для мене, автора книги „Ще не вмерла Україна", було одержання від редактора „Вістей комбатанта" розвідки Володимира Сиротенка про постання сучасного гимну.

Гимн утвердився остаточно в 1863-64 роках, а практично вживався від грудня 1864 року у Львові. За указом Гетьмана Павла Скоропадського вперше 15 травня 1918 року вживано гимн уже в державному розумінні.

Мій ювілейний твір, присвячений 140-ій річниці створення гимну й 130-річного існування НТШ (наклад 3000, 174 ст.) був виданий у Львові 2001 року, з призначенням у важливіші бібліотеки України (включно з Просвітами) та в університетські й наукові бібліотеки у столицях Европи. В моїй публікації включено 35 національних, релігійних та державних гимнових пісень від часів князя Володимира.

Еляборат Володимира Сиротенка з родини Вербицьких, пов'язаних з визначними особистостями Кулішів, Вороніна, Рашевських, Глібових, Марковича та інших, на основі родинних архівів і історичних матеріялів, подає досі маловідомі факти творення слів та музики до сьогоднішнього державного вже гимну. Можна вважати, що, властиво, було три автори слів гимну чи, як тоді називали,– „Української Марсельєзи", крім Павла Чубинського, були теж Микола Вербицький-Антіох і Тадей Рильський. Тарас Шевченко поставив свій підпис під цим текстом. Спочатку, коли ще не було української арії, співали наші на мелодію польського гимну „Єще Польска нє згінєвла", за польською тоді ввічливістю на засланні в Архангельську.

Д-р Володимир Трембіцький, Нью-Йорк, США

Початок наш гимн веде з Тараса Шевченка. Микола Вербицький-Антіох–син секретаря Чернігівської управи, який у 16 років був записаний до Київського університету св. Володимира, звідки за свої сатиричні віршики й організацію самвидавської газети „Помийниця", на прохання ректора був переведений в Петербург „для охолодження". Привіз його батько й поселив в будинку архітектора Штакеншнадера, де вже мешкали студенти його далеких родичів–Іван Рашевський та Павло Чубинський. Невдовзі там зупинився і Опанас Маркович, що повернувся з-за кордону. А зовсім поруч, в будинку Академії мистецтв, мешкав Шевчеко. Не один вечір вони провели разом. Микола, музичний талант якого відмічав сам Михайло Глінка, сідав за фортепіяно, а Опанас Маркович заспівував своїм прекрасним баритоном. Йому завжди підспівував Тарас Григорович.

Та не довго продовжувалося те спілкування з Кобзарем. Зломлений тугою за батьківщиною, до якої вже назавжди була закрита дорога, та зрадою коханої, він тяжко захворів серцем і невдовзі помер. Друзі брали участь і в похованні Шевченка, і в благодійних вечорах на його пам'ять. Тільки зразу уточню. Ніхто не забороняв похорону нашого Апостола. Ніхто не репресував студентів за участь у них. Заворушення спричинило зовсім інше. Цитую з книги споминів Логвина-Пантелеєва. (Подаємо у перекладі з російської – *Ред.*).

„Вони відбувалися в той самий час–панахида в католицькому соборі за п'ятьох вбитих у Варшаві підчас придушення маніфестації 13 лютого 1861 та похорон Шевченка... Коли для нас, росіян, цілком несподівано залунав спів польського гимну, і всі поляки раптом упали на коліна та зі слізьми на очах прилучились до співу гимну... відразу услід за панахидою відбувся похорон Шевченка... Польська корпорація в повному складі проводжала Шевченка на цвинтар. Там Хорошевський від імені поляків сказав польською мовою дуже розумне й тепле слово, воно потім було надруковане в „Основі"...

З приводу панахиди розпочалось слідство, що передбачало притягнути до відповідальності тільки польських студентів. Російські студенти вирішили зібрати до слідчої комісії підписи присутніх на панахиді. Опікун Н. Д. Делянов застав студента А. Штакеншнайдера з листками і вимагав їх віддати, або залишити університет. Скликали сходини, на яких головну ролю відіграли князь Нехлюдов і Чубинський, котрі залагодили конфлікт..."

Та згодом конфлікт перейшов у студентські заворучення, і всі вищі учбові заклади Петербурга та Москви були закриті. Організатори заворушень були забрані в москалі, або переведені до Казанського університету. Миколу Вербицького, як і його земляків, відправили додому, хоч у 3-му відділені вже лежав донос про те, що він насмілився перекласти „Єще Польска нє зґіневла" на українську мову...

Лише через рік Миколу Вербицького викликали в Петербург, щоб вирішити питання про поновлення в студентах. З цієї нагоди зібралась вечірка у серпні 1862 року. На ній був присутнім Микола з побратимом Павлом і їх найближчі друзі Тадей Рильський (вже відомий як поет Максим Чорний) з приятелем Павліном Свєнціцьким (відомий як український поет Павло Свій), Павло Житецький та Іван Навроцький і їхній побратим серб Петро Ентич-Карич.

Вечірка як вечірка. Їли, пили, співали, згадували. Згадав і Чубинський про похорон Шевченка, про ту панахиду, коли пролунав польський гимн. Дівчата (а були тут і сестри Голіцини, і дівчата з пансіону Ленц) попрохали присутніх поляків заспівати гимн. За фортепіяно сів Вербицький, а Рильський та Свєнціцький заспівали бунтівні рядки. Коли ж вони скінчили, Микола став тихо наспівувави свій переклад:

„Мати Польща не загине, доки ми живемо". Тут Павло Чубинський, замість похвали, сказав Миколі, що замість перекладати чужу пісню, краще написати свою. Он вже скільки часу Володимир Антонович просить громадівців створити свою пісню, на кшалт „Марсельєзи".

Микола, який славився імпровізаціями, не став комизитися і тут же заспівав, творячи нову пісню:

Ще не вмерла України ні слава, ні воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Ще розвіє чорні хмари і біля віконця
Ми в своїй вкраїнській хаті діждемося сонця.
Спогадаймо ж тяжкий час, лихую годину,
Й тих, що вміли боронить рідну Україну–
Наливайко і Павлюк, і Тарас Трясило
Із могили кличуть нас на святеє діло...

Тадею Рильському й Павліну Свєнціцькому, родичів яких від немовлят до старців вирізав Павло Бут (Павлюк), не сподобалася згадка про нього, і Рильський, що так і не відійшов від фортепіяно, заспівав свій варіянт:

Згинуть наші вороженьки, мов роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Наливайко, Залізняк і Тарас Трясило
Із могили нас зовуть на святеє діло.
Спогадаймо ж славну смерть лицарів козацтва,
Щоб не стратить марно нам свойого юнацтва.
Ой Богдане-Зиновію, п'яний наш гетьмане,
Защо віддав Україну москалям поганим,
Щоб вернути її честь, ляжем головами,
Наречемось України вірними синами...

Тут уже не витримав правник Чубинський, який побачив небезпеку виконання таких слів. Він відсторонив поляків від фортепіяно і запропонував свій, менш небезпечний варіянт:

Гей, Богдане-Зиновію, необачний сину,
Нащо віддав на поталу неньку Україну,
Щоб вернути її честь, станем куренями,
Наречемось України вірними синами!

Здається пісня була закінчена. Знову пішли спогади, заспівали нові пісні Віктора Забіли та Леоніда Глібова. Та от серб Петро Ентич-Карич заспівав свій гимн, де приспівом були такі слова: „Серце біє і крев ліє за нашу свободу.."

–Та це ж саме те, чого нам не вистачало,–схопився Чубинський і зспівав свої безсмертні рядки:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду!

Гей-о-гей же, браття милі, нумо братися за діло,
Гей-о-гей, пора вставати, пора волю здобувати!

От тепер пісня була закінчена. Усі записали собі її слова. Свій примірник Тадей Рильський віддав побратимові Володимиру Антоновичу. Коли через кілька тижнів повернувся до Києва з етнографічної експедиції Микола Лисенко, Антонович доручив йому покласти на музику слова нової пісні. Уже через тиждень нова „Українська Марсельєза" полетіла по Лівобережжю. Та полетіла як гимн Громади.

А от гимном пісня стала на Правобережжі. Стала завдяки тому, що її там приписували Шевченкові. А сталося це так. Свій екземпляр Вербицький повіз у Петербург до Пантелеймона Куліша. Пантелеймон поклявся надрукувати пісню, та чого вартою була та клятва, якщо „Основа" (не без вини Куліша) припинила існування. Куліш поїхав лікувати нерви до Італії. По дорозі зупинився у Львові. Старовинне місто, місцеві люди так сподобалися Кулішу, що він, скупердяга з дитинства, пообіцяв літератору Ксенофону Климковичу ненадруковані вірші Шевченка з архіву „Основи". Переправив він вірші зі вже знайомим нам Павліном Свєнціцьким, який після придушення польського повстання еміґрував до Львова. Та чи Куліш, чи сам Свєнціцький зробив так, що разом із „Заповітом", „Мені однаково", „М. Костомарову" було передано і „Ще не вмерла України..."

У журналі „Мета" (№ 4 за 1963 рік) усі ці вірші були надруковані. Відкривався журнал віршем „Ще не вмерла", за яким ішли інші вірші Шевченка і його підпис. Це число журналу катехит Перемишльської семінарії о. Юстин Желехівський відвіз своєму побратимові, млинівському священику Михайлу Вербицькому. Отець Вербицький фанатично любив Шевченка, мріяв покласти на музику всі його вірші. Отже, отримавши журнал, він уже через тиждень поклав на музику всі чотири вірші. Уже в грудні, на зібрані громади Перемишльської семінарії, пролунало вперше „Ще не вмерла Україна". Ректору настільки сподобалася пісня, що він рекомендував семінаристам поширювати її серед прочан, а о. Вербицький попрохав зробити із солоспіву хорал. І от вже на свято Івана Хрестителя, перед тисячним натовпом перемишльців пролунав могутній хорал у виконанні зведеного хору. Присутньому на святі єпископу Полянському, засновнику першого українського театру у Львові (тепер там „Народний дім"), так сподобався хорал, що при відкритті українського театру у Львові 25 грудня 1864 року постановкою оперети Карла Гайнца „Запорожці" він наказав режисеру вставити в дію виконання „Ще не вмерла Україна". Вранці, на другий день після вистави „Ще не вмерла Україна" співав увесь Львів. Уся Галичина вважала, що слова пісні написав Шевченко, Апостол і Бог українців. Тому і стала ця пісня гимном спочатку Західної України, а потім УНР. А „Марсельєзу Громади", написану студентами, незабаром забули...

Петро ГРИЦАК

ШІСТДЕСЯТИЛІТТЯ ПРИМУСОВИХ ДЕПОРТАЦІЙ

Після припинення воєнних дій та окупації Німеччини й Австрії, дійшло до сьогодні рідко згадуваних подій, яких 60-ті роковини припадають на травень-серпень 2005 року. Це події, зв'язані з виконанням ялтинських договорів/забов'язань (як їх тоді досить арбітрарно інтерпретовано переможцями), відносно примусової репатріяції т. зв. „переміщених осіб" та військовополонених до СРСР. Колись, ще за римських часів практикувалася засада „горе переможеним" (vae victis), де полонених попросту робили невільниками на ціле життя. Пізніше, під впливом християнської релігії та кодексів „лицарства", це наставлення почало поволі мінятися в напрямку до гуманітарних правил ведення війни й пошанування прав некомбатантів (спеціяльно, вдів і сиріт). Це підкреслює спеціяльно Женевська конвенція з 1928 р., яку всі воюючі сторони другої світової війни підписали й погодилися респектувати, з виїмком СРСР.

В СРСР, згідно із старовинною московською традицією, піддані вважалися свого роду власністю держави, а кожний полонений червоноармієць уважався автоматично зрадником „родіни". Це принципіяльне наставлення, як також інші тенденції, висунені французькою революцією, як і американською й російською громадянськими війнами, спричинили серед воюючих у другій світовій війні держав різкий поворот до примітивної жорстокости... в ім'я гуманности, братерства, утопійних ідей, ніби поліпшення долі людства, „війни для припинення усякої війни" і т. і. Як виходить із споминів очевидців тих сумних подій, що мали місце у 1945 р. в Німеччині й Австрії (мимо багатьох офіціяльних заперечень), були спроби безкарного ігнорування гуманних методів ведення війни та пошанування прав некомбатантів, однак у такий спосіб, щоб не викликати небажаних реакцій у світовій опінії. Це було получене з інтенсивною індоктринацією усіх масових армій у напрямку беззастережного виконування військових наказів, не зважаючи на гуманітарність чи міжнародні конвенції. Деталі тих подій є дальше засекречені, бо вони могли би суперечити офіціяльно проголошеним цілям деяких держав.

Тут автор хоче згадати деякі події у 1945 р. в американській зоні, про які сьогодні, у 2005 році, більше знаємо. Вони відносилися спеціяльно до українських переміщених осіб або Ді-Пі, як їх тоді звали. Це були ширше відомі інциденти примусової репатріяції в Кемптені й Мангаймі. В обох місцевостях американські військові частини виганяли людей (жінок, мужчин і дітей) із касарні в Мангаймі, де вони мешкали, та у Кемптені з церкви, де вони були сховалися, у скрайньо брутальний спосіб, до вантажних авт, щоб зараз-же передати їх більшовикам. В той час ці події були дискутовані, як якісь аномалії, бо, як сказано, до українців, як

колишніх польських громадян, примусова репатріяція не передбачувалася взагалі. Влада навіть суґерувала, що ці вояки, які так погано заховувалися, не були американці, а перебрані в американські уніформи більшовики. Подібні інциденти відбувалисмя теж у Ґерсфельд, Ґанав, Фюсен і Пасав. Про ті події появилися докладніші інформації. Один з учасників, P. P. Давісон, у листі до „Вол Стріт Джорнал" (вересень 1983 р.) про це пише про депортацію в Кемптені, 18 серпня 1945 р. Він називає американську військову частину, в якій тоді служив. Вояки, які брали участь, добре знали, що станеться з бідолашними людьми, яких вони били прикладами, кидали жінок на авта, як мішки, а деяких підстрілювали. Пише також, що вояки, виконуючи такий (здавалось би) скрайньо негуманний наказ, робили це з великою охотою, а сама подія для них „була великою розвагою". Це звучить досить дивно, бо очевидці твердять, що англійські вояки, які насильно депортували козаків і їх родини в англійській зоні в Австрії, робили це дуже нерадо, будучи на „грані до бунтарства".

Видно, що американських вояків вишколювали наперед систематично в дусі відомого пляну Морґентава щодо деталів окупації Німеччини та не зовом співчутливого трактування цивільного населення підчас окупації. Мимо багатьох запевнень у летючках, що Женевські умови будуть респектовані, американська окупаційна влада пробувала, видно на власну руку, в поодиноких віддалених місцевостях проводити акції, знані під кодом „перетягання через кіль" ("Operation Keelhaul"). Це було, мабуть, роблено, щоб задоволити своїх союзників-більшовиків, як також деяких американських лібералів та інші просовєтські елементи, яких було тоді повно в американському уряді, особливо в стейтдепартменті (міністерство закордонних справ). Кажуть, що радник і конфідант президента Ф. Д. Рузвельта, Г. Гопкінс, після своєї подорожі до СРСР у липні 1941 р., виробив собі про Сталіна опінію, як великого чоловіка-гуманіста, та потрапив передати той свій ентузіязм самому президентові. Це мало далекойдучий вплив на американську політику підчас війни та окупації, що хотіла бачити СРСР цінним союзником у майбутньому.

Про людей, тоді радо бачених у адміністрації, говорить протокол із підкомісії внутрішньої безпеки американського сенату, з квітня 1953 р., ось що: „Вони колонізували ключові комітети Конґресу... Вони давали поради для членів уряду, писали для них промови... Вони брали участь у кожній конференції, де державні мужі збиралися, щоб формувати будуче."

Колишній президент Р. Ніксон, ще як конґресмен, говорив про ті активності: „Вони дозволяють противникові формувати й проводити нашу політику, вони обеззброюють наших дипломатів та заздалегідь засуджують їх на неуспіх ще перед приїздом на конференцію."

У своїх споминах Черчіль згадує, як підчас конференції в Тегерані, 1943 р., Сталін запропонував, щоб убити 50 000 старшин серед полонених німців. Цю пропозицію зараз підтримав Еліот, син президента Рузвельта, там присутній, генерал американської армії, кажучи, що армія ту пропозицію підтримає. Сталася констернація. Черчіль покинув залю на знак протесту, а Сталін тоді сказав, що це тільки „жарт". Це вже було одначе після катинської масакри польських старшин, що додає певної автентичности до сталінського „жарту".

Ті обставини ілюструють атмосферу, яка запанувала в окупованій Німеччині зараз по закінченні воєнних дій. Більше, як п'ять мільйонів репатріовано до СРСР. Деякі виїхали добровільно, а інші примусово. Між ними, правдоподібно, більше як половина, були українці, а коло 200 000 українців таки залишилися, щоб потім еміґрувати. Про ті події згодом мало писалося. Але не забули про них більшовики, які нераз нагадували, як „капіталісти" мальтритували їхніх „співвітчизників", коли вони не хотіли їхати „на родіну", вживаючи при тому „багнети, киї, машинові кріси й танки". Це було перед розпадом СРСР. Тепер було би дуже цікаво довідатися дещо про деталі репатріяції із колишніх совєтських джерел, а саме, що сталося з тими людьми по їх приїзді до СРСР. Це було би спеціяльно актуальним, в виду помпезного святкування 60-ліття перемоги у „великій вітчизняній війні". Тут також варто згадати, що Об'єднані Нації вже в січні 1946 року проголосили примусову репатріяцію незаконною. У тому важливу ролю відіграла Еліонор Рузвельт, вдова по президентові.

Тодішнє наставлення американської влади до тих справ було цілком подібне до її теперішніх дій: сьогоднішніх „затриманців" (detainees) з афганської і іракської воєн трактується цілком арбітрарно, ніби як тільки „ворожих комбатантів" (enemy combatants), терористів та звичайних злочинців. Як вийняток до міжнародних конвенцій чи навіть прямих американських законів–перетримують в'язнів у Ґвантанамо в Кубі, де ніби не обов'язують американські закони. Також таємно передають в'язнів до інших країн (rendition) для більше інтенсивних допитів.

Свого часу в особистій розмові у Відні, в тодішній окупованій Австрії (грудень 1945), головний представник окупаційної зони заявив авторові: „Ви всі маєте повернутися туди, звідки приїхали! Якщо ви нічого злого не зробили, то вам нічого не станеться, але все одно маєте виїхати!" Все таки, але дуже нерадо, дав мені „міжзональний пашпорт" на подорож до міста Тюбінґену (Tubingen), де я був записаний як студент, та звідки леґально приїхав. Це була французька зона окупації Німеччини, де влада нас (українців) кілька разів офіціяльно запевняла, що з їх зони ніхто не буде примусово репатріований. У тій складній ситуації не помагало наставлення деяких елементів серед українців писати доноси до окупаційної влади на здогадних „коляборантів", наприклад, проф. Кубійовича, за його працю в УЦК.

Документи до історії Визвольних змагань

ЛИСТ ІСААКА МАЗЕПИ ДО СИМОНА ПЕТЛЮРИ

Ісаак Мазепа, родом з Новгороду Сіверського, громадський і політичний діяч, з квітня 1919 року міністер внутрішніх справ, з серпня–голова уряду УНР (деякий час брав участь у Зимовому поході); травень-червень 1920–міністер земельних справ; з 1920 на еміґрації. Після 2-ої світової війни один з організаторів Української Національної Ради і з 1948 перший голова її Виконного Органу.

Лист, адресований Головному Отаманові Симону Петлюрі до Варшави, друкуємо вперше. Прислав Орест Городиський.

Редакція

Вельмишановний Симон Васильовичу!

Певне Ви вже повідомлені про те, що 29.II. Полковник Удовиченко був примушений залишити на якийсь час Могилів і одійти на Захід. Я не вірю в можливість концентрації в цім районі з боку більшовиків великих сил, але для успішної боротьби і з невеликими силами мусимо якнайшвидше організуватися планомірно і серйозно, щоб не вийшло так, що почнемо наступ, а потім через якийсь час з тяжкими наслідками примушені будемо відступати назад. Я найбільш покладаю надій не на полонених, які можуть бути лише дорогодопомагаючою силою, а на організації частин в районі, де зараз перебуває Удовиченко і О. Шаповал. Через те вважав би необхідним звернути на це найголовнішу увагу.

Після відходу Удовиченка на захід я рішив їхати до От. Павленко, бо тут є люди і без мене. Там десь в центрі України присутність Представників Уряду є конче необхідною. От. Павленко 7.III. заняв Катеринослав, а група Тютюника находиться в районі Черкас і по окремим відомостям є досить численні (нібито до 30 тисяч чолов.). Перебування армій От. Павленка в центрі України з боку військового є цілком правильним. Принаймні так дивляться на цю справу ген. Дельвіґ і Полков. Удовиченко і Вони вважають, що Павленко повинен залишитися там і надалі до остаточного вияснення тих наших військових сил, які можуть бути зорґанізовані на цім західнім фронті (Могилів-Жмеринка).

Коло Павленка я довго залишатися не думаю, коли не буде ніяких несподіваних змін щодо нашого становища в центрі України. Я маю на увазі, що коли армія Павленка була досить численна, то якусь її частину зараз же направити в тил більшовицькому фронтові Могилів-Жмеринка, але це можна буде вирішити лише там на місці.

Я довідався що хтось із наших „хуторян" ведуть кампанію, аби Ви якнайшвидше виїхали з Польщі і рішуче мусите боротися з таким оточенням. Зоологічне полонорабство, яке помітно серед деяких кіл нашого громадянства особливо за кордоном, є лише наслідком повного незнання нашої загальної ситуації, яка каже що нормальні взаємо-

відносини з Польщею для нас в даний момент є дуже корисні і необхідні. Ваш же передчасний виїзд із Варшави може поробити багато шкод в цій справі.

Необхідно якнайшвидше організувати західну армію із частин Удовиченка, Шаповала і полонених, після чого лише ваш виїзд із Варшави буде необхідний. До того ж найбільш, ще Ви могли би по дорозі на Україну заїхати до Румунії офіціяльно, як Президент Республіки, тим більше, що в Румунії теж швидко мають бути організовані полонені і, крім того, можливо, що в найкоротшому часі Румунія визнає самостійність України. В Румунії повинен приняти Вас румунський король. Про якусь приватну подорож до Румунії рішуче раджу навіть не думати, від цього буде велика шкода.

Швидше викликайте Мацієвича в Варшаву на посаду Голови Місії. Це дуже важно хоч би і через те, що тоді з Лівицьким і іншими Міністрами всі разом переїдете на Україну. В Будапешті порівнюючи мало роботи і там мусить залишитися Чопівський з Дельвіґом. Довідався я від Мацієвича, ніби Ви хочете А. Мик. направити до Будапешту замість Мацієвича, і коли це вірно, то я буду рішуче проти цього. Особливо в цей момент, коли на Україні так мало необхідних людей. Між іншим, при цім листі я прикладаю заяву на ім'я Лівицького про те, що до мого повернення від От. Павленка я доручаю йому виконувати обов'язки Голови Ради Міністрів в Могилівському районі і до приїзду сюди А. Мик-ча, я таке саме доручення дав Шадлуну, якому про це одночасно з цим пишу. Це на той випадок коли б я затримався, а тут почалося відновлення праці в державних апаратах.

Я бачився з Мацієвичом і з ним докладно говорив з приводу того, як я дивлюся на наші завдання щодо організації адміністрації і взагалі в разі відновлення нами державної роботи тут на заході. При побаченні з Лівицьким він може йому все це передати.

Цими днями я послав листи Макаренку і Сидоренку, першому з приводу „Кам'янецьких резолюцій" про скасування Директорії, а другому взагалі про сучасну ситуацію на Україні.

Шкода що не можу дочекатися відповіді Вашої на мій лист від 25.II, але час не жде і треба конче побувати у От. Павленка.

Про одне знову скажу вам Сим. Вас., що від правильної організації армії залежатиме все, тому дуже прохаю Вас звернути на це якнайголовнішу увагу, інакше неминуче будемо знову сидіти перед катастрофою–в цім я глибоко переконаний.

З щирою до Вас повагою **І. Мазепа**

P. S. Я просив Мацієвича аби він силами своєї місії друкував інформ. матеріял і розповсюджував серед населення України за Дністром від імени „Інф. Бюро при МЗС".

Орест ГОРОДИСЬКИЙ

„ЖИТТЯ В ТАБОРІ"–ЧАСОПИС ПОЛОНЕНИХ В ІТАЛІЇ

Кінець війни–1945 р. Відступаємо–зразу організовано–частинами. Червона Армія–на п'ятах. Вже в короткому часі відступаючі частини розтягнулись. Вояцтво змучене–думки роями гуляють по голові. Наші молоді старшини й дещо з життєвим досвідом підстаршини, а то й стрільці, стараються вдержувати організований порядок. Поволі зустрічаються чи то земляки чи однокласники з гімназій, чи університетів. Змучені–прямуємо якнайдальше від більшовиків. Досягаємо районів, які є під контролею американців і англійців–прямуємо на захід. Перші більші скупчення членів Дивізії. Перші пригоди з зустрічними британськими вояками, а далі на південь–до Італії–Белярія, Ріміні.

В Ріміні 10 000 українських полонених, задержана військова дисципліна, старшини опікуються вояцтвом. Починають творитись гуртки взаємного зацікавлення. Початок шкільництва. Появляється рукописна гумористична газета під редакцією Володимира Каплуна „Оса". Організується Студентська Громада, в тому часі найбільш ініціятивна група кол. вояків. В управі є референтура преси й інформації. Очолює її бунч. Орест Городиський. Зацікавлення пресою є. Двох „старших" членів Дивізії д-р Богдан Левицький і мґр. Лев Стеткевич стають дорадниками, в той час дуже вартісні „помічники".

З днем 1-го вересня 1945 р. появляється 1-ше число „Життя в таборі". Малий гурт ентузіястів–(найстарший віком) Володимир Ґоцький–душа редколеґії. Цікаві статті й коментарі. Машиніст–Антін Тимкевич, рисівник наголовків–Володимир Каплун (він також і карикатурист), Микола Волинський і Всеволод Будний–літературні й мовні редактори, Любомир Ванкевич, який виостривши „карби" на німе-

Редакція і Адміністрація „Життя в таборі" й „Оса", Ріміні, Італія, 1946. Сидять спереду пост. Ю. Форись; сидять (зліва): М. Смерека-Волинський, Л. Ванкевич, В. Каплун, О. Городиський, П. Коломиєць; стоять (зліва): В. Будний, А. Тимкевич, В. Ґоцький, П. Воробій, В. Молженський.

цькій монеті, вирізблював заголовки на восковику, Юрій Форись– автор першої дуже гарної збірки поезій, підсилював своїми поезіями сторінки зразу тижневика, згодом півтижневика й вкінці щоденника „Життя в таборі".

Найбільшою проблемою це був папір. „Друкарнею"займались Павло Воробій, Василь Малженський і Павло Коломиєць. Головний редактор Орест Городиський старався роздобути папір. Зразу діставали ми дещо паперу від англійської команди, згодом прийшли нам з допомогою двох українців із 2-го польського корпусу ген. Владислава Андерса–мґр. Теодор Данилів (в Англії визначний громадський діяч, до Корпусу вступив ще як польський полонений в СРСР), а також один кол. дивізійник (забув прізвище), які при своїх зв'язках постачали до табору папір і восковики.

Українці з 2-го корпусу дуже опікувались культурним життям в таборі. Один підстаршина Корпусу віднайшов свого сина в таборі. Варто було бути свідком емоційної зустрічі батька з сином через дротяну загороду.

„Життя в таборі" реєструвало не тільки щоденні події, але й коментувало події табору, українського життя і світові події. Редакція скоро наладнала зв'язок з українськими поселеннями у Німеччині й Австрії, а також і за океаном. Цим вдалось збільшити наклад нашої газети з 50 примірників перших чисел до 200 примірників.

Слід підкреслити, що „Життя в таборі" не було одиноким пресовим органом в таборі. Був тижневик молоді „Юнацький зрив", літературний місячник, тижневик „Батьківщина", а також і полкові та інші видання.

Праця редакторів не була легкою, бо й не завжди мала моральну піддержку К-ди табору.

Музеї

ВІСТІ З ДИВІЗІЙНОГО МУЗЕЮ У ЛЬВОВІ

Музей 1-ої УД УНА, що і надалі залишається єдиним музеєм цієї військової формації, інтенсивно працює, як і в попередні роки. Частими гостями музею є відвідувачі із східних областей України. Нещодавно музей відвідали вчителі та учні старших кляс, які прибули на книжковий форум до Львова. Вперше вони почули про існування Дивізії та про її бойовий шлях. На закінчення екскурсії гості отримали книжки Ярослава Паньківа „Рімінський ансамбль „Бурлака" в моїй пам'яті" та поштівки з історії 1-ої УД УНА.

Нещодавно музей поповнився унікальними речами, справжніми раритерами. Колишній дивізійник, а нині активний громадський діяч в Англії, публіцист і письменник Василь Томків, подарував музеєві першу збірку віршів відомого дивізійника в таборі Белярія. Скромна збірочка, нині вже чисто пожовтіла, мала таку назву на обкладинці: „Юрій Форись. З моїх думок, художнє оформлення В. Каплуна. Видавництво Українського Табору Полонених в Італії, Белярія 1945". Одночасно музеєві п. Василь подарував свою книжку спогадів, де є чудовий спомин його автора про бої під Фельдбахом і таким чином книжка „...та найбільше любив Україну" стала ще одним джерелом до вивчення історії України та історії Дивізії.

Цінні експонати отримав музей ще від одного дивізійника–Мирона Пазія, що походить із с. Пукова. Він передав шість оригінальних фотографій з життя наших протилетунських артилеристів та фотографії з фронтового і вишкільного життя, які мають дивовижну історію. Влітку 1944 р. п. Мирон, після вишколу, перебував у відпустці в рідному Пукові і залишив батькові свої світлини, думаючи згодом, що тато їх знищить, але батько їх зберігав довгі роки, чекаючи на свого сина. Не дочекався... Фотографії зберігала сестра, а після її смерті її чоловік. Він і повернув Пазієві ці дорогі йому світлини разом із гаманцем, в якому вони зберігалися п'ятдесят років. Одночасно із фотографіями музей отримав листа-спомин.

З Англії цілу колекцію поштових марок-значків передав колишній дивізійник–Володимир Мацак, надіслав свою книгу і Михайло Мельник.

За останній рік, старанням старшини 1-ої УД УНА п. Василя Ґудзія у школі ч. 34 ім. М. Шашкевича, було проведено кілька науково-практичних конференцій старшокласників. За активну роботу в музеї Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА нагородила групу школярів Почесними грамотами, які їм вручив п. Василь Ґудзій на урочистій лінійці перед всіма школярами, батьками та гостями міста.

Колишні випускники школи, активісти музею, подарували кілька речей до експозиції–серед них багнети, знайдені на полях битви під Бродами і Золочевом, шаблю та інші знахідки. Музей поповнився копіями до-

кументів і газет про діяльність відновленого хору „Бурлака" у Торонто, а львівські бібліотеки поповнилися книжкою „Історія хору „Бурлака".

Нещодавно автор цих рядків отримав цікавого листа з Росії. Житель Московської області просить надіслати йому матеріяли та ширшу інформацію про 1-шу УД УНА та музей. Він випадково отримав журнал „Вісті комбатанта" і з його сторінок дізнався про діяльність музею. Ми виконаємо його прохання, незважаючи на це, що російські засоби масової інформації неодноразово випускали неґативний матеріял про діяльність музею.

Керівництво музеєм одночасно дякує Вінніпезькій Станиці кол. вояків 1-ої УД УНА, особливо Михайлові Ґембарському за матеріяльну допомогу, як рівнож дивізійникам Торонтонської Станиці, дивізійникам із Фльориди, зокрема Миронові Радзикевичу, давнім приятелям музею п. Михайлові Рудзікові, сл. п. Петрові Дем'янюкові, Зенонові Бандурі, В. Чупринді, Я. Паньківу, В. Моті за постійну допомогу.

Завдяки колишньому дивізійнику о. Іванові Шевціву з Австралії, автором була видана книжка „Сторінки історії Львова".

Особливу подяку автор цих рядків складає Василеві Чупринді, всім дивізійникам-хористам і недивізійникам за можливість написання книжки „Історія хору „Бурлака", яка нещодавно побачила світ.

В музеї є повна збірка журналу „Вісті комбатанта", яка користується великим попитом у львівських студентів, аспірантів та професорів. Головна Управа та Торонтонська Станиця забезпечує музей книгами, вісниками та одноднівками. Бібліотека музею поповнюється книгами з діяспори та України. Завдяки дивізійникові з Монтреалю п. Богданові Баб'якові музей поповнився великою кількістю книг. Нововидані книги ми розповсюдили по всій Україні. Не забувають про музей побратими Ярослав Закаляк, Михайло Трач з Парми, що в Огайо, Богдан Нибожук, Андрій Коморовський, який довгі роки опікується музеєм, Богдан Маців, Ярослав Яблонський.

Довгі роки в музею мені допомагає старшина 1-ої УД УНА п. Василь Ґудзій. Але нещодавно з дивізійником сталася велика біда. В центрі Львова наїхав на побратима автомобіль і він зазнав значних тілесних ушкоджень і переломів.

Щомісяця в музеї влаштовуються змінні виставки книг та матеріялів про Дивізію. Такі виставки допомагають відвідувачам краще знати про бойовий шлях цієї збройної формації. Цього року музей відвідало сотні школярів, педагогів і просто людей, які цікавляться нашою історією. Чи не щодня в кімнаті-бібліотеці працюють студенти та аспіранти, викладачі львівських вузів та коледжів.

Музей 1-ої УД УНА офіційно зареєстрований і за активну роботу по вихованню патріотизму в молодшого покоління музей представлений в Кабінет міністрів України на присвоєння звання „зразковий музей".

Ігор ФЕДИК, *завідувач музеєм*

Спомини

Роман ДОЛИНСЬКИЙ

ПЕКЛО НА ЗЕМЛІ

Зі щоденника моєї дочки Надії, засланої з моєю дружиною на Сибір

Закінчення. Початок в ч. 3, 2005.

З Лук'янівської тюрми в Києві Роман Долинський передав записку на цигарковому папері, щоб йому на побачення принести чоботи, кожух, шапку, коц, більше нічого...

Березень 1936.

З тривогою і страшним хвилюванням йшли ми на побачення. Слідчий попередив, що більше 5 хвилин побачення не може тривати, бо до завтрашнього етапу має відбутися понад 200 побачень. Про що можна говорити 5 мінут? Мама знаходилась в стані найвищого нервового напруження, і я дуже побоювалась, щоби не повторилась сцена підчас обшуку і арешту батька. Тоді ні мама, ні батько під час двогодинного обшуку не промовили ані слова, навіть не відповідаючи на запити НКВД-стів. Коли між розкиданими річами мама зауважила на підлозі свою малу, дорогоцінну, з кованого срібла ікону Богоматері, розібрану з рамок (прадідівська родинна реліквія, якою умираючи благословляла мама своїх дітей і якою мама дуже дорожила), тоді вона буквально заревіла, як зранена львиця: „Сволота, скоти!" Представники влади оторопіли і не знали, як реагувати. Батько, якось заспокоїв маму, але її поведінка показувала про готовність на все. Цей нестриманий вибух, здається, мав вплив на хід справи, він, здається, вплинув і на нашу долю.

Побачення було трагічне і коротке, в присутності слідчого НКВД. Батько виглядав, як після тяжкої смертельної недуги. Блідий смертельно. Голова напів сива. Батько вже замолоду мав сиві виски. Буйна гарна та чорна чуприна стала, якби густо посипана мукою. Очі глибоко запались і, Боже, яке безмежне море суму. Однак, був спокійним. Батько весь час заспокоював маму. Питань було сотні; таж це на 5 років розлука, та чи на 5 лише? Чи взагалі побачимо ще його? Та я взагалі в своєму житті ще не здибала людей, які би повернулись з Соловок, з Сибіру. Ясно стало, що я трачу цінну опору, мого дорогого не лише батька, але ще більше кохаючого друга. Я тратила не лише батька, добрішого з добріших, який мене безмежно кохав, у якого я не зазнала ніколи відмови на свої дитячі і юнацькі забаганки (нераз і недоречні), але дорогу особу, яка вгадувала думки мої, навчала мене думати і критично глядіти на життя. Він відкривав мені цілком просто і природно нові, невідомі сторінки життя, він давав найкращі поради у найскладніших питаннях мого молодого дівочого життя. Маму я любила і люблю безмежно, але іншою любов'ю. Я не могла б сказати, кого я люблю більше.

Мама ненавиділа цей сучасний життєвий лад, безпощадно критикуючи його, знаходячи всі неґативні його сторони, яких я не помічала. Батько

знаходив спосіб і в цих умовах мовляв „зі шкури не вискочиш". Прощаючись, батько моргнув мені і я зрозуміла, що треба відвернути увагу слідчого. Я засипала його питаннями, на які він був примушений мені відповідати. Тимчасом батько, обнявши маму, щось їй шептав. Прийшла моя черга прощання і я.. зімліла. Коли опритомніла, батька вже не було.

Вересень 1936. Влітку, на час ферій я виїхала до середущої тети в Умань. Як не просила маму, щоби взяла відпустку і виїхала з остогидного міста, яке на кожному місці нагадувало наше нещастя, не згодилась. Хотіла в праці забутись, боялась самотности і тиші.

Знову нещастя на голову. Після повороту з вакацій, я не застала вуйка Корнелія; в червні арештували. Нещасна тета Наталія за місяць стала цілком біла; чудесна брунетка, не мала тепер ані одного темного волоска. Вуйко пропав без сліду. За два місяці тета, бігаючи від ранку до пізньої ночі, не знайшла найменшої вістки про нього. В місті переполох, бо з літа почались все частіші арешти. В клясі тепер маю аж вісім подруг по нещастю. В цій біді відношення до мене стало більш прихильне і співчутливе. Біда однак не сама, тягне за собою іншу. Неначе мішок з нещастями розв'язався. Приходив слідчий і пропонував мамі відмежуватись від мужа-контреволюціонера. Це значило взяти позаочний розвід і опублікувати декларацію в пресі. Ця пропозиція вразила її, мов грім. Пригноблена мама вже не володіє собою, думками, і готова в розпуці щось несамовитого вчинити, тому я не відходила підчас бесіди ні на крок. Після його відходу, мама ридала до непритомности. Що ще треба їм від нас? Чи є правда на світі, чи, як писав Шевченко, „п'яна спить"?

Грудень 1936. Минулого місяця втратили ми останнього друга і підпору Анатолія К. І за цим слід пропав. Бідний наш „ходячий математик"; чи і тепер так стоїчно переносить свій удар? Ще тиждень перед арештом оповідав, що має приготований наплечник зі всіма потрібними речами до „мандрівки" і що для цеї справи перейшов „підготовчий курс". Дружина його, подруга мами по фаху, смертельно розхорувалась. Син покинув школу і доглядає маму. Знов приходив слідчий і нагадав свою пропозицію. Як демон, як злий дух завис над нашими головами. Загроза виїзду стала реальною і, здається, неминучою. Лише тепер показала мені мама листа батька, переданого непомітно при прощанню, написаного на цигарковому папері дрібним, як мак, письмом. Тюремний, хитрий спосіб. В листі батько закликав маму взяти формальний розвід і зробити декларацію в пресі. Він хотів вберегти нас, дати мені можливість кінчити навчання та набути фах. Мріяв про мене, як про будучого архітектора. Проф. Бурачек твердив, що з моїми здібностями до рисунку і малярства я стану визначним архітектором, особливо в ділянці орнаментики.

Я проплакала з мамою цілу ніч. Мама хотіла залишити мене у тітки найстаршої, щоби я продовжила навчання, сама-ж слухати не хотіла про декларацію. Я відмовилась залишати маму. Бідна мама ломила руки в розпуці, не знаючи як вийти з цього положення. Дві безпомічні жіночі істоти, бились, як риби на березі, у своїй недолі. Твердо і безповоротно ми рішили

на декларацію не годитися. Всю ніч говорили, я з мамою були однодумці. Совість не дозволяла йти на цей шлях рятунку. Це було би якесь подвійне життя, фальшиве, з двома моралями.

Однак і в нещастю бувають радісні хвилини.Кілька днів тому зайшло до нас кількох колгоспників з жінками, які приїхали по справах з Богуслава. Раненько зайшли, прямо з потягу, літній колгоспник, з козацькими вусами, з ним три колгоспниці. Спитались, чи тут мешкає батько. Ми здивовано дивились на них, немов на людей з того світу. Старий Остап Кіндратович К., з добрими і сумними очима, сказав, що вони довідались про арешт батька, знають, що залишилась родина, тому група селян порадившись з головою, рішила віддати борг батькові. Річ в тому, що батько, перебуваючи в їх селі на весняній кампанії після голодного року, зателеграфував до мами, щоби негайно йому переказала телеграфічно гроші приблизно в сумі місячної платні. Хоч тоді круто було коло нас, мама не задумувалась довго. Колгосп на переднівку тяжко голодував, радше недоїдав. Не було викупити за що скупий приділ уряду на підживлення колгоспників. Батько запропонував свою поміч. Ця несподівана „делеґація" привезла борг з величезним процентом. Крім муки, товщу, привезли півпацюка. Поміч була дуже своєчасною, бо останні дні ми дуже часто перебивались на оселедцях з хлібом та чаю, часто без цукру. Остап Кіндратович підносив батька під „небеса", не можучи нахвалитись його: „Як би людей таких більше, інакше би село наше виглядало",–казав він з сумом. Наближалось Різдво і ця поміч немов з неба впала. Гості, попивши чаю та перекусивши, пішли по своїх ділах, обіцяючи десь перед Великоднем знову заглянути. Від зворушення ми розплакались. Велика душа в українського селянина (а доля його нещасна).

Травень 1937. Сталося те, до чого вже ми були приготовані. Вивезли нас на Сибір на заслання. Живемо тепер в якомусь людьми і Богом забутому селі (якщо цих пару десятків розкиданих трущоб можна назвати селом) північної області Челябінського краю, за Уралом, 270 км від залізниці і біля 70 км від районового центру. Майже 5 місяців я не провадила денника (останні роки такі павзи стали часті). Не до того було.

6 січня вранці (якраз на Свят-вечір) знову прийшов слідчий, цим разом з районовим інспектором міліції. Він ще раз, для форми, спитав маму і окремо мене про відповідь на його пропозицію. Ми були певні, що це лише формальність, що все вже рішено заздалегідь, і відмовились від декларації. Я рішила бодай якийсь час ділити судьбу батька і мами. Тим більше, що іспит на закінчення 10-річки я склала, лишились деякі формальності, від яких мене обіцяли звільнити і видати свідоцтво зрілости.

Тоді слідчий вручив постанову НКВД про адміністраційне виселення з меж України до Сибіру. Термін: для мами 5, мене 3 роки. Залізничні квитки закуплені, треба бути готовими до 6 год. увечері. Коротко і ясно. Речей можна взяти стільки, скільки зможемо нести. Ось тобі і Свят-вечір. Ми приготовились до куті. Все треба було покинути, хіба рибу взяти на дорогу. Часу було мало, треба було обдумати, що властиво брати зі собою. Не

обійшлось без „інциденту" і на цей раз; тепер з мого боку. Слідчий запитав мене, чому я така вперта і чи мені не цікава моя будучність. На це я відповіла: „Товаришу слідчий! У вас є діти? Як би з вами таке сталось, як з моїм батьком, і діти виреклись вас? Як би ви дивились тоді на своїх дітей?" –Це питання було таке несподіване для нього, що він, витаращивши очі на мене, спромігся лише сказати: „Як видно, яблочко не далеко підкотилось від яблуні. Я ж не є контрреволюціонер!" –Це було так підкреслене, що я спалахнула і визвірилась на нього, зовсім підсвідомо, не маючи цього на думці, крикнула: „Так будете ним! Тепер всі контрреволюціонери! Дасть Бог, і Вас повісять, тоді діти поступлять правильно, як виречуться вас". –Слідчий спалахнув і очі запалились сталевим небезпечним блиском, але опанувався. Присутній інспектор міліції, з вигляду добряга, почував себе дуже незручно в ролі „ангела хранителя" двох беззахисних жінок, бо дуже почервонів і не знав куди сховати свої очі.

Обидва відійшли, а ми взялися до пакування „необхідних" речей, але до вечора біля помешкання крутився якийсь „чужий" тип. Ми догадалися, що це „опіка" над нами, на випадок спроби втечі. Чудні! Хіба від долі втечеш?–як казав наш дорогий Анатоль К.

З бідою спакувались. Покликали тету й передали рештки, що залишились, головно речі батька. Не знаю для чого, але мама запакувала до валізки пилку, скрутивши її в коло, і сокиру, знявши топорище. Потім, по приїзді, я переконалась яка прозорлива була мама, що без цих речей можна в Сибірі дослівно пропасти. Пакунків було стільки, що підняти разом ми могли, але понести бодай 10 метрів,–виключене. Добрячий міліціонер помагав нам. Йому ми завдячуємо, що маємо саме необхідне.

О 6 год. вечора рушили. Провожала нас тета. Прощалась без сліз і без нарікань. Мабуть, Христос йшов так спокійно і свідомо на місце свого призначення, на Голгофу! Рушив потяг на Москву, де ми мали пересісти на другий: Москва–Владивосток і по дорозі висісти в Челябінську. Зникали вогні Києва. Минули дніпровський міст. Мій Дніпро, над яким я провела стільки часу, окутий ледом, зимно прощав мене. Чи вернусь в ці рідні місця? За що така кара? Навіть цей рідний шмат землі відбирають. Комусь і я на заваді. А я тільки почала жити. Жах! Якийсь новий світ думок постає у мене. Якась нова грізна дійсність наростає.

На четвертий день подорожі прибули до Челябінська. Немов би попали в полосу вічної зими. Здається, що тут літа ніколи нема. Люди виглядають як дійсні діти „півночі". Позакутувані в що лише можна, хто в футра, хто просто у ватяні лахи, і таких велика більшість. Лише видно їхні очі, сірі, змерзлі, без виразу. Іноді тяжко пізнати: чоловік, чи жінка. Не видно зовсім тих веселих і привітних очей, що на Україні. Всі, немов автомати, без душі, обоятні до всього, що навколо них, зайняті лише собою. Таке перше враження цьому чужому, далекому і непривітному краю.

В Челябінську, після кількаденного чекання в одному бараці за містом, обведеному колючими дротами та обставленому вартою, з претенсійною вивіскою „Переселенчий дім НКВД", урядник НКВД, який нас прийняв

від екскортного інспектора міліції, згрупував „етап" з таких же „переселенців", як ми, посадив на вантажне авто і відправив до районового центру–понад 200 км. Страшна, дика непривітна сибірська тяйга. Скрізь сніги, сніги–в безконечність. Можна ошаліти від цієї тупої монотонности. Лише там, де розкидані села, краєвид трохи міняється. Де-не-де виднілись північні, худосочні берези. А відтак, хирлява піхта змінялась на вільху та осику. Про ці сумні околиці оповідав нам по дорозі інспектор, бідолаха ще не втратив решток совісти і старався, де лише міг, облегчити нам прикру подорож. Лише на великих станціях, підчас контролі урядниками НКВД документів, прибирав зимну, офіційну позу. Згодом вибачався перед нами.

В районовому центрі К. нас прийняв начальник НКВД, який, здається, ніколи не протвережувався. Нічого особливого, бо від півдикого життя в цій глуші можна було дістати білу гарячку. А всі урядники тут були з тих, що „прошкробались". Також відбували кару, лише як вільні, і збували свою злобу на обездолених засланцях. Після ночівлі в шопі, ми вже саньми поїхали до остаточного місця поселення. Ми їхали самі і в найдальше місце. Одній єврейці, жінці якогось великого троцькіста, удалось залишитись в районовому центрі. „Ці" навіть тут мають привілеї. Правда, рзйоновий центр виглядав як найбільше захудале село на Україні і мав не більше сотні будинків та тисячу населення. Але все-таки бодай через радіо був зв'язаний зі світом. Там, куди ми їхали, крім виття вовків нічого не нагадувало, що ми животіємо ще на світі. Над вечір, який в цю пору починається по 3-ій годині по полудні, ми прибули до села С. Село!? Не більше 15 хат, розкиданих на просторі українського великого села. Хати нужденні, яких у нас не можна було знайти навіть після голоду. Хата зі стайнею получена разом і вхід через стайню. Сибірська необхідна архітектура. Видно, що тут колись жили відносно багато. Про це свідчать помітні руїни господарських будівель. Однак і тут всі вже організовані в колгосп. Люди з вигляду нужденні, а діти виглядають немов зачумлені. Село мішане. Половина українські, новітні вже поселенці, деякі ще з часів колективізації 1929 р. На всіх помітні сліди як не голоду, то систематичного недоїдання. Ми переночували у голови сільради. В одній хаті жило 7, всі спали на землі на соломі (єдиному продукту, якого не бракувало). Цей район мав достатньо врожайної землі, місцями не гіршої від нашого чорнозему. Тут ночував уповноважений районового НКВД, який доставив нас. Через півгодини після приїзду він вже сидів з головою за пляшкою горілки. Цього продукту не бракувало навіть в дикій тайзі.

Наступного дня уповноважений і голова повели нас до хати, де ми мали замешкати, на краю села, радше між селом і тайгою виднілось дві хати. Одна без даху, вікон та дверей, лише стіни та крокви, які місцями, немов сіткою були покриті ґонтами. Друга хата також без вікон та дверей, але половина, якраз мешканева сторона мала цілий дах. Цю хату нам призначили. Я оторопіла і немов скаменіла, не розуміючи: чи це має бути жарт, чи знущання. Однак мама не здивувалась ні трохи. Одразу поділовому взялась за оглядини. Уповноважений і голова відійшли.

Вручення квітів дост. Ярославу Стецькову, голові державного правління, голові ЗЧ ОУН і АБН, під час відзначення в Нью-Йорку проголошення незалежности України у Львові 1941 року. Другий зліва Роман Долинський, третя справа Тетяна, дружина Долинського. Хто би знав про дату й місце цього заходу та зміг ідентифікувати інших осіб на світлині, просимо написати до журналу.

Тепер нам придалась пилка і сокира. Треба було розвести вогонь, без якого тут не можна починати жодної роботи. Опалу було вдосталь. Розклавши вогонь, ми взялися розкопувати глину під снігом, бо треба було збудувати з каменя вогнище в хаті. Верхню верству прийшлось розрубувати сокирою. Хата була рубана з піхти, але вітри порозривали прокладку мохову і стіни просвічувалися. Треба було добути з-під снігу мох і затикати шпари. Над вечір в хаті було тепло. Двері і вікна тимчасово закрили солом'яними матами, покритими поверх старими коцами. Ми почувалися, як первісні люди, які в боротьбі з природою здобували засоби необхідні до життя. Правда, наші руки попухли і потріскали, на холоді страшно пекли, а в теплі нили, як зубний біль. Чи видержимо довго в таких обставинах? Духом видержимо, але нашим організмам, підірваним голодом, загрожує туберкульоза. Ця хвороба–це смерть.

Змучені надміру, після короткого відпочинку, ми збирались йти за речами, щоби принести їх до хати. Звідкись непомітно появились уповноважений і голова. Оба п'яні. Уповноважений з півіронічною, півглупою усмішкою заявив, що вийшла помилка–нам призначена не ця хата, а напівзруйнована. Мама блискавично піднялась, штовхнула мене в куток коло печі, вхопила в руку сокиру і заслонюючи мене собою замахнулась зі всієї сили на уповноваженого НКВД. Несамовитим криком вибухнула: „Як тільки рухнете нас, зарубаю. Зарубаю дочку, задавлю себе, але звідси нас

не рушить жодна сила!" Уповноваженого і голову, немов вітром, видуло з хати. Здається, обидва протверезіли вмить. Не минуло півгодини, як всі наші речі принесли діти голови.

А мама? Ще ніколи в житті я не бачила її такою. Лише страшна розпука може довести жінку до такого стану. Очі набігли кров'ю, волосся розвіялось, мов від вітру, і наче на голову, вища стала. Грізний і страшний образ. Цілу ніч пролежала в сильній горячці, напівпритомна. Довгі дні вихожувала я її, поки прийшла до рівноваги. Голова, немов чуючись винним, прислав жінку, яка помогала мені як уміла, й чим могла.

* * *

Довгі години студіював я цей денник, писаний юним дівочим серцем, слізьми і кров'ю молодого серця. Ридав, мов дитина, і благословив ці невинні рідні душі. Рідкий і немилий образ, коли дозрілий мужчина, що має тверде життя за собою,–плаче. Другий раз я плакав. Перший раз, будучи свідком страшної картини канібалізму, в часи голоду на Україні. Плакав не криючись, безсилими сльозами. Чи я один на широких просторах розп'ятої і окраденої України? Таких, як я,– багато, леґіони.

Де Ви тепер мої мучениці? Де ти Надіє? Чи цілі ще твої юні крила? Чи не надломлять їх страшні буревії „щасливого і радісного" життя? Як надломлять Твої крила, кидайся зі скали, як смертельно ранений орел, але не повзай по зогидженій і опльованій землі. На вершинах духовних Ти родилась, на вершинах Ти жила, на вершинах і вмирай!

Ріміні, Італія, січень 1947 р.

(В родинний альбом моїй дорогій і далекій родині)

Ро-Ко

Є ПРО ЩО ГОВОРИТИ і НАВІТЬ ПИСАТИ... СЕНЬЙОРАМ-ПОБРАТИМАМ

—Смійся, небоже! Що тобі лишилося?—каже один побратим до свого друга під кінець розмови, коли вони прощалися, щоб знову через тиждень зустрітися.

Це така втерта фраза. А як вітатися на такій зустрічі?

Є як. Ось приклади:

—How are you?

Що відповісти?

Англійський джовк каже: Не питай українця How are you? Бо він тобі може сказати правду.

Або: Могло б бути гірше?

Або, як недавно привіз один побратим з України: Краще, як вчора, але гірше, як завтра?

На прощання є інша популярна побратимська фраза: Тримайся поруччя— будеш поручником.

На це один побратим відповів: Я вже застарий.

І йому тільки 82 роки. То що має відповідати той, якому ще не стукнула вісімдесятка? Чи він має надію на поручника?

Є й інші ситуації. Зустрінув я знайомого побратима, який колись вважався моїм приятелем... не таким близьким від серця, але таким, що можна було з ним обмінятися словами, якщо не думками. Тепер зустрічаю його рідко. Коли зустріну, він починає розмову, завжди з таким самим початком, якби не пам'ятав, що останній раз це саме говорив; однак, не дивно, бо це було три місяці тому.

—Знаєш,—каже сумовито,—колись ми говорили, хто до кого залицяється, хто з ким ходить, хто жениться, згодом, хто хрестини справляє, а там, хто справляє своїй дочці весілля і за кого вона виходить заміж: за свого чи чужого?

Тоді він повторював жарт, якого залюбки розповідав побратим Дмитро Ковч, який себе залюбки називав «Ковч-пан». А це було літ з сорок тому.

Іде двох побратимів у парку на прохід. (Уже тоді лікарі рекомендували проходи—для здоров'я). Один каже:

—Чув я, що твоя донечка має хлопця. Гарний, як намальований

на картині маестром Левицьким. З багатої родини. Ще й неординарний.

—Перший раз чую,—відповідає йому здивовано.—А чим він неординарний?

—Він темношкірий.

—Не може бути!—вигукнув батько, зупиняючись, мов вкопаний.—Вона мені такого джовка не вструже! Я тобі не вірю!—вигукнув, якби в гарячці.

—Ходи сюди,—вказує на бічну доріжку його побратим.—Я тобі докажу, як в адвокатській канцелярії.

Пішли. Незабаром вказує мовчки за кущем на пару закоханих, в купочці, і шепотом каже:

—Бачиш—маєш доказ: чорне на білому...

Цю історію він мені повторює, якби для нього час стояв на місці. Таких жартів нині не годиться розповідати, не то з них сміятися. Сьогодні кохання леґальне не тільки „чорне на білому", але й „біле на чорному" та навіть „блакитне на блакетному", чи пак „ґей на ґей". І так далі... Всі ці леґальні положення ґарантовані хартією прав людини ООН.

Що ж? „Панта рей"–усе пливе... І кожна „молодість–стара чи старша–має свої „приємності"...

Тепер сеньйорів-побратимів інші „приємності" цікавлять: що на що помагає і кому. Теми не до вичерпання. Ось виклад одного побратима:

–Сьогодні все скомпліковане, складно стало жити, як кажуть в Україні. Тепер лікарі тебе не виліковують, проте вмирати не дають. Сам мусиш рішатися про медицину, хоч ти навіть не аптекар. Ось в мене: маю хворобу серця, високий тиск крови, а тепер рентґен показує ще рака на легенях. І кажуть лікарі-спеціялісти: хочеш починати радіяційну терапію–рішай сам, а ми не радимо, бо рак не любить, як політик, коли його дражнити–хай собі дрімає. До того всього треба зуби виривати, а дантист не буде, бо я беру таблетки на розрідження крови. Хоч сідай і пиши історію до гумористичного журналу. Колись був „Лис Микита" Е-ко...

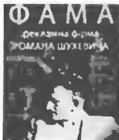
—Тепер є „Всесміх",—я йому нагадую.

Еее,—він махнув рукою,—„Всесміх" не до сміху, а до всесміху.

–Таке то в нас життя,—сказав і підсміхнувся. Можливо під діянням таблетки, яку зажив.

Іван ДЗИРА

УСПІШНИЙ БІЗНЕСМЕН РОМАН ШУХЕВИЧ

Порівняно з іншими творами мемуарної літератури спогади Богдана Чайківського мають специфічний характер. Адже основною фігурою, яка виступає на сторінках книжки, є не стільки сам автор, скільки Роман Шухевич– Голова бюро Проводу Організації українських націоналістів, голова Генерального секретаріяту Української головної визвольної ради і Головний командир Української повстанської армії.

З вересня 1933 р. і до грудня 1938 р. у пана Чайківського була щаслива можливість спілкуватися з Романом Шухевичем і членами його родини. Через це багато фрагментів спогадів, що стосуються особливостей характеру, особистих уподобань, поведінки в побутових обставинах і загалом внутрішнього світу Романа Шухевича становлять першорядний інтерес. Чайківський показує його як веселу, товариську людину, котра була душею будь-якої компанії. В пам'яті сучасника залишились глибока ерудиція та музикальний талант майбутнього провідника національно-визвольних змагань на українських землях.

Розповідаючи про ставлення молодого інженера до освіти й науки, автор паралельно вводить нас у середовище свідомого студентства, де сформувався не один видатний діяч революційного руху. Прочитавши про різноманітні спортивні досягнення Шухевича, доходиш висновку, що їх неможливо було отримати без постійних тренувань, великої наполегливості та сили волі.

Неабияка цінність споминів полягає в тому, що вони зображують Романа Шухевича як успішного бізнесмена. Навесні 1937 року у нього виник задум організувати рекламну фірму, яка була б матеріяльною і фінансовою базою для ОУН. Вона отримала назву „Фама", що у перекладі з латинської на українську мову означає „чутка", „розголос", „поголоска". Співвласником фірми став Чайківський, який мав вищу економічну освіту.

Праця бюро почалася з організації реклами в українських газетах і фірмах. Незважаючи на відсутність стартового капіталу та спонсорської допомоги, „Фама" незабаром перетворилася на потужну багатогалузеву бізнесову структуру. Завдяки організаторським здібностям і підприємницькому хисту засновників у ній з'явилися відділи реклами, оголошень у пресі, декорації вікон, дизайну вітрин, торговельних вис-

тавок, друкування, оформлення афіш і транспорту. Великі прибутки почала давати кінореклама. Було підготовлено до видання адресний довідник українських підприємців. Згодом вдалося налагодити виробництво содової води та здійснити вихід на закордонні рекламні ринки. Розширення діяльности фірми відбувалося через створення широкої мережі представництв, що були місцем праці й леґалізації для українських революціонерів. Адже колишнім політв'язням у Польщі було дуже важко знайти пристойну роботу. Ще одним завданням, яке виконувала „Фама", стало забезпечення леґального прикриття інформаційної діяльності ОУН.

Різноманітна громадська робота фірми перебувала в безпосередньому зв'язку з ідеями національно-визвольного руху передвоєнної доби. Наприклад, Роман Шухевич на засіданні „Молодої Громади" запропонував співробітникам „Фами" взяти на себе організацію похорону генерала УГА Мирона Тарнавського, який помер 29 червня 1938 року. За короткий час вони зробили військовий катафалк, виготовили штучні кущі калини, смолоскипи-світильники та все інше, потрібне для художнього оформлення церемоніялу.

Незважаючи на процвітання й широкі перспективи розвитку фірми, Шухевич 24 грудня 1938 року покинув компаньйона, щоб взяти участь у створенні збройних сил Карпатської України, оскільки бізнес ніколи не був метою його життя, а лише одним із засобів для досягнення мети–відновлення незалежної соборної Української держави.

Наступна зустріч автора зі своїм другом відбулася в червні 1941-го. Нас не може не вражати прозорливість Шухевича, який ще тоді передбачав поразку нацистської Німеччини. З великим інтересом ми довідуємось і про кілька пригод, що трапились з ним під час перебування на Закарпатті.

Після розформування в січні 1943 року куреня „Нахтіґаль" Шухевич нерідко переховувався у Чайківського. Останнє їхнє побачення мало місце в 1944 році. **Тоді Військовий референт Проводу ОУН виклав своєму другові, котрий на той час уже був офіцером дивізії „Галичина", план переходу бійців цієї частини на бік УПА.**

Хоч опубліковані спогади висвітлюють лише окремі епізоди авторового життя, проте відтворюють героїчну і трагічну долю покоління, до якого належить сам Чайківський, містять цікаву інформацію про визначних людей, з якими йому судилося зустрічатися чи співпрацювати. Найбільшу вартість, безумовно, становлять матеріяли про досі майже невідому підприємницьку діяльність Романа Шухевича, що є переконливим доказом вродженого провідницького таланту майбутнього командира УПА.

(ЗВУ)

ІСТОРІЯ ХОРУ „БУРЛАКА"

Автори: Ігор Федик і Іван Федик, ст. 188, Львів, 2004.

Діяльність хору дивізійників „Бурлака" унікальна. Створений талановитим дириґентом хорунжим Степаном Ґуміловичем у полоні в Ріміні, хор став дуже популярним серед полонених та англійського війська. Коли полонених перевезено до Великобританії, хор виступав з успішними концертами. Пісні хору записано на пластинках, відеокасетах.

Про початки хору написав спогади Ярослав Паньків у двох виданнях *Рімінський ансамбль „Бурлака" в моїй пам'яті.* Його історія є від організації хору 1945 р. в полоні до 1948 року у Великобританії.

Книга Федиків охоплює період відновленого хору в Канаді, коли приїхав з Південної Америки Степан Ґумілович. У цьому хорі, крім кол. дивізійників, співали теж „цивілісти". Для дириґента Ст. Ґуміловича особливе задоволення й гордість було те, що його два сини–Юрій і Марко–співали в його хорі.

Хор дав ряд концертів в Північній Америці, Европі й Україні, куди їздив три рази. Турне по Україні слід вважати найуспішніцим–його всюди вітали, писали ентузіястичні рецензії і поезії в його честь, нагороджували грамотами. У Торонті хор відзначено двома бенкетами.

Слід підкреслити особливі виступи хору. 24 липня 1990 року хор співав у церемонії посвячення національного блакитно-жовтого прапора в Києві. І досі єдиний виступ якогобудь хору з діяспори на концерті для відзначення незалежности України в Палаці культури в Києві 23 серпня 2000 року.

Про виступи не жаліли похвали й інші ЗМІ, наприклад, польська газета *Zwzkowiec* писала: „Старші панове–це ветерани Першої дивізії Української національної армії. „Бурлаки" співають так, що підтверджується приповідка, що в Україні співак родиться на камені. А солістів Сороку чи Саковського слухається з приємністю, забуваючи, що це аматорський хор". У книзі поміщені список дириґентів, хористів та їхні чорно-білі чи кольорові світлини, теж репродукції грамот й інші світлини та карикатури.

Роман КОЛІСНИК

Цю книгу за 25 кан. дол., включно з пересилкою, можна набути в кол. голови хору Василя Чупринди: ***Mr. W. Czuprynda, 103 Riverwood Parkway, Toronto, ON, M8Y 4E4,Canada (Tel. (416) 233-3180)***

ЗАУВАЖЕННЯ ДО СПОМИНІВ ПРОФЕСОРА ЮРІЯ ШЕВЕЛЬОВА

Відомий літератор і мовознавець професор Юрій Шевельов (Юрій Шерех) залишив спомини з свого життя. Як звичайно, у його споминах теж деякі епізоди описані не так, як це відбувалося, або подані неправильно. Зауваження відносно Української дивізії післав до проф. Шевельова проф. Іван Коропецький 5 лютого 2002 року. Шевельов помер 12 квітня 2002 року, тож на листа не надійшла відповідь. Однак лист проф. І. Коропецького опублікував журнал „Сучасність" в ч. 7-8, 2005. На прохання проф. Івана Коропецького передруковуємо цей лист у нашому журналі.

Редакція

Шановний пане професоре.

Якраз я скінчив читати перший том Ваших споминів. Читати їх, як, зрештою, всі Ваші твори, було для мене великою насолодою, сполученою з не меншою користю. Я прочитав про багато подій та осіб чи вперше, чи їх тепер краще зрозумів. Тепер чекаю з нетерпеливістю, щоб дістати другий том. При цій нагоді дозволю собі звернути Вашу увагу на дві проблеми: одна невеличка неточність, а друга, на мою думку, багато серйозніша справа.

На ст. 398 пишете про прощання добровольців до Дивізії „Галичина" 18 липня 1943 р. у Львові. Ви їх представляєте вже в уніформах, зі зброєю, які від'їжджають на фронт. В дійсності тоді добровольці (а між ними–я) були ще в цивільному одязі, без зброї і щойно їхали на вишкіл. На фронт виїхала дивізія рік пізніше, в липні 1944 р. А Ви, як пишете, виїхали зі Львова в квітні 1944 року.

Я вжив слово добровольці–бо такими переважна кількість вояків Дивізії перед битвою під Бродами була; тоді, з-поміж біля 80 тис. зголошених покликано до служби лише 20 тис. Як це докладно описує, наприклад, історик в Україні (Андрій Боляновський. *Дивізія „Галичина". Історія.* Львів, 2000, розділ 2а); тоді в Галичині панував ентузіязм щодо організації цієї формації. Народ вірив, що Дивізія стане продовженням славної традиції УСС і УГА та стане зародком українського війська. Очевидно, УЦК і створена Військова Управа вагомо допомогали при наборі. А що Дивізія потенційно могла стати досить важливим чинником у розвитку подій в Східній Европі на випадок трохи більш передбачливої політики західних Аліянтів, свідчить реакція на цю подію з польської сторони (там само, стор. 66-67). Про радянську реакцію навіть не годиться говорити.

Друга проблема–це Ваша оцінка становища української еліти в Галичині, зокрема проводу УЦК, щодо концепції Дивізії, з якою я не згоджуюся. Як на мене, Ви досить односторонньо представляєте її наміри, пишучи (стор. 359): „...бо дозволені організації українські типу Українського центрального комітету постачали їм (німецьким властям), рятуючи від того (загибелі) інтеліґенцію, робітників до німецьких фабрик і заводів, а згодом у формі Дивізії „Галичина" й гарматне м'ясо, а ще й тому, може, що таки боялися, що нищення української інтеліґенції могло б настроїти селянство Галичини проти них". Я можу Вас запевнити, що ні воякам, ні, тим більше, старшинам Дивізії таке оскарження нашого тодішнього проводу не приходило на думку. Всі вони переконані, що зародок українського війська був тоді конечно потрібний. Також коли я говорив уже по війні докладніше про ці справи з проф. Володимиром Кубійовичем або з моїм тестем д-ром Володимиром Білозором, що був членом УВ, вони напевно дуже образилися б, коли б я суґерував їм такий мотив.

В своїх споминах Ви висловлюєте пошану до Митрополита Андрея Шептицького. Також для мене і таких, як я, він завжди був найвищим авторитетом моральности і патріотизму. Тому дозвольте мені навести наступний епізод. Перед початком творення Дивізії В. Кубійович звернувся листовно до Митрополита з просьбою про пораду такими словами: „Прошу Вас, Екселенціє, бути певним у тому, що я свідомий відповідальности, яку несу перед українським громадянством, сповняючи мій уряд... Почуття цієї відповідальности й вимога добра українського народу, добра понятого в згоді з мораллю католицької церкви, є для мене дороговказом в моїй праці". Опісля на авдієнції (разом з його співробітниками) з Митрополитом, „найвищим для українців авторитетом... почув з його уст: „Немає майже ціни, яку не треба б дати за створення української армії". (В. Кубійович. *Мені 70.* (Париж-Мюнхен, 1970, стор. 61, за Боляновським, стор. 68). Виходить, що про порятунок інтеліґенції навіть нема мови.

Бажаю Вам кріпкого здоров'я та всього найкращого. Остаю з правдивою пошаною

І. С. Коропецький

ТРИ ВИДАННЯ ВАРТІ УВАГИ

Із доступом до сучасних архівів в Україні чи Польщі появилися у Києві три, гарно видані, книги істориків молодого покоління, які розкривають вірогідність подій.

Сідак-Вронська. „Спецслужба держави без території", Київ 2003 р. У монографії ґрунтовно досліджена діяльність розвідки та контррозвідки Військового міністерства Державного центру УНР в екзилі у 1926-1936 рр. Розглядаються історично-політичні передумови виникнення екзильної спецслужби, аналізуються її структури, основні напрямки та методи праці, умови співпраці з іноземними спецслужбами, як і рівнож подаються характеристики співробітників керівного складу.

Сідак-Осташко-Вронська. „Полковник Петро Болбочан", Київ 2004 р. Словами В'ячеслава Липинського: „Факт розстрілу Отамана Болбочана розкриває найстрашнішу язву нашого національного організму, яка починає ятритися, все ще більше і більше на тлі клясової політики і партійної нетерпимості Уряду–язву національного розкладу і рецедиву споконвічної нашої національної дезерції..."

Тинченко. „Україна 1919 рік. М. Капустянський–похід українських армій на Київ Одесу" та **Є. Маланюк. „Уривки зі спогадів".** Видання представляє точку зору уряду УНР та подає детальний опис бойових дій, характеристики командирів-отаманів, карти, таблиці та порівняння Армії УНР та супротивника Червоної Армії в тому часі.

Видання друковані у видавництві „Темпора" у Києві відзначаються доброю якістю.

Треба спостерігати, що у виданнях розпочато питання конфліктів професійних військовиків із партійною нетерпимістю, яка закінчилася по сьогодні нез'ясованими убивствами полк. Ортманштайна та Отамана Оскілко. Маловідомі сторінки тогочасних подій стають „чорно-білими" зображеннями та оминають міти партійних ліній.

І. А. ГРИНЕВИЧ

УКРАЇНСЬКИЙ КОРОЛІВСЬКИЙ КАНАДСЬКИЙ ЛЕҐІОН ч. 360 в ТОРОНТІ ВНІС АПЕЛЯЦІЮ ПРОТИ ЗАМКНЕННЯ

У ч. 3, 2005 нашого журналу ми повідомили про закриття Відділу ч. 360 на основі статті в щоденнику „Ґлоб анд мейл". Про заходи проти цього рішення друкуємо статтю Олени Вавришин у „Новому шляху" в перекладі з англійської.

Український Королівський Канадський Леґіон, Відділ 360, у Торонті вніс апеляцію до Національної команди Леґіону на недавнє замкнення його Відділу. Відділ 360 впродовж 60 років зосереджувався на справах ветеранів й відіграв важливу ролю в українській громаді. Приміщення Леґіону замкнено на засіданні 7 червня 2005 без жодного попередження.

Чотири дні перед тим управа Відділу 360 була повідомлена про засідання, без подання причини,–заявив Роман Кулик, заступник президента Відділу. На засіданні представник Онтарійської команди Леґіону, при ескорті двох поліцаїв, повідомив, що вони замикають Відділ 360. У листі на цьому надзвичайному засіданні подано наступні причини: хоч Відділ брав участь у продажі „Поппі"–маків (з нагоди дня пам'яті про полеглих вояків) і підтримує військових кадетів, його бару і клюбовому бізнесу присвячується більше уваги, ніж леґіоновій діяльності. Подано теж інші причини, як брак сеньйорів, жіночої ланки й громадської співдіяльности.

Відділ 360 твердить, що ці закиди є фальшивими й недоказані. Управа Відділу каже, що його діяльність дещо відмінна від інших відділів тому, що зацікавлення його членів є інші і теж має своє значення положення будинку в центральному комерційному дистрикті тоді, як інші відділи знаходяться в резиденційних округах,–пише д-р Любомир Луцюк у *Globe and Mail* від 10 червня 2005.

Відділ 360, названий в честь Пилипа Коновала, єдиного канадця українського роду, який був нагороджений Вікторіянським хрестом, видав біографію Коновала, розіслав її до канадських та інтернаціональних бібліотек та розповсюдив в Україні; встановив пропам'ятні дошки в Британській Колюмбії, Дафіні, Манітобі, Оттаві, в Торонто у Відділі 360, в родинному селі Коновала в Україні та у Франції (22 серпня 2005) біля Vimy Ridge, де Коновал здобув ВХ.

Відділ, який тепер має 91 члена, засновано Асоціяцією Українських Канадських Ветеранів в 1946. Багато перших членів служило в Королівських канадських повітряних силах. Відділ мав чоловічий хор, спонзорував музичні фестивалі й підтримував публікації про українців у Канаді. Він теж спонзорував українські доми для сеньйорів.

Фонди для купівлі дому на вул. Квін зложила громада. Члени бажали стати частиною загальноканадської ветеранської громади й в 1959 добровільно ввійшли до Леґіону,–сказав п. Кулик.

В 1965 Королівський Канадський Леґіон схвалив постанову, згідно з якою власність відділів вважається власністю Леґіону,–пояснив п. Кулик. –Будинок Відділу 360 оцінюється тепер на 4,5 млн. дол.

Коли змінено правила й дозволено не-членам пити алькогольні напої в їхніх приміщеннях, Відділ 360 відкрив бар і ресторан. Він став популярним місцем для музикантів-початківців. Президент І. Григорович заявив, що закиди, що Відділ не давав доступу для громадських груп, не відповідають дійсності. Молоді музиканти виступали тут без жодної оплати.

Команда теж вичислила закиди про порушення правил щодо алькогольних напоїв, ґрафітті в туалетах і гіпотеку та зменешення вартости посідання.

Р. Кулик твердить, що такі порушення були малозначні, а вартість будинку не зменшилася. На направи Відділ взяв кредит (line of credit) на вартість дому. Прихід з бару йшов на сплачення позики й на підтримку різних громадських заходів.

На запитання, чому Команда замкнула Відділ 360, п. Кулик відповів, що правдоподібно зменешення фінансової резерви могло спричинити таке нагле рішення. Як подала ТВ–СВС TV–два роки тому, Леґіон втратив 130 тис. членів впродовж останньої декади. Це значить, що приходи Домініяльної Команди теж зменшуються, а вона має приблизно 4 млн. витрат,–слказав п. Григорович. Якщо якийсь відділ замикається, тоді його майно перебирає Команда.

Відділ 360 не отримав відповіді, коли його апеляцію розглядатиметься, і йому не дозволено на усну апеляцію.

Після замкнення члени Відділу 360 проголосували підтримати теперішню дирекцію та екзекутиву, дали повновласті на оборону їхніх прав як членів Королівського Канадського Леґіону, дозволили поробити заходи для відновлення Відділу 360 в своїх правах та користати з відповідних порад,–заявив п. Кулик.

Маркіян Швець, президент Канадського Конґресу Українців–Відділ Торонто, і депутат до Федерального парляменту Борис Вжесневський написали листи до Національної Команди про піддержку Відділу 360, який теж звертається до громади писати про піддержку в цій справі до Леґіону й Міністра ветеранських справ.

Олена Вавришин

* * *

P.S. Команда Леґіону почала переговори з управою Відділу ч. 360 про повернення завішених прав.

Всеукраїнське Об'єднання Ветеранів

20 липня 2005 р. обласна ветеранська організація відзначила свій ювілей–10 річчя своєї діяльності. З цієї нагоди відбулася урочиста академія, у якій взяв участь перший голова Львівської обласної організації академік **Ігор Юхновський**.

У цей самий день відбулась і обласна звітно-виборна конференція Львівського обласного відділення ВОВ. Обрано нове керівництво організації: головою обрано **Говду Івана**, першим заступником і головою Секретаріату–**Гірника Ярослава**, а другим заступником **Синьківського Ореста.**

Учасники конференції відзначили з вдячністю надану підтримку нашій організації від комбатантських організацій, висловили побажання до більш активної нашої співпраці.

Виступає голова ВОВ народний депутат ВР академік І. Юхновський. (Фото В. Саламахи)

„Краєзнавець з Полтавщини шукає за матеріялами, що стосуються життя та діяльності його земляків– **ген. Михайла Крата, полковника Петра Дяченка**– чільних осіб першої та другої Дивізій УНА, як також майора УПА **„Байди" Петра Миколенка** (Миколи Савченка) для написання про цих визначних осіб розвідки.

Просив би відгукнутись рідних та побратимів за такою адресою: **Україна, 37200, Полтавська область, м. Лохвиця, аб/скр. №1, Олександер Панченко.**

Потребую світлин, документів, можу надіслати поштою одну з своїх розвідок, де є згадка про цих славних земляків.

Галицьке Братство

ДО СВЯТКУВАННЯ 61-Ї РІЧНИЦІ БОЇВ ПІД БРОДАМИ

Не стираються з пам'яті події 61-літньої давності у наших побратимів, яким Господь Бог дарував життя, провів через вогненне пекло брідських боїв, дозволив пережити часи більшовицької неволі і дожити до сьогоднішніх днів незалежної України, щоби щорічно вшановувати пам'ять про своїх бойових друзів-побратимів, а більша частина їх найшла спочинок в невідомих місцях безкраїх брідських полів.

24 липня поїхали ми на Золочівщину, з усіх Станиць прибуло около 100 побратимів, які здатні вибиратися в дорогу. Що ж, час бере своє і мусимо з ним миритися. Зате з нами на святкування приїхала чисельна кількість вдів, їхніх дітей, онуків та родичів. Прибули теж побратими з Англії, США, члени Спілки офіцерів України з Києва та Львова, члени Братства УПА, політв'язні, запрошені гості Райадміністрації Золочева, чисельна громада двох сіл–Червоного та Ясенівців, серед котрих було багато молоді і дітей. Всього на Меморіяльному цвинтарі під час святкування перебувало около 800 чоловік.

До початку відправи Святої Літургії о. Петро–парох оцих двох громад звершив обряд перепоховання останків трьох кол. вояків 1-ої УД УНА, де під час молитви „Вічная пам'ять" гармаші Золочівського куреня Козацького війська трьома вистрілами із двох гармат попрощалися з кол. побратимами.

Святу Літургію відправили два священики: О. Софрон–капелян Дрогобицької Станиці і о. Петро. На великій площі цвинтаря чути було слова відправи та виступаючих, бо була заінстальована радіоапаратура. Були проповіді отців, які, крім духовних, катехитичних повчань, патріотичними словами звернулися до слухачів: „Дорога молоде, шануй нашу Україну, цей куточок земної кулі відведений нам Господом Богом". До кол. вояків 1-ої УД УНА звернувся: „Многая літа, вам, сивочолі юнаки, і вічная пам'ять тим хлопцям, які молодими завжди залишилися у ваших серцях". Від Братства „Броди-Лев" (США) виступив побр. Ференцевич, який щорічно приїздить в Україну, щоби разом з нами розділити біль тодішніх подій. Виступали заступник голови Золочівського Райвиконкому п. В. Зубач, гість з Німеччини Петер Кох, німець, який вже вдруге приїжджає до Львова, щоби спільно відзначити трагічні події під Бродами, бо і він в той час находився в 13-му корпусі німецької армії і потрапив в оточення. Ще виступали політв'язні, воїни УПА та гості.

Після короткого перепочинку і спільного обіду в польових умовах, поїхали до місця на автотрасі Львів-Тернопіль перед с. Куровичі, де 25 липня 2004 року в автомобільній катастрофі загинули наші побратими з Англії д-р Святомир Фостун, В. Пігей, М. Шептицький та Р. Панкевич зі Львова. Тут відбулися відкриття і освячення пропам'ятного знаку. Голова Братства „Броди-Лев" Ю. Ференцевич згадав вчинки побратимів, а особливо заслуги д-ра Святомира Фостуна.

*Голова **О. Зелінський***
*Секретар **І. Мамчур***

<u>*Арґентина*</u>

До Головної Управи Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

Братство колишніх вояків 1-ої Української Дивізії УНА в Арґентині пересилає щиросердечну кондоленцію за відхід на вічний спочинок дорогого побратима д-ра Мирослава Малецького, довголітнього голови нашого Братства в діяспорі. Дуже велика втрата для нас всіх, колишніх вояків. Така Божа воля, і це одинока правда для нас всіх, приходим на цей світ і коли прийде час відійти на вічний спочинок, то ніхто не може спастися, багатий чи бідний.

Рівночасно шлемо щиросердечну кондоленцію для Управи Братства Станиці Торонто про відхід довголітнього голови цієї станиці, Петра Дем'янюка, а від Івана Сверлика–особисто. Він був його односельчан і сусід. Пригадую, як 1941 р. після втечі Червоної армії, залишилося багато різного рода зброї. Петро 15 років, а я 17 років, вже належали до Юнацтва ОУН і під проводом старших членів давали нам інструкції до вживання різного рода зброї, тому для мене великий смуток стратити доброго друга і односельчанина.

***Осип Ткачук**, голова* — ***Іван Сверлик**, секретар*

28-ий КРАЙОВИЙ ДЕЛЕҐАТСЬКИЙ З'ЇЗД КАНАДИ

Зліва (сидять): Е. Коструба, Р. Шумський (представник Галицького Братства, Львів), д-р В. Верига, М. Головатий, А. Коморовський, Л. Бабій, К. Когутяк, М. Ромах, Ст. Климців, І. Кушніренко; зліва (стоять): З. Кобилянський (Гамільтон), В. Дуб, М. Рудзік, М. Когут, Р. Тицький, Ст. Ільницький, Р. Колісник, В. Чупринда, В. Любка, Е. Бочан, Б. Чамбул, М. Василик, Ст. Ґула, І. Бурда, М. Савчук (Тандер Бей), Е. Костюк (Монтреаль).

Світлив М. Савчук

З'їзд відбувся в Торонті 7 вересня 2005 року в залі Українського Національного Об'єднання. На З'їзд прибуло 24 делеґати. Гостей було 3.

Нарадами провадила президія: Роман Колісник–предсідник і Степан Климців та Михайло Ромах–секретарі.

Після прочитання протоколу з попереднього З'їзду та звітів управи, контрольної комісії, мирового суду з останніх 2 років, які були надруковані в окремому звітному збірнику, та короткої дискусії, схвалено абсолюторію уступаючій управі.

Братство в Канаді має 9 станиць та одного уповноваженого (Лондон), які мають приблизно 340 членів. КУ видавала квартально свої обіжники до станиць, є членом Конґресу Українців Канади.

В дні 25.03.2004 р. на засідання Крайової Управи загостила голова Суспільної Служби області Запоріжжя пані Валентина Філіпенко. Подякувала за поміч, яка приходить з Канади, а особливо спонсорування дитячих таборів дотацією 1000 дол. річно.

В дні 18.07. 2005 р. члени Головної та Крайової Управи Братства відбули зустріч з академіком Миколою Мушинкою та його дружиною з Пряшева. Проф. Мушинка поінформував про українські справи, до яких словаки ставляться не дуже прихильно. Він закінчив писати історію Українського Музею в Празі, який був збудований перед Дру-

гою світовою війною і був збомбардований американцями під час війни, але майже всі матеріяли вдалося врятувати.

Головну увагу присвячується допомозі дивізійникам в Україні, на яку збирають станиці кожного року коляду й КУ післала 12 тис. дол. У цій акції слід відмітити побратимів О. Торищака й Р. Хоміцького з м. Судбури, які при допомозі о. Боднара й щедрості парафіян церкви св. Марії збирають коляду на дивізійників в Україні.

Збірка на будову пам'ятника у Львові воякам Української Національної Армії принесла в цій каденції суму 14 742 дол. Разом в Канаді зібрано 22,6 тис. долярів.

В нарадах звернено увагу на евентуальне закінчення діяльности Братства, яке повинно проходити, згідно з Постановами, затвердженими Головним делеґатським з'їздом 1 вересня 1995 року.

КУ підтримувала важливіші громадські акції інших організацій.

Присутній на З'їзді був представник Галицького Братства Роман Шумський з Львова, який перебував з візитою в Канаді. Він служив в УД як підстаршина зв'язку, попав у полон в боях під Бродами, втік з полону, знову був арештований й післаний на шахти в Донбасі, знову втік і приєднався до УПА. Засуджений на 15 років, а на Сибіру додатково покараний на 10 років за „антисовєтську пропаґанду"?!

Збори привітали: представник Галицького Братства Роман Шумський, голова ГУ М. Головатий та д-р В. Верига.

Після схвалення абсолюторії вибрано нову: **Лев Бабій**–голова, д-р **Василь Верига**–1-ий заступник голови, **Роман Тицький**–2-ий заступник голови, діючі голови станиць–дальші заступники голови, **Корнило Когутяк**–секретар, **Михайло Рудзік**–протокольний секретар, **Іларій Кушніренко**–фінансовий референт, **Ярослав Куницький**-організаційний референт, **Василь Бибик**–делеґат до Української суспільної служби Канади, **о. мітрат Петро Стецюк**–капелян, **Юрій Гнатюк**–делеґат до КУК у Вінніпеґу, **Володимир Дуб**–заступник кореспонденційного секретаря, **Степан Климців**–заступник протокольного секретаря, **Роман Колісник.**

Контрольна комісія: **Степан Ґула**–голова, **Евген Бочан** і **Евген Коструба**–члени.

Мировий суд: **Михайло Кучер**–голова, **Петро Дацків** і **Любомир Цимбалістий**–члени.

Увечорі того ж дня відбулася спільна вечеря. Господарем був голова Лев Бабій, який привітав представників організацій і визначних гостей. Молитви провів побр. о. д-р М. Стасів. Привіти склали: Марійка Шкамбара–голова Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (СФУЖО), Оксана Соколик–почесна голова СФУЖО, Мирон Головатий–голова ГУ Братства, Роман Шумський з Львова, який подя-

кував за допомогу побратимам в Україні.

Особливий успіх мав виступ побратима Богдана Бігуса, який на 96 році свого трудолюбивого життя ще виявив відчуття гумору. Він заявив, що є ветераном двох світових воєн–1-ої і 2-ої, хоч як вибухла 1-ша, він мав тільки 4 роки. Однак під кінець війни його батько як офіцер австрійської армії перебував в Італійському фронті на р. Піяві. Склалася така ситуація, що батько постарався, щоб Богдан з матір'ю відвідав його, тим самим Богдан технічно „був на фронті" пару місяців.

У 2-ій світовій війні Богдан уже дійсно служив старшиною в Українській дивізії.

Роман Колісник прочитав свій фейлетон на тему сеньйорських „приємностей". Евген Костюк з Монтреалю прочитав свій вірш „Сон".

Роман Колісник

<u>Наші побратими</u>

ЛЮБОСЛАВ ГУЦАЛЮК
Маляр і графік

Народжений у Львові (2 квітня 1923 року), після служби в Українській дивізії навчався в студіо Едварда Козака в Берхтесґадені (Німеччина) в роках 1946-1949. Згодом продовжував студії в Нью-Йорку в Купер Юньйон мистецькій школі, в якій здобув першу премію, та академії Кампанеллі в Римі.

Перша індивідуальна виставка відбулася в Парижі 1959 року, за нею слідували у Мілані, Нью-Йорку (три), Парижі (дві), Бостоні та в багатьох інших місцевостях в Канаді й США.

Л. Гуцалюк експериментує кольорами, його картини часто виглядають як багато-кольорова мозаїка. Його стиль експресіоністичний, однак включає елементи інших стилів–виражає комбінацію східно-українського динамізму й манеризму французського малярства. Його картини є в багатьох ґалеріях та музеях.

Любослав Гуцалюк (зліва) з Едвардом Козаком.

Його графіка появляється в ілюстраціях книжок, а сатиристичні друкувалися в *Лисі Микиті*, видаваному Едвардом Козаком. Дописував рисунки до журналів.

Помер, по смерті своєї дружини, після довгої недуги, 16 грудня 2003 року в Нью-Йорку. Похований на цвинтарі св. Андрія Первозванного в С. Бавнд-Бруку.

Подав Р. Колісник

ЯК ОЛЕГ ЛИСЯК СТАВ ПИСЬМЕННИКОМ

Нещодавно я знайшов шпаргалку, яка не має ні початку ні кінця, а все таки цікава. Це слово відомого письменника Олега Лисяка, кол. воєнного звітодавця Української дивізії, на його літературному вечорі. Де і коли не відомо. Цитую оригінальний текст:

Зрештою, був вже передо мною інший, який зробив подібний досвід. Якщо можна, за вашим дозволом, порівнювати маленькі речі з гігантними, я нагадаю факт, що коли Блавацький поставив прапрем'єру Стефаникової „Землі" у своїй сценічній обробці, він почув від Василя Стефаника пам'ятні слова: „Ви мене виводите в люди".

Тому,–щераз повторяю,–якщо можна порівнювати малі речі з великими, подібно мається справа з сьогоднішим вечером. Мої невеликі писання набирають живої крови в інтерпретації таких людей, як ці, що сьогодні ласкаві виступити, і за це їм моя велика дяка. (До речі–я думаю, що якщо б вони навіть читали сторінку оголошень з любої газети–вона також виглядала б суґестивно в їх інтерпретації.)

* * *

Очікується від автора, щоби він сказав кілька слів про те, коли і як він почав свою письменницьку працю, і чому, власне, він пише. Коли йдеться про мене, то я взявся до письменницького фаху зовсім випадково, конкретно, через незакручену у фотоапараті фільмову ленту.

Коли мене як фоторепортера Першої Української Дивізії вислала моя команда на фронт під Лопатин і Кам'янку, де стояв у боях тоді так зв. „П'ятий полк", (це було ще перед Бродами) я прибувши на фронт, з надто великого–назвім це „зденервування", забув як слід закріпити фільмову ленту у моїй „Ляйці". У висліді, сфотографувавши безліч разів недалеку большевицьку лінію окопів, наші становища і урочистість надання першим чотирьом воякам перших боєвих відзначень–я повернувся гордо до команди. Тут проявили очікуваний фільм і виявилося, що замість геройських знімок, я привіз з фронту лише... одну велику чорну пляму–бо фільм не крутився!

Мій шеф, розпечений з гніву до червоного, гукнув: „Ой Лисяк, Лисяк!–Що з вами зробити? Здеґрадувати вас не можу–бо як здеградувати рядовика? Хіба пішлю вас до „Бавдінсту"? Або–якщо вже не маєте знімок–то сідайте і напишіть бодай, що ви там бачили!"

Я написав. Прочитали, покрутили головами і помістили в газеті. І з того вже пішло...

P. S.: Правдоподібно, що й це була дивізійна газета „До Перемоги", може комусь, колись, десь, попасти в руки, тоді нам цікаво було б познайомитись з нею.

Подав Андрій Коморовський

ПРЕСОВИЙ ФОНД

В днях від 1 серпня 2005 р. до 30 жовтня 2005 р. надійшли такі вплати на розбудову журналу:

по дол. 5.00: Т. Переймибіда–Торонто **5.00**

по дол. 10.00: А. Кобаса–Нью-Джерсі, В. Клімащук–Англія, Б. Шарко–Мюнхен, І. Захарків–Мюнхен, А. Світлик–Штудґарт **разом 50.00**

по дол. 15.00: К. Куфер–Нью-Йорк, пані І. Шкарупа **разом 30.00**

М. Костишина–Торонто **20.00**

Б. Матіяшек–Нью-Джерсі **30.00**

О. Зенон–Мариленд **40.00**

М. Олійник–Віндзор **65.00**

Як нев'янучий вінок...

В сьому річницю смерти дорогого мужа, батька та дідуся Ігоря Чмоли на пресфонд „ВК" жертвує дружина Оля Чмола **50.00**

Замість квітів на свіжу могилу побратима бл. п. Мирослава Ґельо зложили: Петро і Марія Кондрат–**20 дол.**, Лідія і Зенон Завадовичі–**20 дол.**, Роман Ґельо–**15 дол.** **разом 55.00**

Як нев'янучий вінок на могилу бл. п. д-ра Мирослава Малецького жертвують на „ВК" д-р Володимир і Нуся Мотики з Флориди **50.00**

Як нев'янучий вінок в пам'ять бл. п. Олександра Петришина на розбудову „ВК" дружина Текля з родиною зложили **200.00**

Замість квітів на пресфонд „ВК" в пам'ять бл. п. д-ра Мирослава Малецького та С. Кривенького жертвує О. Білоголовський **50.00**

Як нев'янучий вінок на могилу дорогого мужа бл. п. Любомира Гладишевського жертвують на „ВК" дружина Олена з родиною та брат покійного Мирослав **150.00**

Замість квітів на свіжі могили померлих членів Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, Калґари, Петра Василевича, Володимира Нагірного та Любомира Гладишевського на „ВК" жертвує Станиця **70.00**

Замість квітів на могилу св. п. Михайла Оленчука на пресфонд „ВК" зложили: дружина Анна Оленчук–**40 дол.**, Джозефіна Оленчук та Ярослав Петрик–**по 20 дол.** та Михайло Трач–**10 дол.** **Разом 90.00**

У ПАМ'ЯТЬ св. п. ОРЕСТА ЩУРА

На звернення Лесі Храпливої-Щур, замість квітів на свіжу могилу бл. п. її мужа, на допомогу інвалідам 1-ої Дивізії Української Національної Армії на руки Братства кол. вояків 1-ої УД УНА склали:

Світлана і Роман Андрушків	100 дол.
Богдан Баб'як –Монтреаль	20 дол.
Пані І. Борсук–Торонто	100 дол.
Пані В. Вергановська–Торонто	50 дол.
О. Ґаврилюк–Елкінс Парк, ПА	50 дол.
Віра Гнатюк–Ґамтремк, МІ	200 дол.
Зеновій і Софія Дуди–Торонто	40 дол
З. Квіт–Філядельфія, ПА	20 дол.
Пані Олександра Ковалик–Торонто	30 дол.
Маркіян Когут–Торонто	100 дол.
Андрій Коморовський–Торонто	100 дол.
Марійка і Петро Криворук–Лондон,ОН, Канада	100 дол.
Пані І. Лончина–Н.С., США	50 дол.
Об'єднання Українських Працівників для дітей і молоді (Віктор Павленко–голова, Марта Цехош–касир)	100 дол.
Віктор Павленко–Торонто	100 дол.
Д-р Я. Панчук–Чікаґо, ІЛ	50 дол.
Д-р Вадим і Володимира Прокопець– Ст. Кетринс, ОН	100 дол.
Ярослав Соколик–Торонто	100 дол.
Ольга Тритяк–Матаван, Н. Дж.	20 дол.
Ярослав і Лідія Черник–Middle Village, NY	100 дол.
Леся Храплива-Щур, дружина Ореста– Лондон, ОН, Канада	230 дол.

В імені Крайової Управи Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, Канада, висловлюємо наші найсердечніші співчуття дружині св. п. Ореста, пані Лесі Храпливій-Щур та Родині, а всім жертводавцям щиро дякуємо.

Лев Бабій–голова *Іларій Кушніренко–касир*

Відійшли у вічність...

ОРЕСТ ЩУР

5.VIII. 1927 – 7. IX. 2005

Орест Щур народився у Львові. Його батько походив із Підволочиська, мати з-під Львова. Вони належали до тих відважних українців, які приходили із сіл чи містечок, щоб відвойовувати наш, український Львів від поляків і жидів, які обсіли нашу галицьку столицю і хотіли зробити її своїм містом.

І справді за час польської окупації від 1924 до 1939 року, Львів став дуже більше український. Появилися у ньому українські ремісники, промисловці, підприємці, купці, власне той свідомий український люд, без якого нема нації ні держави. Батько Ореста добре відчув, які це були тяжкі змагання, бо поляки, які мешкали кругом його підприємства, не хотіли купувати у „русіна" і він кілька разів мусів переноситися в іншу частину міста, щоб могти прогодувати родину.

Ціла родина ходила щонеділі на Службу Божу до храму Святого Юра і обов'язково купувала перед церквою національний часопис „Новий Час". Взагалі батьки зуміли добре виховати дітей у християнському та українському дусі, а Ореста посилали навіть на науку гри на скрипці, з чого залишилося в нього на все життя любов до музики.

Орест був слабовитою, ніжною дитиною і тільки безмежна любов матері врятувала його життя. Мав сестру Ірину, на рік старшу, дівчину дуже розумну і поважну на свій вік. Ходили обоє разом до одної кляси народньої школи і потім до гімназії. Орест безмежно любив і поважав її, а вона щиро опікувалася ним та була доброю порадницею.

За німців Ореста прийняли до Першої Української гімназії і там він познайомився із своєю пізнішою дружиною, Лесею Храпливою.

Коли прийшла нагода „взяти зброю в руки", Орест зголосився, але його прийняли тільки до протиповітряної оборони, так само, як і покійного нашого щирого лондонського громадянина, Миколу Дутчака.

Виправляючи сина у світ, на війну, мати дала Орестові маленьку іконку Богоматері, яка два рази таки дослівно врятувала йому життя.

Після війни, врятувавшися щасливо, Орест пробув, як і всі „діпі-

сти" кілька років у таборах переселенців у Німеччині, де розпочав студії інженерії, а опісля закінчив курс рисівників, бо мав особливі здібності до креслення та краснописання. Після приїзду до Канади, до Торонта, куди його спровадила тітка Марія Ґук, пропрацювавши кілька років на різних роботах, дістався до Відділу Будови Доріг онтарійського провінційного Міністерства Транспорту і Зв'язку і там дійшов до становища керманича групи креслярів. Там залишився аж до виходу на пенсію. Робота була цікава і він виконував її, як і всі свої завдання, дуже докладно, а люди при праці трапилися добрі й прихильні і Ореста поважали й любили.

Як можна було найшвидше, Орест знайшов зв'язок з родиною в Україні, з матір'ю, яка довгі роки не знала нічого про долю сина, із сестрою, яка, попри большевицькі переслідування, здобула ступінь кандидата агрономічних наук, одружилася із колишнім в'язнем контаборів, Тарасом Лемехом і виховувала двох синів. Старшого з них назвали в честь „пропавшого без вісти на війні вуйка"–теж Орестом. Наш Орест помагав їм, як міг, тричі відвідував Україну і стареньку матір, і могилу батька, який помер ще за большевиків.

У 1972 році зустрів знову в Америці свою шкільну товаришку, яку всі знаємо, вони одружилися у 1974 році і Леся з мамою переїхали до Лондону. Запопадливо опікувався мамою, і казав, „що без мами навіть не хотів би Лесі". А дружині помагав, як лиш міг, у всіх її працях і задумах, возячи її всюди, куди було вели її громадські обов'язки, а зокрема, завдяки свому мистецькому хистові, помагав їй багато у підготовці декорацій до різних громадських і церковних святкувань.

Пані Євгенія Храплива померла у 1981 році, а перед смертю писала своїм знайомим, яка вона спокійна, що „відходячи, залишає Лесю на певну опіку Ореста". Він і спочив біля своєї „другої Мами".

Орест зразу включився в громадське життя, був довгі роки фінансовим референтом Українського Центру, секретарем Відділу КУК-у, а зокрема довгі роки праці і щирих старань присвятив нашій церковній громаді, як скарбник, фінансовий секретар і в одній каденції–голова.

Можна сказати одне за той весь час: він любив нашу громаду і громада його любила. Бо в людях він бачив щирих однодумців, християнських українців і був радий, коли міг їм помагати.

Нехай Господь прийме його праведну Душу у Свою надземну Батьківщину!

ДРУГ

Список на допомогу українським інвалідам-дивізійникам, у світлу пам'ять Ореста, поміщений на ст. 117.

ПЕТРО ВАСИЛЕВИЧ
10.V. 1925 – 22.II. 2005

Петро Василевич народився в Україні, служив в Українській дивізії, а по війні поселився в Канаді, в Калґарах. З членами Станиці Братства дивізійників брав участь в усіх заходах. Станиця взяла участь у похоронних відправах з вінком і прапором

П. [illegible]

ЛЮБОМИР ГЛАДИШЕВСЬКИЙ

12.III. 1924 – 12.XI. 2004

Любомир народився у с. Ляцьке Шляхетське, Станиславівського повіту (тепер с. Липівка, Івано-Франківської області) в учительській родині–домі старшини б. Австрійської армії та УГА. Освіту набув у Станиславові й одержав матуральний атестат в українській гімназії в 1943 році. Він плянував поступити до університету у місті Ґрац в Австрії, але почала творитися Українська дивізія і він змінив думку та став добровольцем Дивізії. Пройшов військовий вишкіл та підстаршинську школу в Лявенбурґу і був призначений до старшинської школи. Проте він відмовився від цього, бо хотів відвідати батьків у Станиславові. На жаль, фронтова лінія дійшла дальше на захід, під Броди, тому його задум не здійснився.

У жорстоких боях під Бродами, після відступу Дивізії, він пробивався два рази з більшовицьких окружень і в Стрию, сівши на товарний поїзд (разом з Василем Веригою) приїхав через Сколе до Будапешту, а опісля до Відня. Згодом він опинився у збірному таборі дивізії у Нойгаммері. Там формувався батальйон „Кампфґруппе Вільднер" і він поїхав до Словаччини боротися проти совєтських парашутистів та словацького війська. У цьому часі його нагородили за хоробрість в діях на фронтах Залізним хрестом воєнної заслуги та відзнакою рукопашних боїв. Опинившись у першій сотні 29-го полку сотника Володимира Козака, був призначений бунчужним сотні і пройшов усі баталії в Словенії та Австрії, бої під замком Ґляйхенберґа аж до капітуляції 8 травня 1945 р. Він попав з друзями до табору полонених у Ріміні, Італія, став членом таборового хору „Бурлака", де співав аж до звільнення з табору полонених в Англії. Там призначили його на працю в м. Ковентрі і він працював на фабриці ниток „Кортель" у персональному відділі і служив перекладачем для міста й суду, володіючи п'ятьма мовами.

На запрошення свого брата Мирослава, він на весні 1951 р. з Англії виїхав до Канади, до міста Калґарі, і спочатку працював як огородник, опісля як купець для „Маннікс" (дорого-будівельна фірма), а в 1955 р. перейшов до нафто-газової індустрії, де працював адміністратором контрактів на протязі 35 років аж до відходу на пенсію. Живучи у місті Калґарі, він відразу взяв активну участь у суспільному житті місцевої української громади. Був рушієм і працював у будівельному комітеті храму Успення Пресвятої Богородиці, був членом СУМ, головою відділів ЛУК і КУК, був директором і колекціонером Української Кредитової Спілки, секретарем співдіючих організацій Українського Комітету Століття Поселення в Канаді, членом калґарського то-

вариства бандуристів, головою, секретарем та фінансовим референтом Станиці Братства Дивізійників.

У вересні 1953 року він одружився з Оленою Стець і вони мали п'ятеро дітей–Марту, Мирона, Лесю, Степана і Марка та дочекалися п'ятеро онуків. Любомир часто згадував своїх батьків, Івана і Корнелію, та сестру Надію з сім'єю, котрі жили у місті Івано-Франківську.

12 листопада 2004 року, по тяжкій і довгій хворобі (лейкомії), котра в останньому часі дуже підтяла його здоров'я, він спокійно, замкнувши очі, упокоївся в Бозі у своїй хаті в присутності його дорогої дружини Олени, їхніх дітей та брата Мирослава.

Похоронні відправи в церкві Успення Пресвятої Богородиці відслужив всеч. о. Сергій Гарагуц. В середу, 17 листопада, відправився Парастас, а в четвер–заупокійна Св. Літургія. В часі відправи, при домовині, стояли на почесній варті з прапорами його друзі з дивізії „Галичина" та представники різних організацій. По запечатанні гробу, як останню прислугу, хор та усі присутні заспівали „Вічная пам'ять" і „Видиш брате мій". Після похоронних відправ усі присутні прибули до церковної зали, де відбулася поминальна тризна.

Покійний Любомир залишив в глибокому смутку дорогу дружину Олену, дітей, онуків, брата д-ра Мирона з родиною, і всю ближчу і дальшу родину в Канаді і в Україні.

Вічна йому пам'ять–нехай Канадська земля буде Йому легкою!

Брат покійного

д-р Мирон Гладишевський

ФЕДІР ЦИМБАЛЮК

8.II. 1920 – 1.VIII. 2005

Федір Цимбалюк народився в с. Обич на Волині. Після закінчення народної школи, в 1936 році, вступив до Ремісничо-будівельної школи в м. Крем'янці, яку успішно закінчив в 1939 році. Того ж року вступив в члени Українського Добродійного Товариства в м. Шумську.

З вибухом війни в 1939 році під час окупації Західної України Радянським Союзом працював в Кооперативі книговодом. Будучи в контакті з ОУН, в 1941 р., в березні, був арештований і в Кременецькій тюрмі просидів до кінця червня. Завдяки старанням сільської ради його звільнили 2 дні перед приходом німців.

За німецької окупації став активним в громадському житті, був секретарем Громади. Як член ОУН займав становище станично-

го коменданта підпільної боївки, згодом став районовим провідником та членом Повітової округи. Співпрацював у повстанськім русі з загоном Хрона матірної ОУН в лісах Крем'янеччини.

В 1943 р., в листопаді, на поклик ОУН вступив до Українського Леґіону Самооборони, з яким пройшов усі лихоліття війни. В 1945 р., в березні, Леґіон включено в склад Української Дивізії, з якою пройшов фронтові бої в Австрії під м. Фельдбах на становищі командира чоти.

Під час капітуляції Німеччини перейшов у полон до британської армії, в якому пробув 3 роки і 4 місяці в Італії та Англії. Після звільнення з полону працював у будівельній індустрії і належав до англійської будівельної профспілки. Вступив у члени Союзу Українців у Великій Британії, Об'єднання б. Вояків Українців у Великій Британії, в якій був секретарем. Був членом Леґії Українських Повстанців, Парохіяльної Ради Української Православної Автокефальної Церкви в м. Нотінгем.

В 1956 р. еміґрував до Канади. Поселюється в м. Торонто, працює в будівельній індустрії. Вступив до Українського Національного Об'єднання (УНО), в якому на протязі 16 років був членом управи. Член Української Стрілецької Громади, Братства кол. вояків Української Дивізії УНА, станиця Торонто. Член профспілки мулярів Канади. Співпрацював з видавництвом „Смолоскип" 10 років. Член Катедральної громади св. Володимира УП Церкви Канади, 9 років в управі і 1 рік голова. Від 1990 р. член Канадського Товариства Прихильників України, яке стало в 1993 Канадським Товариством Розбудови України, а 1995 Канадським Товариством Приятелів України. Був обраний членом контрольної комісії.

Грамоти отримані за добровільну працю в суспільно-громадських і політичних організаціях на еміґрації:

Української Національної Ради, Уряду Української Народної Республіки в Екзилі, Митрополичу Грамоту Української Православної Церкви в Канаді.

Отримав Воєнний Хрест заслуги в боротьбі за визволення України; медаль Першої Української Дивізії Української Національної Армії; Українського Визвольного Фонду, друкарні „Українського Слова" в Парижі, Франція; Українського Національ-ного Об'єднання в Канаді; Української Православної Церкви в Україні–Київського Патріярхату; Міністерства Громадянства і Культури провінції Онтаріо, Канада.

Панахиду відправив о. Сенцьо, а похорон о. Ангел.

Прощали:

Іван Шлапак–член управи Фундації ім. Олега Ольжича в Канаді; Денис Волинець–довголітній приятель родини, член Волинських Повстанців; Ярослав Білак–кол. президент КЕ УНО Канади; Михайло Калимін–президент КЕ УНО; Петро Шкурка–член Катедри Св. Володимира; Мирон Небелюк–довголітній приятель; Левко Бабій–голова Крайової Управи Братства дивізійників.

Ліда Цимбалюк,
дочка

ОЛЕКСАНДЕР ПЕТРИШИН

1923 – 5.VII. 2005

Олександер Петришин народився в с. Росівка (Івано-Франківська обл.). По закінченні народної школи допомагав при господарці, був членом „Просвіти", Т-ва „Луг", драматичного гуртка, співав у хорі.

1943 р. голоситься до Дивізії „Галичина", а по вишколі призначений до фюзілірського батальйону. Щасливо перейшов бої під Бродами, а згодом у Словаччині, Югославії і Австрії, де був тяжко поранений. По війні перебув полон в Ріміні, Італія, а згодом і в Англії. По звільнені з полону працював на сільськогосподарських роботах. В українській громаді належав до СУБ, ОбВУ і збирав датки на поміч інвалідам.

У 1952 р. переїхав до Ванкуверу, Канада, а згодом до Вінніпеґу. Тут став членом станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, Т-ва „Рідна Школа", Інституту „Просвіта", ЛУК і церкви св. Володимира і Ольги. Тут і одружився з Теклею Щерба і в родинній злагоді ділились долею.

Заупокійні богослуження відправили о. мітрат Михаїл Буячок і протодіякон Михайло Воробій в Катедральному храмі св. Володимира і Ольги. Співав хор під диригентурою В. Скакуна. Члени Станиці кол. вояків 1-ої УД УНА з прапором брали участь і віддали почесть покійному.

Олександер залишив горем оповиту дружину Теклю з родиною, друзів, побратимів і дальшу родину в Україні. Похований на цвинтарі Всіх Святих у Вінніпеґу.

З волі покійного Олександра, дружина Текля з родиною зложили 500 дол. на потреби Станиці і 200 дол. на пресфонд „ВК".

Михайло Романюк

МИХАЙЛО БОДНАРУК

12.X. 1925 – 14.VII. 2005

Після тяжкої недуги відійшов на вічний спочинок на 79 році життя бл. п. Михайло Боднарук з Веґревил. Альберти. Залишив у глибокому смутку дружину Ірину, сина Михайла і дві доньки, Катрусю й Надію, з мужами, та сім онуків, двоє правнуків, близьку і дальшу

родину в Україні та своїх друзів по зброї Української Дивізії.

Михайло Боднарук народився в с. Грабовець, Станіславської області (тепер Івано-Франківськ), Богородчанського району в побожній родині Василя та Катерини (з дому Іванців). У родині було восьмеро дітей, чотири хлопці і чотири дівчини. По закінченні народної школи помагав родині на господарстві. Підчас 2-ої світової війни Михайло з родиною пережили великі економічні нестатки, страх і лихоліття.

В 1943 р. почали організовувати дивізію „Галичина", в котру вступив молодий Михайло. Рекрутський вишкіл проходив біля м. Ольденбурґ у Німеччині, а підстаршинську школу–у Голляндії.

По закінченні війни попав Михайло у полон до англійців і був перевезений до табору в Белярії, згодом Ріміні, Італія. У таборах життя було не легке. В 1947 р. перевезли дивізійників в Англію. Там полонені працювали на різних роботах. При кінці 1948 р. був Михайло звільнений.

У 1950 р. Михайло одружився з Іриною Дейвіз, і в 1951 р. вони переїхали в Канаду й поселилися в м. Едмонтон, Альберта, де включилися до громадсько-церковної праці. Разом з іншими парафіянами Михайло будував церкву Покрови Пресвятої Богородиці у Беверлі та включився до відділу Братства Українських Католиків.

Діти виховувалися в рядах Спілки Української Молоді в Осередку ім. генерала Тараса Чупринки. Були членами Дому Української Молоді, Ліґи Українців Канади, Братства дивізійників. Піддержував харитативні організації фінансово–Конґрес Українців Канади, Світовий Конґрес Вільних Українців, Фундацію ім. Тараса Шевченка, Поміч Україні, Дітей Чорнобиля. Михайло був побожною людиною, співав у церковному хорі.

Покійного похоронили на цвинтарі Св. Михаїла в Едмонтоні. Поминальний обід відбувся в Домі Молоді ім. Тараса Чупринки. Підчас обіду донька Катерина подала життєпис свого тата. Він лишив в Україні сестри: Ірину, Марію й Ольгу; померли батьки Михайла, як теж і брат Іван. Подякувала за похоронні відправи отцям Української католицької церкви о. Іванові Нікефоруку і о. прот. Михайлові Планчаку та всім учасникам. На закінчення о. протопросв. Ярослав Пук з Веґревил поділився своїми думками про життя і переживання у світовій війні Михайла Боднарука.

Родина Боднаруків вдячна всім, котрі взяли участь у похороні, та за молитви. Канадська земля хай буде Йому легкою.

Донька Катерина з родиною Боднаруків

ВОЛОДИМИР НАГІРНИЙ

Володимир Нагірний народився в Довзнів, коло Сокаля. До Канади еміґрував у 1959 році. Помер в Калґарах, проживши 85 років. Залишив у глибокому смутку дружину Анну, сина Богдана з дружиною та вісім онуків. Станиця взяла участь у похоронних відправах, на кладовищі прощав покійного Й. Завальоний.

Спи спокійно Побратиме Володимире!

Й. Завальоний

МИХАЙЛО МЕЛЬНИК

16.XII.1922 – 1.V.2005

Михайло Мельник народився в с. Добринові, Івано-Франківської області. Народну школу закінчив в Добринові, середню–в Рогатині. В 1941 році зкінчив перший курс Педагогічної школи, в 1942 р., з браку вчителів, по двохмісячних курсах пішов учителювати. В 1942 р. у літних місяцях закінчив учительський курс і здав педагогічну матуру.

В 1944 році, в липні, вступив до Дивізії „Галичина". Пройшов рекрутський вишкіл в Нойгаммері, переїхав на курс радистів до Жіліни у Словаччині. По закінченні курсу був призначений до Куреня піонерів, де був у штабі до закінчення війни. В травні 1945 року попадає в англійський полон, в Італії прожив два роки. В 1947 р. перевозять полонених до Англії і тут в 1948 році звільняють з полону. Працює у військових командах.

В 1951 році, завдяки сот. Богданові Панчукові, переїжджає до Канади, до міста Торонто. Тут знайомиться з Анною Кость; одружується в 1952 році і живуть щасливо. Належали 18 років до Парафії св. о. Николая, а від 1971 року до Парафії св. Димитрія. Впродовж багатьох років був касиром Станиці дивізійників.

Похований на цвинтарі св. Володимира в Овквіл, на дивізійній секції. Від Братства дивізійників прощали побр. Мельника І. Кушніренко–на цвинтарі, Лев Бабій–на тризні.

Залишив у смутку дружину Анну, дочки Оленку і Марійку з родинами.

<u>*З листів до редакції*</u>

Мені випадково попав до рук Ваш дуже цікавий журнал „Вісті комбатанта" № 1 за 1999 рік. Оскільки я цікавлюся історією національно-визвольних змагань в Україні, історією Першої Української Дивізії „Галичина" і всім іншим, що пов'язане з українським військом, для мене Ваш журнал є дуже цінним посібником. На жаль, придбати у нас на Волині його неможливо. А тому звертаюсь до Вас з уклінним проханням подаруйте мені декілька номерів журналу (може бути з любого року). Я хочу ближче ознайомитись з Вашим виданням. Дуже прошу не відмовте мені в моєму проханню.

З глибокою повагою

Беземський Юрій, 457000 М. Горохів, вул. Шевченка, Волинська обл.

Просимо наших читачів відгукнутися.

В ч. 3, 2005 „ВК" є згадка про „Пісні, що Дивізія співала". На жаль, не включена пісня: „Ходіть сюди до мене хлопці!"

Її співали в 4-ій сотні 30-го полку.

Мої вірші, а радше пісні, і одночасно мелодії до них, творилися в роках 1936-1943, в більшості поривно-патріотичного й бойово-маршового жанру передавалися з уст-до-уст, від села до села, і, зазнавши деяких змін, ставали народним фолкльором.

Я був дуже здивований, коли на вишколі в Дивізії почув маршову пісню „Ходіть сюди до мене хлопці"–а вона мій твір і написана десь в липні ще 1941 року, коли звідкись виникла поголоска, що буде творитися українська добровольча дивізія. Про творення УПА чи Дивізії не було в той час „ні слуху, ні духу".

Ходіть сюди до мене хлопці...

Ходіть сюди до мене хлопці,
Я зараз щось вам розкажу:
– Я записався в добровольці
І разом з вами я піду!
Якраз ми хлопці всі під міру,
Катів проклятих поб'ємо,
За рідний край, за святу Віру
Життя своє ми віддамо!
Здобудем Київ і Полтаву,
Дніпро побачить нарід свій,
Всі грімко крикнемо ми: Слава!
І кинемось в рішучий бій!
Комуну розіб'єм, як гада,
Буде в нас єдність, не роздор,
Постане Українська Влада!
Засяє в сонці наш Прапор!
Зрадіють браття –Львів і Київ,
Зрадіють вольні Дон і Сян,
Не вернуть вже прокляті змії,
На своїм кожний буде пан!

В. Томків,
Болтон, Англія

ЗМІСТ ЖУРНАЛУ ЗА 2005 РІК

ДО ПРИМИРЕННЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

НА ВІЙСЬКОВІ ТЕМИ

ДО ІСТОРІЇ 2-ої СВІТОВОЇ ВІЙНИ

ДО 60-РІЧЧЯ ЗАКІНЧЕННЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

МИНУЛЕ

ДОКУМЕНТИ ДО ІСТОРІЇ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

МУЗЕЇ

РЕПОРТАЖІ

ФІЛЬМ ПРО УКРАЇНСЬКУ ДИВІЗІЮ

ІСТОРИЧНІ РОКОВИНИ

ДИВІЗІЙНИКИ В УПА

ДО ІСТОРІЇ 1-ї УД УНА

СПОМИНИ

ГУМОР І САТИРА

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

З ВЕТЕРАНСЬКОГО ЖИТТЯ У СВІТІ

УКРАЇНСЬКІ ВЕТЕРАНИ

БРАТСТВО кол. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

ТІ, ЩО ВІДІЙШЛИ:

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ:

Приватний дослідник з центрально-українських теренів
для написання книги Пам'яті Дивізії „Галичина"
(як також ін. укр. формацій в часі Другої світової війни)
просить надіслати поштою
біографічні інформації вояків цих формацій
за адресою:
Олександер Панченко
абскр. № 1, м. Лохвиця
Полтавська область
37200 – Україна

ЗМІСТ

Закінчення

ДО ІСТОРІЇ 1-ої УД УНА

МУЗЕЇ

СПОМИНИ

ГУМОР І САТИРА

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

З ВЕТЕРАНСЬКОГО ЖИТТЯ

БРАТСТВО кол. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

12 00